

Tacettin ÇETİNKAYA

cetinkayatacettin@yahoo.com

Türkiye’de çıkan tüm eğitim dergilerini tarıyorum.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın çıkardığı bir kaç tane eğitim dergisi var. Bu konuda öncülük yapabilecek kalite ve kapasitedeki dergiler.

Bilimsel içerikli hakemli eğitim dergisi neredeyse yok denecek kadar az. Aslında eğitim sistemimizin önünü açacak olan bu türden bilimsel dergilerin azlığı vahim bir durum.

Eğitimle doğrudan ilişkili sivil toplum kuruluşlarının da bu konuda durumu çok iyi değil. Bazı sendika, dernek ve vakıfların çıkardığı mütevazı ölçekli dergilerin sayısı da çok az.

Eğitim dergilerinin büyük bir çoğunluğu eğitim fakültelerine ve liselere ait. Hemen hemen her eğitim fakültesinin düzenli olarak çıkardığı bir dergisi var. Özel okullar başta olmak üzere birçok lisemiz de dergi çıkarma çabası içerisinde. Bunlar genelde öğrencileri yazı yazmaya ısındırmak ve yazarlığa hazırlamak için eğitsel çalışmalar kategorisindeki dergiler. Gençlerimizi şekillendirmede büyük önem taşıyan bu çalışmaları yapan bu kurumların çabaları elbette ki memnuniyet verici ve gelecek vadedicidir.

Yukarıdaki analizden çıkan sonuç şu: Ülkenin en önemli meselesi eğitim meselesi olmasına rağmen, üzerinde geniş platformda en az fikir üretilen konu da herhalde eğitim konusu. Eğitimin temel meseleleri genelde televizyonların sonuçsuz tartışmalarında gündeme gelir. Çoğu zaman da bu programlarda yetkisiz ve alakasız kişilerin pedagojiyle hiç alakası olmayan fikirleri hâkimdir. Neticede ortaya eğitimin temel konularıyla ilgili bir şey çıkmaz.

Ülkemizde eğitim yayıncılığında gerçekten ciddi bir boşluk olduğu bir gerçek. Bu boşluğun özel sektör ve kamuyla beraber özellikle STK’lar tarafından doldurulması gerekir.

Milli Şuur dergimiz, bir sivil toplum kuruluşu olan Şuurlu Öğretmenler Derneğinin çıkardığı bir eğitim dergisi. Eğitimin doğrudan içinde olan akademisyen ve öğretmenlerin çıkardığı Milli Şuur dergimiz 8. sayısıyla değerli okuyucularının karşısına çıkıyor.

İlk çıktığı günden bu yana çok kıymetli, yarı profesyonel; ama tamamen amatör bir ruhla ve hasbiklikle çalışan bir ekip tarafından çıkarılıyor dergimiz.

Derginin her sayısı önce yayın kurulu tarafından planlanıyor, hangi konuların ele alınacağı üzerinde titiz bir çalışma yapılıyor. Üçer aylık periyotlarda çıktığı için güncel gelişmelerden ziyade genelde eğitimin temel meseleleri derginin konseptini oluşturuyor.

Planlamaya göre çok değerli yazarlarımız, akademisyenlerimiz ve öğretmenlerimizden yazılar talep ediyoruz. Gazetelerde köşe yazarlığı yapan profesyonel ve geniş okuyucu kitleleri tarafından tanınan, okunan ve sevilen yazarlarımız yanında; mütevazı ve mahcup bir eda ile duygularını ve eğitimle ilgili birikimlerini ortaya koyan eğitimin isimsiz kahramanları da dergimizin yazar kadrosunu oluşturuyor. Tüm bu insanlar hasbi olarak, herhangi bir şey beklemeden bu çalışmanın içinde yer alıyorlar.

Derginin özellikle eğitim camiasından her kesime ulaşmasının çabası içindeyiz. Öğretmenler odasının masasına konan dergi okunuyor ve oldukça beğeni topluyor. Bu beğenin ısıltıları bizlere yansıyor ve kendimizi bu işi daha iyi yapmaya zorluyoruz, daha çok hevesleniyoruz.

Ülkemizin en önemli meselesi olan eğitim konusunda önemli açılımlar yapacağımızı biliyoruz. Milli Şuur dergisi boşluğu dolduracak gibi gözüküyor. Bir eğitim ihtisas dergisi olma yolunda da emin adımlarla ilerliyoruz.

Selam ve dua ile.

MİLLÎ ŞUUR

Yaratıcı Rabbî'nin Adıyla Oku

SAHİBİ

ÖĞ-DER Şuurlu Öğretmenler Derneği Adına
Genel Başkan, İsmail Hakkı AKKİRAZ

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Hüseyin YAVUZ

YAYIN TÜRÜ

Yaygın 3 Aylık süreli yayın

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Mustafa AYDIN

EDİTÖR

Tacettin ÇETİNKAYA

YAYIN KURULU

Doc. Dr. Mete GÜNDOĞAN
Dr.Nuh SAVAŞ
Şaban CENGİZ
Mecit DÖNMEZBİLEK
Yılmaz BÖLÜKBAŞI
Seyfi ÖZKAN
Abdurrahman ERBAŞ

HUKUK DANIŞMANI

Prof.Dr. Mustafa KAMALAK

REKLAM

Mustafa DEMİR

DAĞITIM

Şaban CENGİZ

GRAFİK TASARIM

Milli Şuur Dergisi
0 (312) 286 18 83
Sinan ORAL
0505 517 73 01
snnoral@gmail.com

BASKI

Semih Ofset
Büyük Sanayi 1. Cadde No: 74
İskitler - ANKARA / 06060
Telefon : (0 312) 341 40 75
Fax : (0 312) 341 98 98

BASIM TARİHİ

15 Aralık - 2008

YAYIN İDARE MERKEZİ

Ziyabey Cad. 4. Sk.No : 2/1 BALGAT / ANKARA
TEL : 0 (312) 286 18 83
FAX : 0 (312) 287 61 80
WEB : www.millisuurdergisi.com
e-posta : bilgi@millisuurdergisi.com

MİLLÎ ŞUUR Dergisi

ÖĞ-DER; Şuurlu Öğretmenler Derneği yayınıdır. Yazı ve fotoğrafların tüm hakları Milli Şuur Dergisi'ne aittir, kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir. Milli Şuur Dergisi basın ve meslek ilkelerine uyar.

Yayınlanan yazıların sorumluluğu yazarına aittir.

İÇİNDEKİLER

► Öğretmen ve Siyaseti	4
► Bilim ve Eğitimi Engelleyen Bir Unsur Olarak Önyargılar ..	8
► Çatısız Okul (Anne O Öyle Değil Baba Yine Yanlış Yaptın)	14
► Medya Çocuklar ve Gençler İçin Bir Eğitim Aracı Olabilir mi?	16
► Tablo; Genç Adam	19
► Her Çocuk Bir Dünyadır	20
► Sorumluluk Duygusunun Temellendirilmesi ve Televizyonun Çocuklardaki Etkileri	22
► Anne Olmak Ya da Veli Olabilmek	26
► Kur'an'a Göre İlim, Eğitim ve Tedris/Öğretim	28
► İlim Tahsilinin Hükmü	32
► Kur'an'dan	35
► Şiddetsiz Eğitim	36
► Sevgili Evladım	38
► Peygamberimiz'den, Hayat Suyu	41
► Çocuk ve Kur'an	42
► Eğitim Tarihimizden 8 Abbasiler ve Tabi Devletler Döneminde Eğitim	44
► Sözü'n Gücü	49
► Kur'ân Dahilerinden Bir İsim "Salim Mevla Ebu Huzeyfe (ra)"	50
► Çocuk Kitapları	52
► Anlamak ve Anlaşılmak Okulu ...	56
► Sanatla Tebliğ	58
► Kitap Tanıtımı Çocukları Öpmekte Meleklerle Yarışmak	60
► Sizden Gelenler	62
► Karikatür	63
► Bulmaca	64

REKLAM İÇERİĞİ

► Akabe Andezit	55
-----------------------	----

Öğretmen ve Siyaseti | 4

İsmail Hakkı AKKİRAZ
ÖĞ-DER Genel Başkanı

8 | Bilim ve Eğitimi Engelleyen
Bir Unsur Olarak Önyargılar

Prof. Dr. Ali SEYYAR
Sakarya Üniversitesi Öğretim Üyesi

Çatısız Okul (Anne O Öyle
Değil Baba Yine Yanlış Yaptın) | 14

Erol ERDOĞAN
Eğitimci, Yazar

16 | Medya Çocuklar ve Gençler
İçin Bir Eğitim Aracı
Olabilir mi?

Hasan Ş. KURT
Eğitimci, Yazar

Her Çocuk Bir Dünyadır | 20

Fahrettin GÜN
Eğitimci

22 | Sorumluluk Duygusunun
Temellendirilmesi ve
Televizyonun
Çocuklardaki Etkileri

Hüseyin KAZAN
Eğitimci Danışmanı

Anne Olmak Ya da
Veli Olabilmek | 26

Safiye NUR
Eğitimci

28 | Kur'an'a Göre İlim, Eğitim ve
Tedris/Öğretim

Reşat Nuri EROL
Eğitimci, Yazar

Şiddetsiz Eğitim | 36

Yunus YEGİN
Eğitimci

42 | Çocuk ve Kur'an

Mecit DÖNMEZBİLEK
Eğitimci, Yazar

Eğitim Tarihimizden 8
Abbasiler ve Tabi Devletler
Döneminde Eğitim | 44

İbrahim Halil ER
Eğitimci, Yazar

50 | Kur'an Dahilerinden Bir İsim
"Salim Mevla Ebu Huzeyfe (ra)"

Dr. Nuh SAVAŞ
Eğitimci, Yazar

Çocuk Kitapları | 52

Ahmet TURAN
Eğitimci, Yazar

56 | Anlamak ve Anlaşılmak Okulu

Durmuş KOÇ
Şair-Yazar

ÖĞRETMEN VE SİYASETİ

İsmail Hakkı AKKİRAZ
ÖÇ-DER Genel Başkanı

Bizleri varlıkların en şerefli olarak yaratan, yaşatan, mutluluk yolu ve hayat nizamı olarak İslam'ı indiren, yöneten, her şeyin sahibi ve maliki, mühlet veren, hesap gününün tek hâkimi, Rabbimiz Allah(c.c)'a hamdede-riz. Salât ve selamımız " ancak ben bir muallim (öğretmen) olarak gönderildim" beyanıyla biz eğitimcileri onurlandıran peygamberimiz, önderimiz, örneğimiz, rehberimiz, efendimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) üzerinedir.

Ülkemizde ister resmi kurumlarda görev yapsın ister özel sektörde veya yüksek öğretimde çalışsın bütün öğretmenler, eğitimciler, öğretim görevlileri ve elemanları büyük ço-

ğunluğu itibarı ile " ben Müslüman'ım" diyen kimselerdir.

İslam dini, ben Müslüman'ım diyenler için korkulacak bir şey olmadığı gibi, İslam'ı tanımadığından dolayı henüz Müslüman olamamış kimseler için de korkulacak bir şey değildir.

İslam dini kötü değildir, iyidir, tek hak dindir.

İslamsız olmaz. Dünya ve ahiret saadeti-nin tek çaresidir. İslamsız saadet, barış, huzur, kalkınma, refah, adalet olmaz. Bunun böyle olması tabiidir.

**“O halde yüzünü, Allah’ı
bir tanıyarak dine, Allah’ın
insanları üzerine yaratmış
olduğu fıtratına doğrult.
Allah’ın yaratışında
değişiklik bulunmaz.
Dosdoğru din budur. Fakat
insanların çoğu bilmezler.”
(Rum-30)**

Müslüman, insanın Allah tarafından yaratıldığı gerçeğini kavrayan ve inanan kimsedir. O, insanlığı ifsat etmek isteyenlerin uydurduğu ve bilimsel görüş olarak savundukları evrim teorisi gibi hurafelerden etkilenmez. Bizzat insanlığı bu hurafelerden korumanın mücadelesini verir.

İnsan yaratılmışların en şerefliisidir. Yani eşrefi mahlûkattır. İnsanoğlu, yaratanın kendisine verdiği nimetler yüzünden dünya hayatında imtihan olmaktadır. Onu imtihan eden Allah’tır. Bu imtihan dünya hayatında Hakkın ve Batılın mücadelesi şeklinde olmaktadır. Ahiret hayatına inanmak için Müslüman için inkârı mümkün olmayan bir inanç esasıdır. O bilir ki ebedi hayat ahiret hayatıdır. Dünya hayatı sonlu bir hayat olarak, ancak ahiret yurdu için bir tarla olmanın ötesinde bir şey değildir. Bu hayat ekme, biçme hayatıdır. Ahiret hayatı ise, dünya hayatının hesabıdır.

Talim ve terbiyenin hammaddesi insandır. Onu işleyerek kâmil bir insan haline getirecek ustalar ise, bu işin sorumluluğunu üzerinde taşıyan anneler, babalar, eğitimciler ve idarecilerdir.

Bizim inancımıza göre insanlar temiz İslam fıtratı üzerine doğarlar. Onun yetişmesinde etkili olan annesi, babası, öğretmeni, idarecileri, onun nasıl bir kimse olacağı üzerinde etkili olurlar. Ve o insan yetiştirildiği ortama hâkim olan dine göre Yahudi olur, Hristiyan olur, Budist olur. Yetiştirildiği ortama hâkim olan din ve anlayış, Müslümanlık ise insan Müslüman olarak yetişir. Biz özelde Müslümanlar, genelde insanlık için asıl olan, yaratıldığımız bu fıtratı İslam ile korumaktır. **“O halde yüzünü, Allah’ı bir tanıyarak dine, Allah’ın insanları üzerine yaratmış olduğu fıtratına doğrult. Allah’ın yaratışında değişiklik bulunmaz. Dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.”** (Rum-30)

İnsanın talim ve terbiyesinde, sorumluluk sahibi olan kimselerin bilmesi gereken husus; bu işin sıradan bir iş değil, sonuçları itibarı ile kendilerine vebal yükleyen bir görev ve imtihan konusu olduğu hususudur.

Konuyu Müslüman anne, baba, eğitimci ve öğretmen açısından daha sağlıklı bir biçimde görebilmek için, talim ve terbiyenin bizim açımızdan ne anlama geldiğini bilmemiz gerekmektedir.

Talim ve terbiye: İnsanın; doğumundan ölümüne kadar gelişiminin bütün safhalarında itikaden, ilmen, aklen, sıhhaten, ruhen, ahlaken, iktisaden, siyaseten, sosyal olarak, irade sahibi, mucit, üretken, salih bir kimse olarak, milli ve manevi esaslar doğrultusunda dünya ve ahiret saadeti için hazırlanması ilmi ve işidir. Bizim açımızdan talim ve terbiye bu anlama gelmektedir, gelmelidir.

İmtihan olduğumuz bu âlemden Müslüman anne, baba, eğitimci ve öğretmenler olarak bu imtihanı kazanmamız ancak, talim ve terbiye görevimizi bu anlayışla eda etmemiz ile olacaktır.

Eğitimciler ve öğretmenler görevlerini yaparken güdecekleri siyaset, gözetcekleri gaye ve elde edecekleri sonuç bakımından materyalizmi değil maneviyatçılığı esas almak zorundadırlar.

Eğitimciler mesleklerini geçimlerini temin ettikleri bir araç olarak ta görmemelidirler. Çünkü bu mesleğin manevi itibarı ve kazancı maddi getirisinden daha büyüktür.

Eğitimcinin siyaseti dendiği zaman burada kullanılan siyaset mefhumunun doğru bir şekilde algılanması önemlidir. Çünkü yıpratılan mefhumlardan bir tanesi de siyaset mefhumudur.

**Eğitimciler ve öğretmenler
görevlerini yaparken
güdecekleri siyaset,
gözetcekleri gaye ve
elde edecekleri sonuç
bakımından materyalizmi
değil maneviyatçılığı esas
almak zorundadırlar.**

Eğitimciler okuttukları öğrencilerine Besmele şuurunu kazandırmalıdır. Bu ülkenin geleceği besmele şuurunu ile yetişecek nesillerdedir. Bu şuurun kaynağı Kura'nı Kerimdir. Bunun için bir öğretmene hayırlılık kazandıracak en önemli faaliyet Kur'anı öğrenmesi ve başkalarına öğretmesidir

Bu kelimenin bizim lisanımızda ne anlama geldiğini ve batılılaşma sürecine girmeden önceki Müslümanların "siyaset"ten ne anladığını öz olarak ortaya koymak faydalı olacaktır.

Siyaset, Lisanü'l-Arab'da "bir şeyin üzerine onu ıslah etmek amacıyla yönetici olmak." olarak tanımlanmaktadır. Kamus'ül-Muhit'te ise kelimenin sözlük anlamı "emretmek/yasaklamak" olarak verildikten sonra "aslında bir nesneyle ilgilenmek/sahip çıkmak ve ıslahı konusunda özen göstermek" anlamına geldiği belirtiliyor ve ekleniyor: Bu anlamda vali ve hâkime "sâys" (seys), at tımarcısına "sâys" denmesi de bu benzerliktendir.

Keşşafı İstilahatı Fünun'da, Kamus'tan alıntı yapıldıktan sonra diğer sözlüklerde de böyle olduğu belirtilir ve siyaset: "Dünya ve ahirette kendisini kurtaracak yolu göstererek halkın ıslah edilmesini istemektir." denilmektedir.

Buna göre eğitimcinin siyaseti; öğrencileri ıslah etmek üzere öğretmen olmak, onlara lehlerine ve aleyhlerine olacak şeyleri öğretmek, faydalı olan şeyleri yaptırmak, zararlı olan şeylerden sakındırmak, talim ve terbiyeleri konusunda özen göstermek, dünya ve ahirette kendilerini kurtaracak yolu göstermek ve onların salih nesiller olarak yetişmesi yolunda var gücüyle çalışmak olmalıdır.

Öğretmen görevini yaparken eğitimde önemli olanın "**Önce Ahlak ve Maneviyat**" olduğunu unutmamalıdır.

Bizim medeniyetimiz tevhide dayanır. İnsanlık için bir açıklama, inanmış, Müslüman, muttaki kimseler için hidayet kaynağı olan kitabımız Kura'nı Kerim "**Bismillahirrahmanirrahim**" ile başlamaktadır.

İnancımıza göre talim ve terbiyenin temel besmeleye dayanır. "**Yaratan Rabbinin adıyla oku. O İnsanı aşılarmış bir yumurtdan yarattı. Oku, İnsana bilmediklerini belleten, kalemle (yazmayı) öğreten Rabbin en büyük kerem sahibidir.**" (Alâk - 1-5) "**Bismillahirrahmânirrahim ile başlamayan her iş bereketsizdir, devam etmez ve köksüzdür**" (Müsned 2/259).

Eğitimciler okuttukları öğrencilerine Besmele şuurunu kazandırmalıdır. Bu ülkenin geleceği besmele şuurunu ile yetişecek nesillerdedir. Bu şuurun kaynağı Kura'nı Kerimdir. Bunun için bir öğretmene hayırlılık kazandıracak en önemli faaliyet Kur'anı öğrenmesi ve başkalarına öğretmesidir "**Sizin en hayırlınız Kur'an-ı Kerim'i öğrenen ve onu başkalarına öğretenlerinizdir.**" (R. Salihin: 995)

Kur'an'ı öğretmek bir öğrenmen için sadece, onun okunmasını sağlamaktan ibaret olmadığı, aksine muhtevasını da kapsamı içine alan bir talim terbiye süreci olduğudur. Çünkü Kur'an'da; Kâinatın yaratılış sırları, bütün ilimlerin temel esasları, insanın dünya saadatinin, ahiret saadatinin esasları, gerçek hak ve adalet ölçüleri, insanlığın dünya ve ahiret saadeti için yapılacak bütün çalışmalar anlamında cihat farzı ve diğer farzlar bulunmaktadır.

Ülkemizde tanzimatla birlikte başlayan batılılaşma çalışmaları kapsamında bize ait olan maneviyyatçı çizgiden sapılarak, eğitim siyasetimizde, materyalizm eksenli ciddi değişikliklere gidilmiştir. Bu değişikliklerin temelinde Hayım Nahum tarafından hazırlanan bir doktrinin bulunduğu bilinmektedir. Bu doktrin Türkiye'nin işsiz bırakılması, aç bırakılması, borca esir edilmesi, dininden uzaklaştırılması, Türkiye'nin bölünmesi, bölünüp parçalanıp yumuşak lokma yapılması, bu lokmaların Siyonist haçlılarla Siyonist Yahudilerin Mesih inancı gereği kurmayı hedefledikleri Büyük İsrail'e vilayet yapılması doktrindir.

Ülkemizde eğitim alanında yaşanan arızaların temelinde-yazılı metinlere rağmen- batının medeniyet değerlerinin esas alınması, batının üstün görülmesi zihniyeti bulunmaktadır.

Bugün batı, bütün kurumları ile İslam'a karşı topyekûn bir savaş halindedir. AB uyum yasaları bağlamında eğitim alanında yapılan bütün düzenlemeler, batılıların inanç değerleri istikametinde yapılmaktadır. Müslüman halkın evlatları "Bizim medeniyetimiz batı medeniyeti karşısında yenilmiştir, batı medeniyeti korkulacak bir şey değildir, onlara teslim olmaktan başka çaremiz yoktur." hurafe-si telkin edilerek çürütölmek, yok edilmek istenmektedir. Müslüman halk, evlatlarının bu şekilde yetiştirilmesine razı değildir. Onlar çocuklarının şuurlu bir Müslüman, iyi bir insan, salih bir evlat olarak yetişmesini istiyorlar.

Eğitimcilerimiz bu durumu doğru okumalı ve yöneticilerin bu yanlış gidişattan dönme-leri için üzerlerine düşen ıslah görevlerini yerine getirmelidirler.

Eğitimcilerin sorumlu oldukları hususlardan bir tanesi de, talim ve terbiyede hakkı üstün tutmaları, nefis terbiyesini esas almaları, maneviyatçı olmalarıdır. Kendilerine emanet edilen nesilleri bu esaslar dâhilinde yetiştirmeleri varlık sebepleridir. Yetişen nesiller, ülkemizin dostlarını, düşmanlarını bilmelidirler. Bu nesiller, dostlar için bir emniyet, düşmanlar için, sahip oldukları direnişçi ruhla, caydırıcı bir unsur olmalıdırlar. Tarihimiz bunun güzel örnekleri ile doludur.

"Ben bir muallim olarak gönderildim." diyen, cahili bir toplumdan, bütün insanlığın saadeti için çalışmayı ibadetlerin en büyüğü sayan medeni bir ümmeti, milleti yetiştirmeyi başaran Peygamberimiz (s.a.v.) inanan bütün öğretmenlerin, eğitimcilerin en üstün örneğidir.

Çağımızın eğitimcileri, Peygamberimiz insanlığa neyi öğretmiş, telkin etmişse, onu öretmeleri ve telkin etmeleri sorumluluklarının gereğidir. Öğretmenler kendilerine emanet edilen öğrencilerine doğru bir şekilde;

Inanç esaslarını (amentüyü)

İbadet esaslarını (İslam'ın şartlarını)

Eğitimcilerin sorumlu oldukları hususlardan bir tanesi de, talim ve terbiyede hakkı üstün tutmaları, nefis terbiyesini esas almaları, maneviyatçı olmalarıdır. Kendilerine emanet edilen nesilleri bu esaslar dâhilinde yetiştirmeleri varlık sebepleridir. Yetişen nesiller, ülkemizin dostlarını, düşmanlarını bilmelidirler. Bu nesiller, dostlar için bir emniyet, düşmanlar için, sahip oldukları direnişçi ruhla, caydırıcı bir unsur olmalıdırlar.

Dünya saadatinin temel esaslarını (maruf, münkeri, helali, harami, doğru hak anlayışını)

Ahiret saadatinin temel esaslarını (cenneti, cehennem, kabir hayatını, hesap gününü)

Sosyal saadetin esasları ahlak kurallarını (edebi, sevgiyi, saygıyı, kardeşliği, haklara riyeti)

Gerçek hak ve adalet esaslarını, ölçülerini

Ferdin, toplumun, kurumların ıslahı, ifsadın engellenmesi esaslarını öğretmek durumundadır.

Öğretmenler, Peygamberimizin **"Allah'ım! Öğretmenleri başışla, ömürlerini uzun eyle, kazançlarını onlar için bereketli kıl, geçimlerine bereket ver."** duasına layık olmak için, bismillah diyerek, cehdetmelidirler.

Bilim ve Eğitimi Engelleyen Bir Unsur Olarak Önyargılar

Prof. Dr. Ali SEYYAR
Sakarya Üniversitesi Öğretim Üyesi

Önyargılar, özellikle sosyo-ekonomik yönden zayıf ve kendini gereği gibi savunamayan bazı kişi ve gruplar hakkında çoğu zaman tek taraflı ve eksik olarak elde edilen bilgilerin etkisi altında kalıp yanlış kanaatlerin esiri olmanın adıdır. Kesin ve sağlam verilere dayanmayan bilgiler, bazen toplumun zihninde o kadar katı bir şekilde yer edinir ki, konu, kişi ve(ya) grupların lehine bazı yeni bilgiler ortaya çıkmış olsa dahî halkın ekseriyeti bu değişik bilgilere yine de fazla itibar etmez ve her çeşit yeniliğe ve açılıma ısrarla mukavemet eder. Bu durum, ne yazık ki toplumun en zayıf halkalarından kabul edilmesi gereken özürlüler hakkında öne atılan görüşler için de geçerlidir. Toplumun ekseriyeti ne özürlülerin psiko-sosyal durumları, ne de kabiliyetleri ile ilgili olarak doğru dürüst hiçbir bilgi sahibi olmadığı halde sadece özürlülüğün bir engel veya acziyet olduğunu varsayarak genel ve peşin hükümlerin savunucuları olmaktadır.

Toplumsal düzeydeki bu çarpık ve sakat bakış, ister istemez ayrımcılığa yol açan bir sürecin de başlangıcı olmaktadır. Bu süreçte toplumsal bilgisizliğin, zihni hantallığın ve fikri tembelliğin yanında sosyal ve vicdanî duyarsızlığın etkisiyle önyargılar alenîleşirken ayrımcılığın şekli ve tezahürü de somutlaşır. Ayrımcılık, bu raddeden sonra toplumsal onay görmeye başlar ve farkında olunmadan toplumsal kamplaşmanın bir aracı hâline dö-

nüşür. Toplum tarafından şu veya bu şekilde istenmeyen özürlüler, sadece sosyal yönden dezavantajlı grup olmakla kalmaz sinsice yapılan bilinçli bir düşmanlığın yansıması olarak sosyal hayatın her karesinden dışlanarak uzaklaştırılırlar. Özellikle Batı toplumlarının tarihinde bu tutum ve davranışın hangi vahim sonuçlara yol açtığı konusunu sadece hatırlamakla yetiniyorum.

İlginçtir, maddecî bir yaklaşımla verimsiz olarak görülen özürlülerin yaşama hakkını elinden alan toplumların gelişmişlik ve eğitim seviyesi de hayli yüksektir. Demek oluyor ki, önyargılarla beslenen bir eğitim sistemi, hakikati yakalamak, güzeli keşfetmek, toplumsal gelişime katkı sağlamak, iç ve dış barışı temin etmek gibi fonksiyonlarını da kaybetmektedir. Önyargılardan kendini kurtaramayan bir eğitim anlayışı, sosyal boyutuyla güçlü olanların gücüne güç katan ve zayıf olanları da pasifleştiren, onları yok sayan tehlikeli bir silah hâline dönüşebilmektedir. Bilim ve eğitimi tehlikeli kılan aslında bilimin ve eğitimin kendisinden ziyade bilim ve eğitimin mayasına ve mahiyetine zıt olan bazı menfi unsurların ve bakışların ilim dünyasında ve toplum nezdinde geçerlilik kazanmasıdır. İşte bu yüzden bilim ve eğitimin yanında toplumsal kalkınmamızı engelleyen en büyük zihni ve sosyal mikrop, basmakalıp hükümlerin oluşmasına zemin hazırlayan önyargılarımızdır.

Daha önceden öğrenilmiş (öğretilmiş) veya kurgulanmış standart kalıplar çerçevesinde ortaya çıkan görüşler, hayat şartlarının bir gereği olarak ne kadar sıklıkla yeniden gözden geçirilip değerlendirilebilir ise, bilimsel gelişmelerin ve toplumsal bütünlüğün sağlanması da o nispette mümkün olacaktır.

Değişmez olarak kabul ettiğimiz menfi ve tahrip edici görüşler, hayatın gerçeklerinin baskısı ile tashih edildikçe tutum ve davranışlarımız da o nispette olumlu yönde gelişecektir. Daha önceden öğrenilmiş (öğretilmiş) veya kurgulanmış standart kalıplar çerçevesinde ortaya çıkan görüşler, hayat şartlarının bir gereği olarak ne kadar sıklıkla yeniden gözden geçirilip değerlendirilebilir ise, bilim-

sel gelişmelerin ve toplumsal bütünlüğün sağlanması da o nispette mümkün olacaktır. O halde, sosyo-ekonomik gelişme hedefi doğrultusunda toplumsal önyargılar ve basmakalıp hükümlerle mücadele noktasında aile ve toplum bazında sürdürebilir stratejilere, bilim ve eğitim politikalarında da yeni paradigmal açılımlara ihtiyaç vardır.

Önyargılı ve Önyargsız Eğitimcinin Özellikleri

Eğitimin temel gayesi, mutlu ve başarılı bir toplum oluşturmak olduğuna göre, bilimin temel başvuru kaynaklarının sağlam ve eğitim sistemimizin de kaliteli olması gerekir. Bu çerçevede eğitimi nitelikli hâle getiren bilimsel kaynakların çeşitlendirilmesi, bir başka ifadeyle metafizik boyutuyla zenginleştirilmesi yani manevîleştirilmesi zaruridir. Bilimin manevîleştirilmesinden yani manevî bilimlerden elde edilen bulguların bilimselliği, çoğu kez pozitivist bilim adamları tarafından şüphe ile bakılmaktadır. Bu şüphe, seküler düşünce ekseninde gelişen dayatmaların da etkisiyle genelde bulguların doğru olamayacağı yönde şekillenmektedir. Hâlbuki bilim dünyasında şüphe (acaba olabilir mi?), sadece negatif anlamda değil (olamaz önyargısı) hakikati bulma adına pozitif anlamda da (neden olmasın veya belki de olabilir) boyutuyla da değerlendirilmesi gerekmektedir. Negatif şüpheci-

lik, çoğu kez nefsimizin ve önyargılarımızın bir tezahürü iken, pozitif şüphecilik, ilmin ve hikmetin anahtarı olan kişisel merakımızın ve hakikati bulmanın bir ıstırapıdır. Önyargılardan bir türlü kurtulamayan ve dolayısıyla bilimi negatif şüphecilik üzerine bina eden pozitivist bir bilim adamının düşünce dünyasında iki temel paradigmal sorun vardır:

1. Varlıkların ve hadiselerin sadece dış görüntüleri üzerinde odaklanır ve objektif (nesnel) olmak adına mevcudata mevcudat hesabına bakmakla sekülerliğin veya tabiatperestliğin tuzağına düşer.
2. Kişilerin davranışlarını ruhî (nefsî) özelliklerine göre değerlendiremediği için, manevî âlemlerle ve varlıklarla bir türlü bilimsel ilişki kuramaz ve kâinatı ilmî ile kuşatan Yaratıcı'nın kudretini göremez.

İster bilim dünyasında, isterse toplum hayatında olsun önyargılı tutum ve davranışlarını ısrarla sürdürmek isteyen bir insanın psikososyal ve ahlâkî yapısında da olumsuz bazı değişimler görülebilir.

1. Maneviyatı inkâr meyleder, metafizik boyutlu ne varsa ve özellikle dinî olan her şeyi reddeder. Bunun bir sonucu olarak nihilizmin pençesinden kurtulamaz. Bir başka ifadeyle kişi, manevî değerleri, ilâhî dinleri kabul etmediği gibi, metafizik hiçbir

realitenin olmadığını düşünür. Hiçbir şeyin önemi olmadığını ve hakikat diye bir şeyin bulunmadığını iddia etmekle gayesiz ve idealsiz yaşamayı tercih eder.

2. Kader ve ahiret gibi temel imanî meselelerde inancını yavaş yavaş yitirdiği için, üstünlüğü ve gücü maneviyatın dışında olan şeylerde veya şahsî fayda sağlayan yaklaşımlarda arar. Böyle kişiler, narsist eğilimleriyle kendilerini sürekli olarak beğen(dir)mek, üstünlük sağlamak, makam ve şöhret gibi bazı dünyevî menfaatler elde etmek isterler.
3. Kişi, zamanla başkalarını beğenmemeye başlar, kibirli, gururlu ve inatçı bir kişiliğe dönüşür ve kendinden başkasını düşünmeyen bencil, egoist ve asosyal bir insan olur.
4. Nefsine düşkünlüğünden ötürü bazen en küçük bir menfaat için en değersiz şeylere bile bel bağlamaya ve toplumda itibarını kaybetmeye başlar.
5. Bencil, kibirli ve bununla birlikte önyargılı bir insan, gaddardır, merhametsizdir; su-i zan etmek (kötü düşünmek) ve dedikodu yapmak için her fırsatı kullanır ve hüsn-ü zandan (güzel düşünmekten) hep nasipsiz kalır.

Genelde önyargılı bir insanın, özelde peşin hükümlü bir bilim adamının bireysel gibi görünen saplantıları ve zararları, sosyal çevrenin desteği ile birlikte zamanla toplumun düzenini de sarsabilecek boyutta olabilir. Önyargılı düşünceler, dalga dalga yayıldıkça özellikle kendilerini zihnen ve fiziken güçlü görenler, zayıflara (özürlülere, yaşlılara) karşı baskı kurmaya meylederler. Demokratik ve sivil toplumlarda bile maneviyattan mahrum bazı baskı ve menfaat gruplarının, sosyal dayanışma ve fedakârlık göstermek yerine ekonomik kaynakların yeterli olmadığı inancı ile bazı toplumsal kesimlere (mesela bakıma muhtaç yaşlı ve özürlülere) aktif veya pasif ötenazinin uygulanması yönündeki önerileri, seküler düşünmenin, menfi şüphecililiğin, yersiz korkuların, nihilizmin ve narsizmin bir yansımasıdır.

Temelleri sosyal darvinizme dayanan bu önyargılı görüşler, Batı toplumlarının sosyal barışını her zaman tehdit etmiştir. Toplumsal önyargılar, sadece bir ülkenin sosyal dengesini bozmaz uluslar arası boyutuyla da bir tehdit oluşur. Ulusal boyutuyla sosyal gruplar arası çatışma ve rekabet, düşmanlığa ve nihayetinde başkası üzerinden menfaatlenme veya başkasını yok etmeye yönelik olduğuna göre, güçlü toplumlar, uluslar arası boyutuyla başkaları üzerinde hegemonyal bir güç oluşturmak isteyeceklerdir. Sosyal dayanışmayı gereksiz gören ulusal kapitalist yapılarının bunun için dünya çapında da yaygınlaştırılması gerekmektedir. Küreselleşme sayesinde hem ekonomik üstünlüğün sağlanması, hem de medeniyetler arası çatışmanın tahrik edilmesi, kökleri önyargılara dayanan sosyal darvinizme, menfi milliyetçiliğe ve bunun bir ekonomik modeli olan (vahşi) kapitalizme dayanmaktadır. Bilimsel önyargıların yanılgısal bir sonucu olarak türeyen bütün felsefik, sosyal ve ekonomik düşünce akımları ve buna bağlı olarak oluşturulan model ve sistemler, netice itibarıyla toplumların huzurunu yok etmiş ve dünya barışını da tehdit etmiştir.

Öyle ise toplumların saadet, huzur ve güven içinde yaşayabilmeleri için, düşünce dünyamızı ve doğru düşünmemizi sağlayan

zihni melekelerimizi yeniden gözden geçirmemiz şarttır. Düşüncelerimizin doğru olup olmadığının test edilmesini sağlayan şüphecilik, bilimsel çalışmalarda önemli bir kontrol mekanizması olduğu doğrudur. Ancak, ifade edildiği gibi, şüphecililiğin, duygularımız ve nefsimizle de irtibatlı olan salt akıl ile muhakeme edilmesi halinde şahsî görüşlerimiz ve önyargılarımızdan kurtulmamız da zorlaşacaktır. Bilimsel veriler, hakikatleri gösterme açısından ne kadar açık ve seçik de olsa, önyargılarımızla karıştırıldığında, menfi şüphecililiğin esiri olmaya mahkûmuz. Müspet şüphecililiğe

de bir fırsat verme adına yeni bilimsel tespitlerin başka zihni melekelerle de muhakeme edilmesinde fayda vardır. Bunların başında sosyal duyarlılığımızı geliştiren, merhamet ve şefkat duygularımızı besleyen kalbi ve vicdanî düşünce mekanizmaları gelmektedir. Ancak bu tarz bütüncül bir düşünce boyutuyla bilim ve eğitim, şahsîlikten ve önyargılardan kurtulur ve evrensel bir nitelik kazanır.

İster bilim dünyasında, isterse toplum hayatında olsun önyargılı tutum ve davranışlarını ısrarla sürdürmek isteyen bir insanın psiko-sosyal ve ahlâkî yapısında da olumsuz bazı değişimler görülebilir.

Önyargılarından arınmış ve bilimsel araştırmalarını pozitif şüphecilik esaslarına göre şekillendirmek isteyen bir bilim adamının ise buna mukabil iki farklı paradigmatik hasleti vardır:

1. Varlıkların mahiyetini ve hadiselerin perde arkasını inceler ve hakikati yakalama adına sadece aklı ile değil kalbi ile de tefekkür eder.
2. Varlığa ve hadiselere manevî boyutuyla da bakmakla sünnetullahın (ilahî kanunların) sırlı dünyasını keşfeder ve aslında Yaratıcı'yı tanıtan varlıkların gerçek mahiyetini görmeye çalışır.

Önyargılardan Kurtulmanın Yolları

Önyargılar, hem bilimsel, hem de toplumsal gelişmelerin önünde en büyük engel olduğuna göre, bununla mücadelede kişisel ve toplumsal boyutlu çözüm stratejilerine ihtiyaç vardır. Önyargılarla mücadelede kanunî düzenlemelerin kendi başına yetersiz olduğu açıktır. Belki de bundan daha da önemlisi zihinlerimizde oluş(turul)an önyargılı düşüncelerin nasıl yok edileceği noktasında yapılma-

Müspet şüphecilığe de bir fırsat verme adına yeni bilimsel tespitlerin başka zihnî melekelerle de muhakeme edilmesinde fayda vardır. Bunların başında sosyal duyarlılığımızı geliştiren, merhamet ve şefkat duygularımızı besleyen kalbî ve vicdanî düşünce mekanizmaları gelmektedir. Ancak bu tarz bütüncül bir düşünce boyutuyla bilim ve eğitim, şahsîlikten ve önyargılardan kurtulur ve evrensel bir nitelik kazanır.

sı gereken girişimlerdir. Tutum ve davranış kalıplarımızı da olumsuz yönde etkileyen önyargılı düşüncelerimizden kurtulmanın yolu, kendimizi iyi tanımaktan geçer. Şahsî kusurlarımızla birlikte kendimizi ne kadar yakın tanırsak, olumlu ve olumsuz diğer boyutlarımızı da o nispette keşfedeceğiz. Başta nefsimiz olmak üzere zihnî ve manevî hasletlerimizi yakinen tanımakla, keşif yolculuğuna çıkmış her iyi niyetli ve dürüst insan, önyargılı görüşlerinden arınma fırsatı bulacaktır. Yeter ki nefsin kontrol etmede mücadeleyi terk etmesin, zan ve tenkitlerinde her zaman itidalli görüşlerini koruyabilsin. Ancak bu şekilde her türlü önyargılı tehlikelerden korunmuş oluruz. Sonuç olarak önyargılarımızdan en kestirme yollardan kurtulmanın temel yaklaşımlarının özelliklerine birlikte bir göz atalım:

a) Nefsi Kontrol Altında Tutmak: Basmakalıp hükümlerin kaynağı, insanı her zaman başkalarından daha üstün görmesine müsaade eden hatta teşvik eden bizatihi insanın egosu veya nefsidir. Kendi mantık ve muhakemesine göre belli bir konuyu araştırarak bir bilim adamı, bazen şahsî mülahazalarını merkeze oturtup o konuyu nefis ve cismani-

yet açısından değerlendirebilir. Bunu yaparken de gayri ihtiyarı olarak bazen yanılabılır, yanlış hükümlere varabilir ve iddialı bir şekilde kendisini mutlak haklı sanabilir. Kalben ve vicdanen akletmeyi ihmal eden bir bilim adamı farkında olsun veya olmasın nefsanen akletmeye başlar. Bir bilim adamının düşebileceği en büyük tuzak, en sinsî tehlike de aslında budur. Bunun için bilim adamları, nefsanî meyillerin baskısına rağmen aklın, kalbin ve vicdanın sesine uyarak, her zaman bilimsel doğrulara ve sosyal gerçeklere saygılı olmalıdırlar. Nefsimize hoş gelen basmakalıp hükümlerin, sosyal düzeni ve barışı bozacak kadar korkunç sonuçlar doğurabileceğini bilseydik, acaba belirli sosyal gruplar ile ilgili yanlış, abartılmış ve(ya) menfi yargılamalarımızı tashih etme ihtiyacı duyar mıydık? Acı bir gerçek de olsa bazen fikrî sapmaların bir sonucu olarak sebep olduğumuz toplumsal felaketler, bizleri nihayetinde akliselime davet etmektedir. Bazen ise yine nefislerimizin arzularıyla geliştirdiğimiz tez ve iddialarımızı bütünüyle çürüten gelişmeler, bizleri ne derece yanıldığımızı hatırlatmaktadır. Mesela nasıl ki "kadınların saçları uzun aklı kısa" önyargısını ilim dünyasında başarılı kadınların sayesinde yavaş yavaş zihnimizden atabiliyorsak "özürlüler aciz insanlardır" peşin hükmünü de mesleğinde başarılı olan özürlüler sayesinde ortadan kaldırılabiliyoruz. Öyle ise hata yapma ve mahcup olma ihtimallerine karşı "bilimsel" tezlerimizle iddialı çıkışlar yapmak yerine daha dikkatli ve rikkatli konuşmakta ve açık kapılar bırakmakta fayda vardır.

b) İnsaflı Olmak: Toplumların akıbetini ve geleceğini önemli derecede biçimlendirebilen bilim adamları, düşünce boyutlarını bütüncül bir bakışla zenginleştirebildikçe, fikir dünyasında görüş ayrılıkları azalacak ve küresel boyutuyla evrensel hakikatlere daha çabuk kavuşulacaktır. Yanlış ve eksik bilgiden kaynaklanan fikir ayrılıkları, aklın dışında hem vicdanın, hem de kalbin sağlayabileceği yeni bilgi kaynakları ile giderilmelidir. Bu açıdan bilimsel çalışmalarda ve eğitim hizmetlerinde hak ve hakkaniyet ölçüleri çerçevesinde tavır sergilemek ve insaflı davranmak elzemdir. Bilim ve eğitimde insaflı olmak, başta dezavantajlı sosyal gruplar olmak üzere muhatap olduğumuz herkese karşı, merhametli, dürüst ve âdil muamelede bulunmaktır. Bunun için de ilmî araştırmalarda doğruluktan ayrılmamak şartıyla azamî derecede nefis, heva ve hevesten uzak akıl, mantık, kalp, vicdan ve evrensel insanî değerlere uygun davranışlarda bulunmak zaruridir. Şahsî duygu ve düşünce-

leri farklı olduğu halde (ve nefsin dürtülerine rağmen) meselelerin gerçek mahiyetine vakıf olduktan sonra ilmî gerçekleri gizlemeyen bilim adamları mesleklerinde insafli davranmış olurlar.

c) Hüsni Zan Beslemek: Doğruları keşfetmek isteyen bir insan, her zaman güzel düşünmeye ve iyilikleri görmeye çalışmalıdır. Herhangi bir sosyal grubun içinde yer alan bir insanın şahsî hatalarından dolayı hemen o grubu lanetlemek, ne insafli, ne de hüsni zanla bağdaşır. Kişi, kendinden farklı diğer grup üyelerinin güzelliklerini de görebilmeli ve hükümlerinde azamî derecede âdil olabilmelidir. Bu yönüyle iyi niyete dayanan pozitif düşünce, farklı tefekkür ve yorumlara ulaşmamıza vesile olan bir meziyettir. Diğer topluluklara hüsni zan ile bakan bir bilim adamı, ne ötekileştirmekten ne de ötekileri asimile etmekten yana bir tavır koyabilir. Toplumların, azınlıkların ve diğer sosyal grupların farklı kültürel özelliklerini ve yapılarını bir zenginlik ve bir sosyal kaynaşma unsuru olarak görmek, Yaratana adına yaratılanı sevmek ve bu bağlamda sadece hoşgörü ve hüsni zanla mümkündür.

d) Tenkitte İtidali Korumak: Bilimde en doğruyu bulabilmek niyetiyle tenkit etmek (eleştirmek) ve tenkide açık olmak, haddizatında bilimsel gelişmenin en önemli unsurlarındandır. Hak ve hakikatin inkişafına katkı sağlayan bilimsel tenkitler, onun için hep teşvik edilmiştir. Ne var ki kibir ve garaz gibi nefsî duygularımızla yapılan her türlü menfî tenkit, tam tersine bilim adamları arasındaki meslekî ilişkiyi, işbirliğini ve güven ortamını sarsabilir ve en sonunda bilimsel kaosa da yol açabilir. Şahsî görüşlerini hep ön planda tutmak isteyen gururlu ve önyargılı bilim adamları, bundan dolayı hiç bir zaman fikir teâtisine ve ortak akla önem vermemişlerdir. Bundan dolayı bilim adamları, zihnî ve fikrî saplantılara yol açabilecek risk tuzaklarından uzak kalabilmeleri için, meslektaşlarına karşı fevkalâde vefalı olmalı, istişareye önem vermeli ve hakkın hatırını hep yüce tutmalıdır. Haklı ve haksız çıkmaktan çok hakkın ortaya çıkmasına önem verilmelidir.

e) Manevî Düşünceyi Geliştirmek: Aydınlanma süreci ile birlikte modern dünya, bilgi ve zihnî faaliyetlerimizin tek kaynağı olarak salt akli gösterdi. Buna bağlı olarak metafizik veya manevî düşünce kaynaklarımızı yeterince işlevsel hâle getiremediğimiz için, zihnimiz, gözlem ve deneylere dayanan bilimsel yöntemlerle salt fizikî gerçeklere yönel(til)

İlmî keşif ve gelişmeler, manevî bilimlerle teyit edildikçe, bununla birlikte maneviyat âlemindeki bulgu ve veriler de ampirik ve bilimsel yöntemlerle tespit edildikçe ilim ve maneviyat kol kola ilerleyecektir. Bilimin yanında maneviyatı da içine alan (açık) bir düşünce sistemin oluşturacağı insan ve sevgi odaklı eğitimin, küresel barışa ve dünya toplulukların saadetine sağlayacağı katkıyı düşünabiliyor musunuz?

di. Böylece bütüncül düşünce boyutlarından mahrum edildik. İnternet çağında fazlasıyla elde edilen yığınsal bilgi (malumat) bile, ne zihnî-kalbî aktivitelerimizi harekete geçirebildi, ne de hikmet ve hakikat çizgisinde manevî tefekkürümüzü zenginleştirebildi. Öyle ise rasyonalizmin doğurduğu bilimsel önyargılardan (akademik cahillikten) kurtulabilmek için, akıl ve kalbin birlikte işlev gördüğü bir düşünce ufkuna ulaşmak gerekir. Ancak bu şekilde kalben akletmekle beyin ve zekânın da akleden kalbinin bir hizmetçisi hâline getirmemiz mümkün olacaktır. Böylece dünya (görülen) ile sınırlı olan kapalı (seküler) bir sistemin dışına çıkılarak, ucu açık hikmet ve irfan yolunda hem manevî (ruhî) terakki-ler, hem de hakikat adına yeni ilmî keşifler elde edilebilecektir. İlmî keşif ve gelişmeler, manevî bilimlerle teyit edildikçe, bununla birlikte maneviyat âlemindeki bulgu ve veriler de ampirik ve bilimsel yöntemlerle tespit edildikçe ilim ve maneviyat kol kola ilerleyecektir. Bilimin yanında maneviyatı da içine alan (açık) bir düşünce sistemin oluşturacağı insan ve sevgi odaklı eğitimin, küresel barışa ve dünya toplulukların saadetine sağlayacağı katkıyı düşünabiliyor musunuz?

ÇATISIZ

Anne o öyle değil,
baba yine yanlış
yaptın!

Erol ERDOĞAN

Eğitimci, Yazar

catisizokul@yahoo.com.tr

Anne, metrobüse binecektir ama bir türlü elindeki AKBİLİ önündeki makinenin dokunmatik bölümünü bulup dokunduramaz. Yandaki çocuğu imdadına yetişir "Uff anne, o öyle değil, ver bana" diyerek annesinin elindeki Akbili alarak bir çırpıda işlemi yapar.

Baba akşam yorgun argın işten evine döner, koltuğuna uzanır, TV kumandasını eline alarak haberleri izlemek ister. Ama aradığı kanalı bulamaz. Çünkü kanallar evdekiler tarafından gündüz yeniden ayarlanmıştı. Evin delikanlısı hemen muzipçe "Dur baba ben sana bulayım" diye seslenerek gelir, babasının izleyeceği kanalı açar.

Kandil gecesidir. Baba da herkes gibi arkadaşlarına mesaj atmak ister. Evin büyük kızına seslenir: "Kızım, gel de şu mesajları beraber atalım, ben karıştırırım yine."

OKUL

Babanne her ay banka kuyruğunda beklemekten bıkmıştır. Torununa sokularak kısık sesle konuşmaya başlar: “Bak kızım, dün komşu söyledi, benim aylığı bankaya gitmeden de alabiliyordum. Sen bu işleri bilirsin, hadi bana yardımcı ol, bak sana istediğini alacağım.”

Anneanne diğer torunundan yardım istiyordur o an: “Kızım, hani geçen gece Almanya’daki teyzenle senin bilgisayarından konuşmuştuk ya... Yine konuşalım bu gece...”

“Baba bir türlü öğrenemedin, anne yine beceremedin, dede yine yanlış yaptın, abla eksik biliyorsun, amca artık o öyle değil, dayı sen de mi bilmiyorsun” tarzındaki cümleler her evde, her ailede sık duyulan “ev seslerin”den oldu.

Sizce, bir tuhafılık var mı bu gidişatta?

Karışık olduğu kesin. İşlerin zaman gelip böyle olacağı sadece masallarda söylenirdi. Hatırladınız değil mi şu tekerlemeyi;

“Evvel zaman içinde kalbur saman içinde Develer tellal pireler berber iken Ben dedemin beşiğini tıngır mıngır salları iken...”

Dedesinin beşiğini sallama potansiyeline sahip olabilen torun, anne ve babasına dün-

yanın kaç bucak olduğunu elbette öğretebilecektir.

Şu tekerleme de hoş;

“Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, keçiler berber iken, develer tellal iken, mandalar hamal iken, horozlar imam iken. Ben dedemin beşiğini, tıngır mıngır salları iken. Anam kaptı yarmayı, ben kavradım sarmayı-Anam dedi bırak sarmayı. Ben dedim, sen de bırak yarmayı. Anam bıraktı yarmayı.”

Çocuk “bırak anne” diyor, anne de bırakıyor; ötesi yok.

Büyükler “çocuk eğitimi nasıl olacak, yavrularımızı nasıl eğitelim, onları dünyaya nasıl hazırlayalım” diye düşündürsünler, çocuklar büyüklerini çoktan eğitmeye başladılar bile.

Dedeler şimdilik torunlardan, baba ve anneler de oğullarından hayatı öğreniyorlar; dede beşiğinin torun tarafından sallandığı günler de yakında gelir, bekleyin görün.

Haydi, büyükler ders başlıyor, gecikmeyin, çocuğunuzdan azar işitmek var işin sonunda.

Dip soru: Bilgi, kültür, eğitim, teknoloji, değişim, medeniyet, hayat, din gibi derinliklerde iki yüz yıldır yaşadığımız vurgunları ne yapacağız?

Medya

Çocuklar ve Gençler İçin

Bir Eğitim Aracı

Olabilir mi?

Hasan Ş. KURT

Eğitimci, Yazar

hasaneekurt@mynet.com

Televizyonun hayatımıza ilk girdiği yıllarda yaşlılarımızın onu nasıl da tereddütle karşıladığına dair hepimizin mutlaka pek çok hatırası vardır. Anneannelerimizin, dedelerimizin evdeki bu aletle ve ev halkıyla didişip durdukları günleri gülümseyerek hatırlarız. Çoğumuz onların şaşkınlığını, anlayamadıkları bu müthiş teknolojik harika karşısında sıradan bir refleks olarak görmüştüzdür. Şimdi anlıyoruz ki mesele bütünüyle öyle değilmiş. Onlar, ihtiyaçlarımıza bahsedilen bilgelikle ta o zamanlar televizyon denilen bu zoraki misafirin ev halkına yapacağı büyük kötülüğü sezmışler, çırpınmaları hep bundanmış.

Evet, onlar televizyonun insanları doğru olmayan bir yöne doğru eğdiğini, bütüğünü –üstelik bugünkü kadar çeşitli olmayan tuzaklarını- görmüşler ve anlamışlar. Oysa bizler, onda hiç de hak etmediği meziyetler, vasıflar olduğuna kendimizi inandırmıştık bir kere, dinler miyiz onları?

Televizyonun geniş kitlelere nasıl ulaştığını gören yetkililer, onu okula götüremedikleri gençlerini eğitmek için uygun bir vasıta olarak gördüler. Açık Öğretim Fakültesinin eğitime başladığı seksenli yılların başında üniversite sınavında “kapalı” bir yer tutturamayan pek çok arkadaşımız kendilerine sunulan bu

“açık” fırsatla teselli buldu. Sonuçta sınavlara giriyorlar, diploma alıyorlardı. Erkekler askerde kısa dönem imkânına bile kavuşuyorlardı. Bu eğitimin yüz yüze eğitimle aynı kalitede olması mümkün değildi tabii. Nitekim pek çok Avrupa ülkesinde bu programlara devam edenlere bizdekinin aksine diploma değil sertifika verilir.

Doksanlı yıllarda üniversite düzeyindeki bu yayınlara Açık İlköğretimler ve Açık Liseler eklendi. Bu programların ne kadar faydalı olduğuyla ilgili herhangi bir araştırmaya, istatistiğe rastlamış değilim. Ama şunu çok iyi biliyorum ki bu programları en az izleyenler resmen bu eğitim programlarına kayıtlı olanlar. Televizyon derslerini takip etmediği için devamsızlıktan kalan bir öğrenciye rastlamış değiliz. Eğitimimizin sihirli değneği dershaneler “açıkta” kalan gençlerimize “kapalı” imkânlar sunarak ücreti mukabilinde gerekli takviyeyi yapıyor nasıl olsa.

Televizyonun eğitim fonksiyonunun en maaş tarafı bu açık eğitim. Televizyon asıl eğitmek iddiasında değilken yani ağuyu altın tas içre sunarken eğitiyor insanlarımızı. Geçlerimiz tornadan çıkmış gibi aynı saç modeliyle, aynı kıyafetlerle dolaşıyorlar sokaklarda. Kullandıkları kelimelerin çoğu televizyon Türkçesinin mahsulü.

Hayatımızdaki çoğu tüketim kalıbını televizyon şekillendiriyor. İnsanlarımız televizyon dizilerinde, sinema filmlerinde görmeseydi "fast food"lara, mayasının ne idüğü belirsiz içeceklerle, alışveriş merkezlerine bu kadar kolay alışabilir miydi?

Medya, televizyondan ibaret değil. Radyo-yu da ciddiye almak gerekiyor. Acizane görüşüm medyanın araçları içerisinde en masumu o görünüyor bana. Hele bundan yirmi beş otuz yıl önce TRT dışında başka radyoların olmadığı yıllar,

Bugün gece gündüz müzik yayını yapan radyolar TRT'nin o yıllardaki yayın felsefesini incelerlerse yayıncılığın dönüp duran CD olmadığını anlarlar. Hele belli hassasiyetlere sahip radyocu arkadaşlarımızın mutlaka bu birikimden, TRT tecrübesinden faydalanması gerekir.

Medyanın bir ayağı da gazeteler. Eğitim söz konusu olunca televizyondan sonra en çok onlar hakkında konuşmak icap ediyor. Babam 60'lı yılların başında bir gazetenin ver-

insanımız için bayağı bir dosttu, radyo. Devlet ciddiyetiyle yapılan yayınlar en uzak diyarlardaki insanlarımızın da ortak duygular, heyecanlar etrafında toplanmasına yardımcı olurdu.

Radyonun eğitici işlevi vardı ve bence çok başarılıydı. Çocuk Bahçesi, Çocuğun Dünyası gibi çocuklara yönelik programlar köydeki çocuklar kadar şehirdekilere de hitap ediyor, onların ahlaki ve estetik eğitimine ciddi katkılar sağlıyordu. Bizler o dönemin çocukları olarak bu tür programlar sayesinde pek çok yazarı, kitabı tanıma fırsatı bulduk.

Sadece çocuklar değil büyükler de radyo ile ufuklarını genişletmişlerdir o yıllarda. Onlara hitap eden Tarla Dönüşü, Ocak Başı gibi sıkmadan eğiten programlar yanında Arkası Yarın, Radyo Tiyatrosu gibi kaliteli drama yayınları da insanımızı radyonun başına mihlayabiliyordu.

diği meşhur Türk ve İslam Ansiklopedisi'ne sahip olabilmek için yıllarca büyük bir titizlikle takip etmek zorunda kalmıştı bu gazeteyi. Çünkü binlerce sayfa tutan bu ansiklopediye sahip olabilmek için her gün gazetenin içinden çıkan tek yaprağı düzenli biriktirmek zorundaydınız.

Gazetelerin ömür törpüsü kuponlarla sahip olunan genel kültür ansiklopedileri, bugün de devam eden yabancı dil eğitim seti promosyonları, Türk ve dünya klasikleri, emin olun (!) tiraj kaygısından değil amme hizmeti endişesindendir. Bugünlerde bazı gazeteler işi iyice ilerletmişler. Öyle kupon karşılığı kitap kaset değil, çekilişle insanları yurt dışına İngilizce öğrenmeye gönderiyorlar. Daha mütevazı imkânlarla sahip olanlar aynı eğitimi ülke içindeki kurslarda karşılamayı vaat ediyor.

Tabi gazetelerin en çok kullandıkları eğitim hadisesi sınavlar. OKS, SBS, ÖSS, KPSS derken sınavsız bir gün kalmayacak neredeyse. Pek çok gazete bütün bu sınavlara yönelik denemeler veriyor sayfaları arasında. Tabii, kusura bakmayın cevaplar bir gün sonra. Artık kupon karşılığı dersane promosyonu da moda olmaya başladı.

Gazeteler, dergiler televizyon kadar olmasa da görselliği sebebiyle ön planda olan medya unsurlarından. Saydığımız eğitim armağanları yanında satır aralarındaki eğitim fonksiyonuyla çok önemli bir yere sahip. Verdikleri haberlerle, cinselliği bir sömürü aracı olarak kullanmalarıyla, insanların siyasi, ideolojik kanaatlerini manipüle etmeye yönelik doğru yanlış yayınlarıyla, moda tabirle ciddi ciddi toplum mühendisliği yapıyorlar.

Elbette ki söylediğimiz bütün gazete ve dergiler için geçerli değil. Yayıncılığı bir hizmet olarak gören ve hakikaten de bu çizgide yayın yapan pek çok dergimiz ve gazetemiz de var. Milli ve manevi değerlerin yaygınlaşmasında çok büyük payı olan bu yayınların yaptıkları hizmet her türlü takdirin üzerindedir. Düşünmek gerekiyor, ya olmasalardı?

İlkokul yıllarımda takip ettiğim çocuk dergisi her sayısında bir klasiğin çizgi romanını verirdi. Bir sayısında Aslan Yürekli Richard isimli bir çizgi roman yayımlamışlardı. Haçlı Savaşları'nda Selahaddin Eyyubi ile Haçlıların Richard'ının karşı karşıya geldiği hadiseleri anlatıyordu. Fakat Richard o kadar kahraman ve asil; Selahaddin Eyyubi ise o kadar zayıf karakterli ve sevimsiz anlatılmıştı ki çocuk zihnimize hemen Richard'ın yanında yerimizi almıştık. Bu romanları yayımlayanlar neye hizmet için yapıyorlardı bunu bilmem; ancak şurası muhakkak ki o dönemde Selahaddin Eyyubi'leri düşman ve kötü belleyen pek çok arkadaşım, çok iyi biliyorum ki hayata ve hadiselere bakış tarzı olarak hâlâ "Aslan Yürekli Richard" ların yanında saf tutmuş durumdalar.

Sorumlu yayıncılık, basın ahlak ilkeleri, gazeteci etiği gibi çok duyulan, ama sonuçta gelip tümünün insan unsuruna dayandığı klişe ilkeler var. Her şeyin başına daha çok satmayı, daha çok seyredilmeyi, daha çok dinlenmeyi, dolayısıyla daha çok reklâm alıp daha çok kazanmayı koyduğunuz medya ortamında, bunların retorikten başka kıymeti harbiyesi olmaz. Medyanın her bir kare görüntüsünün, her satırının hesabını önce kendi vicdanına verdiği gün emin olun bütün gazete ve televizyonlar hakiki bir açık öğretim fakültesine dönüşecektir.

Öyleyse bugün için bazı istisnalar hariç, çocuklarımızı medyanın verdiği eğitimden uzak tutmak onların eğitimine yapabileceğimiz en büyük katkı olacaktır.

İmanı, Heyecanı, İdeali,
Kimliği ve Hedefleriyle
GENÇ ADAM

Prof. Dr. Osman ÖZTÜRK*

1	Okur (Öncelikle Dinimizin kaynakları Kur'an, Hadis ve ilm-i hal okur. Sonra dini, sosyal ve tarihi eserler okur. En az bir gazete ve dergiye abone olur.)
2	İbadetlerine düşkündür. (Farz ve nafil namaz ve oruç, tesbihat - tezkirat, hac/ umre, zekât/sadaka)
3	Haram ve gûnahtan korunur.
4	Sorumluluğunun idrakindedir.
5	Muntazamdır. (Tertipli ve düzenlidir.)
6	Hizmete programlıdır.
7	Hayra motor, şerre kalkandır.
8	Dini Heyecana sahiptir.
9	Vara – Yoğa aldırılmaz.
10	Sözlüğünde yoktur: Yorulmak, dinlenmek, usanmak, ihmal, "adam sen de" cilik, ümitsizlik, taviz.
11	Ülfet ehlidir.
12	Başa güreşir.
13	Lisan bilir.
14	Ayıplanmaktan korkmaz.
15	Her yanlışın karşısındadır.
16	Hakikati nezakete kurban etmez.
17	Sesi – soluğu çıkar.
18	Kabına sığmaz.
19	Sözünün eridir.
20	Tuttuğunu koparrı.

Hak – Hürriyet savunucusudur.	22
Hayırdan vazgeçmez.	23
Eğilmez, ezilmez.	24
Hayırda acelecidir.	25
Yaygaracı değildir.	26
Kavgadan hoşlanmaz.	27
Hak ve hayr savunucusudur.	28
Rahat düşkün olamaz.	29
Hak – hukuk bilir.	30
Özü – sözü doğrudur.	31
Edeb ve hayâ timsalidir.	32
İdealleri ve hayalleri vardır.	33
Sevdikleri olacaktır.	34
Büyük – küçük tanır.	35
Kadirşinastır.	36
Vefakârdır.	37
Kılık – kıyafetine özen gösterir.	38
Sağlığına dikkat eder.	39
Ruhi çöküntü bilmez.	40
Barışkıtır.	41
Hoşgörüp görmeyeceğini bilir.	42

* Değerli hocamızın 'Gençlere Öğütler' adlı kitabından alınarak tasnif edilmiştir.

Her Çocuk Bir Dünyadır...

Fahrettin GÜN

Eğitimci, Yazar

fahrettingun@gmail.com

Çocukların ilk öğretmenleri ebeveynleri, yâni anne babalarıdır. Daha sonra yaşı büyüdükçe ebeveynlerinin öğretmenliği sürerken, öğretmen halkasına yenileri eklenir. Dolayısıyla çocuğun ruh hamurunu, fikir mayasını anne, baba ve öğretmenleri birlikte “yoğururlar”. Bu açıdan marangozlukla, öğretmenlik arasında benzerlik vardır. Marangozlar da, öğretmenlerde her şeyi milim milimine santim santimine ölçüp biçerler. Sonra da biri insanı, biri de ağacı yontmaya ve istenilen şekli vermeye başlar. Marangozun işi günler alırken, öğretmenlerin mesaisi ise yılları bulur. Marangoz yaptığı eseri götürür, ölçüye uymazsa, fazla gelirse keser, tekrar ölçüyü tutturmaya çalışır... İstenilen ölçüleri biraz çabalayarak zor da olsa tutturur. Öğretmenlerin ise böyle

bir şansları yoktur. Şayet bazı olumsuzluklar, bazı huylar fazla gelirse ne yontabilir ne de fazlalıkları kesebilirler. Çünkü muhatabı insandır. Hâl böyle olunca öğretmenler çocukları eğitirken marangozdan daha hassas davranmak zorundadırlar. Böyle bir süreçte öğretmenleri insan yetiştiren sanatkârlar olarak nitelemek hiç de yanlış olmaz.

Öte yandan eğitime dair, çocuğun nasıl yetiştirileceğine dair yazılan kitaplar konusunda da azami dikkat göstermek gerekir. Her kitapta anlatılan eğitim ve öğretim yöntemlerini her çocuğa uygulamak doğru bir davranış değildir. Zaten uygulansa da fazla bir netice alınamaz. Çünkü her çocuk farklı fıtratta, farklı mizaçtadır. Asgari bazı konularda aynı yöntemler elbette uygulanabilir.

Lâkin bazı yöntemler bir çocuğu motive edip başarılı kılarken, aynı yöntemler bazı çocuklarda aynı etkiyi göstermeyeceği gibi aksi tesir de yapabilir. Bu açıdan eğitim yönteminde huy, mizaç belirleyici ve etken olgulardır. Bu noktada aktaracağımız şu misal söylediklerimizi doğrulayan, bir örnektir:

“Branşı eğitim olan bir akademisyen vakti zamanı gelince ‘dinini tamamlamak’ için evlenir ve Allah ona nur topu gibi birbiri ardına üç çocuk nasip eder. Akademisyen ilk çocuğunu yetiştirirken teorik bilgilerini pratiğe aktarma imkânı bulur ve yeni pek çok şey öğrenir. Bilgi, deney, tecrübe ve gözlemlerinden hareketle çocukların nasıl eğitilmesi, nasıl yetiştirilmesine dair bir kitap kaleme alır. Kitabını fazlasıyla önemseyen akademisyen, onu yazmak için büyük bir şevk ve azim gösterir. Çünkü bundan sonraki doğacak çocukları için ilk çocukta çektiği sıkıntı ve güçlüğü diğer çocuklarında çekmeyecektir. Bu açıdan kalben oldukça müsterih ve rahattır. Ne var ki, ikinci ve üçüncü çocukları olduğunda yazdığı kitaptaki bilgi ve teknikleri onlara uygulayamaz. Uygulamaya kalksa da netice alamaz. Her üç çocuğu içeren üç ayrı kitap yazmak zorunda kalır ve sonunda şu karara varır: Her çocuk bir dünyadır. Bir çocuğun kalıbına diğerini dökmek mümkün değildir. Her çocuğu kendi fitratına göre yetiştirmek gerekiyor...”

İşin özü, çocuğumuzu şu veya bu çocuk gibi değil, kendi mizaç ve tavrına göre yetiştirmeliyiz.

Son dönemde ise, o kadar fazla çocuk yetiştirme ile batıdan alelade kitaplar tercüme ediliyor ki, bu son derece tehlikeli bir gidişattır... Her şeyden önemlisi çocuklarımız birer deneme tahtası değildir. Dahası, kendi inanç ve düşüncemizle örtüşmeyen eserlerin yardımıyla çocuk yetiştirmek pek mahirane bir usul olmasa gerek... Hiçbir düşünce süzgecinden ve denetiminden geçmeyen yöntem ve tekniklerle çocuklarımızın yetişmesinde sadra şifa olamayacakları da bir gerçek... Kısacası, Batı tarzı çocuk yetiştirme olgusu, batı kültürünün, batı inancının bir tezahürüdür. Geçmişte “Batının tekniğini alalım, kültürünü almayalım” algısı ne denli problemlili bir bakışsa, çocuk yetiştirme noktasındaki Batı tipi yöntemler de aynı problem ve açmazı içermektedir. Tabii bu “hikmet olgusunu” görmezden gelme anlamına gelmez. Çünkü “Hikmet Müslümanların yitiğidir, nerede bulursa onu alır”. Lâkin konuyla ilgili olarak alabildiğince hassas olmak da gerekmektedir.

**Her şeyden önemlisi
çocuklarımız birer
deneme tahtası değildir.
Dahası, kendi inanç ve
düşüncemizle örtüşmeyen
eserlerin yardımıyla çocuk
yetiştirmek pek mahirane
bir usul olmasa gerek...**

Sözün özü, çocuk yetiştirmek öyle basit bir iş değil, başlı başına bir sanattır. Bu sanat icra edilirken alabildiğince hassas davranılmalıdır. Her şeyden önce bu sanat hayata geçirilirken çıkış ve hareket noktası Kur’an ve Sünnet olmalıdır. Bilhassa Lokman Suresi’ndeki öğütler bu bağlamda hayati ilkelerdir. Yine Allah Resulü’nün tavsiyeleri bu noktada bitmez tükenmez bir hazinedir. Onun çocuklarla olan münasebetleri, onlara davranış tarzları, onlarla oyunları son derece dikkate alınması gereken hususlardır.

Daha hayata başladığında, gözlerini dünyaya açtığında çocuğu annesinin besmeleyle emzirmesi gerektiği hangi batılının kitabında yazar? Besmeleyle verilen sütün onu fiziki ve ruhi açıdan nasıl etkilediği hangi Hristiyan ya da Yahudi pedagog tarafından tavsiye edilir? Çocuklar ağladığı zaman onun her ağlayışına aldırmmamak gerektiğini tavsiye eden batılı psikolog ve pedagoğlara karşı, “Sabah namazının farzını kıldırırken birinci rekâtta oldukça uzun bir süre okuyan Allah Resulünün, namazın ikinci rekâtında en kısa sureyi okuması karşısında” şaşkınlığa düşen sahabelerin nedenini sorduklarında; “Bir çocuğun ağlamasını duyduğu için namazı kısa kestğini söylemesi” arasındaki akıl almaz farkı, devasa merhameti varın siz kıyaslayın...

Bu sebeple değerli anne ve babalar... Peygamberimizin ifadesiyle “Ciğerpareleriniz olan çocuklarınızı” yetiştirmek için olur olmaz yöntem ve teknikleri uygulamaya kalkmayın... Çocuklarınız olan gül fidanlarınızı soldurmayın... Onları, Allah ve Resulünün ilkelere, İslâm bilgelerinin önerileri doğrultusunda yetiştirin...

Sorumluluk Duygusunun Temellendirilmesi ve Televizyonun Çocuklardaki Etkileri

Hüseyin KAZAN

Eğitimci Danışmanı

kazanhuseyin@gmail.com

Sorumluluk Duygusunun Temellendirilmesi

Sorumluluk, tüm haklara saygı göstermek demektir. Sorumluluk bilincine sahip insanlara Kur'an'da *"muttakiler"* diye söz edilmiştir. Sorumluluk sahibi kişiler kendini Allah'ın rızasını gözeterek denetleyebilen, kendi kararlarını hak hukuk çerçevesinde verebilen, karar alırken ellerindeki kaynakları israf etmeden kullanabilen, değer yargılarını esas alan, kendine güvenli, başkalarının haklarını çiğnemenen kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir. Sorumluluk, erken çocukluk yıllarından başlayarak onun yaşına, cinsiyetine ve

gelişim düzeyine uygun görevler vermekle de gelişmeye başlar. Çocuklarınız size yardımcı olmak istiyorsa bunu eğlenceli hale getirerek yardım etmeyi öğretin. Böylece işbirliği alışkanlığını kazandırır ve sorumluluk duygusunu geliştirirsiniz. Sorumluluk kazandırmanın en uygun olduğu belli bir yaş yoktur. Ama çocuğun kendi başına bir işi yapmaya istekli ve hazır olduğu zamanlar vardır. Bu zamanlarda ona gerekli imkânlar hazırlanmalıdır. Çocuğunun gelişen ilgi ve yeteneklerini izleyin ve onu erken yaşta destekleyin. Çocuğunuzun

başarıları karşısında sevindiğini ve gıpta ettiğini gösterin. Çocuğunuzun bir şeyi doğru yapmadığı zaman ortaya çıkan sonuçlara katlanmasına izin verin. Çocuklarınız bu farkındalığı yaşasın. Kurallara uyma, duyarlılığı kullanma, başkalarına ve onların sahip olduklarına karşı saygı ve özen göstermeyi öğretin. Sorumluluğu öğrenmek de diğer beceriler gibidir. Çocuk ne kadar çok denerse bu konuda o kadar başarılı olur. Bunun için öncelikle evde bazı sorumluluklara sahip olması, onun okuldaki sorumluluklarını da üstlenmesine yardımcı olur. *“Sürekli sorumsuz davranan çocuklar, anne babaları tarafından sorumlu davranmalarına izin verilmeyen çocuklardır.”* Sorumluluk kazandırmak için çocuğunuz için yaşına uygun sorumluluklar listesi hazırlayın ve uygulayın. Çocuğun seçim yapmasına izin verin. Onun adına düşünmeyin ve onun adına iş yapmayın. Ona yardım edeyim derken sorumluluklarının gelişmesine engel olmayın. Çocuğunuzun size çok bağımlı olduğunu düşünüyorsanız, koruyuculuktan vazgeçin. İlköğretim çağı çocukları, oyun ve ders çalışmayı ödevlerini bitirecek şekilde dengelemekle sorumludur. Ergenlerin yeni kazandıkları ayrıcalıkları sorumlu bir şekilde kullanmaları beklenmektedir. Çocuklarımıza sorumluluk öğretmemiz çocukken bize kazan-

dırılanlar ile ilgilidir. İdeal bir ortam yerine diktatörce eğilimlerin olduğu aileler, sorumluluğu öğretmekte zorlanırlar. Çünkü ana babanın hâkimiyeti o kadar fazladır ki çocuğun bir şeyden sorumlu olmasına fırsat kalmaz. Aynı şekilde her şeyin serbest bırakıldığı aileler, sorumluluğu da pek fazla öğretmez. En işe yarar ortam, ana babanın lider konumunda olduğu; ancak ev işi ve benzeri alanlarda sorumluluğu paylaşma çabası gösterdiği ideal ailelerdir. Sorumluluğu öğretmek için sorumluluk vermeye istekli olmalıyız. Nutuk çekerek sorumluluk öğretemeyiz. Bir ana baba olarak, biraz gerisinde durup bir şeylerin olmasına izin verme yürekliliğini göstermelisiniz. Sorumluluk aldıkça, olumsuz sonuçlarına katlandıkça ve olumlu sonuçları ödüllendir-

dirdikçe çocuğunuz sorumluluklarını öğrenir. Sorumsuzluğunun sonuçlarına katlanmasına izin vermelisiniz. Ev işlerine yardım etmesi, zaman ve etkinliklerini planlaması, giyecek ve yiyecek seçimi yapması, çocuğunuza sorumluluk alma ve uygulama fırsatı verecektir. Yaşına uygun olarak küçük şeylerle sorumluluk vermeye başlayabilirsiniz.

Televizyonun Çocuklarda Etkileri

Olumsuz etkileriyle televizyon, çocuklar için daha çok şiddet ögesidir. Bunun uzun vadede en tehlikeli olanı televizyonun bir çocuk için zararlı bir biçimde birer tüketim toplumu bireyi haline getirmesidir. Tüketim toplumu bireyi tüketmekle kalmaz, değer yargıları, ilişki biçimleri ve kişiliğe dönük pek çok şeyi de değiştirir. Yok eder. Bu, şiddetten daha

tehlikelidir. İnsan insanın kurdu olduğu böyle toplumlarda yardımlaşmacı toplumun değer yargılarına adapte olmak epeyce zor olmaktadır. Ancak bu yok oluşu, bir takım dini arınma disiplinleriyle aşmamız mümkündür.

Toplumun yazılı kültürü yaşamadan görsel kültüre geçmesi kitap okuma oranını düşürmüştür. Bu nedenle okuma ve düşünme geleneği yerleşmediği için bizim gibi toplumlarda televizyondan etkilenme çok daha yoğun olmuştur. Televizyonu sadece siyasal güç ya da eğlence aracı değil, tüm kültürü oluşturan

devasa bir sosyal araç olarak görmek gerekir. Bu kültürün iki temel dayanağı haline gelmiştir; eğlenmek ve tüketmek... Aslında iletişim araçlarına baktığımızda temel işlevinin bilgilendirmek, haber vermek, mal ve hizmet tanıtımı yapmak olduğunu görürüz. Evet, artık eğlenme ve tüketme işlevi sürdürülmektedir maalesef...

Çocukların televizyon izleme sıklığı ve alışkanlığı, televizyonun özellikleri de göz önüne alındığında; kişiliğinin oluşması ve başarısı için tehlikeli boyutlardadır. Günümüzde gözlerini açan çocuk, ebeveyniyle iletişime girmekle kalmayıp ilk günden itibaren televizyonla da iletişime girmektedir. Televizyon, tek yanlı iletişimiyle izleyiciyi savunmasız yakalamaktadır. Ülkemizde yapılan bir çalış-

Çocuklarımıza sorumluluk öğretmemiz çocukken bize kazandırılanlar ile ilgilidir. İdeal bir ortam yerine diktatörce eğilimlerin olduğu aileler, sorumluluğu öğretmekte zorlanırlar. Çünkü ana babanın hâkimiyeti o kadar fazladır ki çocuğun bir şeyden sorumlu olmasına fırsat kalmaz.

Televizyonda çocuk programlarının süresi arttırılmalıdır. Çocuk dizileri ve çocuk programlarında argo sözcükler kullanılmamalıdır.

mada, anaokuluna giden çocukların % 56'sı günde 2, % 44'ü de üç saat televizyon seyretmektedirler.

TV'den fikirler kapmak herhangi bir beceri gerektirmedikinden çok erken yaşlarda tabir caizse müşterisini bulmaktadır. Özellikle reklâm izleyicisi toplumun önemli bir parçası olmuşlardır. Reklâmlarda yer alan sloganların, mesajların altında mutlu hayatlar vaat edilmekte ve bu hayata ulaşmanın tek yolunun o ürüne sahip olmaktan geçtiği ifade edilmektedir... Çocuklar kendi kimliğinin, karşı cinsin nasıl olması gerektiği konusundaki mesajlarla doldurulan beyinler, ilerde yetişkin birey haline geldiklerinde bu beklentiler içinde olmaktadır. İyi ve ideal annede, evin tüm işlerini yapan, babaya ve çocuklara sürekli hizmet eden, onların her dediğini yerine getiren bir anne görüntüsü çizilmektedir. Bunun tersi halinde pek çok evde büyük sorunlar çıkabilmektedir. Bu da televizyonda işlenen ideal olmayan bir aile biçimidir...

Reklâmlar aracılığıyla mutluluğun tek yolunun çok şeye sahip olmak, ya da çok tüketmek olduğu aktarılır bizlere. *"İnsanlar, ne kadar çok şeyleri olursa o kadar çok mutlu olacağını düşünürler."* Toplumda şöyle bir kanaat oluşmuştur: *"Baba dışarıda çalışır, para kazanır, evin tüm ihtiyaçların sağlar ve hat-ta onun da ötesinde eşinin ve çocuklarının en iyi biçimde rahat ve konforlu yaşamalarını sağlamakla yükümlüdür. Bunu sağlayamayan baba, yeteneksiz ve beceriksizdir. Reklâmlarda almak o kadar kolaydır ki bunu yapamayan baba işe yaramaz bir adamdır. Öte yandan, dışarıda para kazanan ve ailesinin daha rahat ve konforlu yaşamasını sağladığına göre de evde ayaklarını uzatıp tüm işleri eşinden beklemek de hakkıdır."*

Şiddet, haberlerden filmlere, dizilerden çizgi filmlere dek her yerde hayatın bir parçası olarak sunulmaktadır. Haberlerde yer alan silah, bomba, kanlı bıçak, ambulans, çarpı-

şan arabalar, birbirini vuran insanlar, yanan ormanlar, yanan ve yıkılan evlerin hepsi de olumsuzluk içermekte ve çocuklar tarafından da öyle algılanmaktadır. Kırk yılda bir düşünmeye iten bir program olsa bile insanlar *"bütün gün yoruluyoruz zaten"* diyerek eğlenceyi ve gösteriyi tercih etmektedirler. Televizyon uyutmaktadır. Televizyon, eğlendirmekle doyurmaktadır. Televizyon, şiddetin de ötesinde çocuğun kişisel gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuklar, kendi manevi kültür ürünleri ile değil, başka ülkelerde üretilen kahramanlar ve farklı değerlerin işlendiği programlarla büyümektedirler. Bu da çocukları kendi kültürlerine yabancılaşmayı doğurmaktadır. Çevresinde çocuğun kullandığı kelime sayısının azlığı ve kendi dilinin yozlaşmaya başlaması önemli etkenler arasındadır. Çocuk, kendini izlediği programlardaki kişilerin veya daha yoğun olarak filmlerdeki karakterlerin yerine koymaktadır. Çoğu kez hayran olduğu kahraman ya da karakter, büyüyünce olmak istediği kişidir. Böylece çocuk kendi kişisel bilinci, çalışması ya da yetenekleri ile değil, tamamen farklı etkilenmelerle büyüyünce *"O" (o her neyse)* olmak istemektedir. Giysileri, tüketimleri, tavırları, yok olmaya başlayan oyunları ve nesneleştirilen minicik bedenleriyle artık çocukluk yok olmaktadır. Çocukluğun yok olmaya başlamasıyla, insanların o dönemin masumiyeti de giderek ortadan kaybolmaya başlamıştır.

Televizyonda gösterilen vurdulu kırdılı şiddet içeren filmlerin ya da showların yayından kaldırılması gerekir. Özellikle haberlerde şiddet içeren ve üzücü görüntülerin yer alması ve defalarca üstü banlı olsa da gösterilmesi gergin ve umutsuz bir toplum haline gelmemize neden olmaktadır. Televizyonda çocuk programlarının süresi arttırılmalıdır. Çocuk dizileri ve çocuk programlarında argo sözcükler kullanılmamalıdır.

Neler Yapılabilir?

Şiddete ve saldırganlığa yönelik davranışlar çocukluk yaşlarında öğrenilmektedir. Çocukların duygularını şiddet kullanmadan ifade edebilmeleri için ailelere büyük görevler düşmektedir. Anne-babalar çocuklarda veya gençlerde gözlenen şiddeti azaltmak için neler yapmaları gerektiğini bilmelidirler. Biz eğitimcilerin de özellikle okullarda ve toplumda çocukların neler yapabileceklerini görmelerini yardımcı olmaları gerekir.

Anne babaların çocukları için yapabilecekleri görevleri vardır. Anne-babalar, çocuklarının güven ve sevgi dolu bir evde yaşamaları-

nı sağlamalıdır. Bu, şiddeti azaltmada çok önemli bir rol oynamaktadır. Çocuklarınıza yönelik sevginiz, ilginiz sürekli ve tutarlı olsun. Çocuklar kendilerini güvencede hissedebilmelidir. Başkalarına da güvenebilmelidirler. Bunun için her çocuğun anne babasıyla ya da bir yetişkinle güçlü, sevecen bir diyalog, bir bağ kurabilmesi gerekir. Kendisine sevgi ve ilgi gösteren bir yetişkinle bağ kuramayan bir çocuk, düşmanlık duyguları içinde gelişir. Çok küçük yaşlardayken ilgilenilmiş çocuklar tutarlı davranışlar sergilemektedirler genellikle... Bir çocuğa her zaman sevgi gösterebilmek hiç de kolay bir şey değildir. Çocuk yetiştirme konusunda bilgiler edinilmelidir. Anne babalar, çocukların kendi akıllarının olduğunu unutmamalıdır. Çocuklarının bağımsızlık ihtiyaçları ve bunu doyurmaya yönelik davranışları bazen sizleri kızdırabilir, engelleyebilir ya da hayal kırıklığına uğratabilir. Onlara tepki göstermeden çocuğunuzun bakış açısından da değerlendirmelisiniz. Çocuklarınıza öfke ve düşmanlık dolu sözler ve davranışlarla tepki vermeyin. Çocuklarınızı gözetim altında yönlendirin. Çocuklarınızı kendi ayakları üzerinde duruncaya kadar cesaretlendiriniz. Çocuklar kendilerine uygun yönlendirme ve gözetimde olmadığı zaman boşluk doğacaktır.

Çocuklarınızın her zaman nerede olduğunu, arkadaşlarının kimler olduğunu bilmekte ısrarlı olun. Çocuklarınız kendinizin veya bir başka yetişkinin gözetimi altında olduklarından emin olun. Çok kısa bir süre için bile olsa çocuklarınızı evde yalnız bırakmayın. İlköğretim yaşındaki ve daha ileri yaşta olan çocuklarınızın, bir yetişkinin gözetiminde okul dışı spor faaliyetlerine, eğitim programlarına katılmalarını teşvik edin. Değerlerine saygı duyduğunuz kurum, kuruluş ya da bireylerin yönetiminde olan toplumsal programlara çocuklarınızı kaydettirin. Kızgınlık ve öfkenin uygun yöntemler olmadığını çocuğunuza anlatın. Çocuklarınıza uygun davranışları öğretebilmek için kendiniz model olun. Çocuklar genellikle taklit ederek öğrenirler. Ailelerinin değerleri, tutumları ve davranışları onlar üzerindeki etkisi büyüktür. Saygı, dürüstlük, ailesinden ve akrabalarından gurur duymak gibi değerler, çocuklar için önemli bir güç ve güven kaynağı olur. Çocuğunuzun olumsuz arkadaş baskısı altında olduğu, şiddetin yoğun rastlandığı bir ortamda yaşadığı ya da davranış bozuklukları olan öğrencilerle aynı okullara gittiği durumlarda bu değerler önemlidir.

Sorunlarını şiddete başvurmadan daha yapıcı yöntemlerle çözmüşse, onu bunun için takdir ettiğinizi hemen belirtin ve ödüllendirin.

İyi davranışlarına daha fazla dikkat gösterin ve takdir edin. Çocuklarınızın sorunlarını onlarla birlikte tartışın.

Boş zamanları için yapıcı, şiddet-dışı oyunlar, faaliyetler bulmalarında yardımcı olun. Onlara sizin de bir zamanlar hoşlandığınız oyunları, spor faaliyetlerini, hobileri öğreterek, kendi beceri ve yeteneklerini geliştirmelerinde destek olun. Küçük çocuklarınıza hikâyeler okuyun. Büyük çocuklarınızı kütüphanelere götürün. Değer verdiğiniz, hayran olduğunuz, çevresi ve diğer insanlar için bir şeyler yapmış olanların hayat hikâyelerini anlatın. Çocuklarınıza vurmayın. Çocuklarınıza ceza vermek için onları itmek, kakmak, tokatlamak, vurmak ya da dayak atmak gibi davranışlar, onlara sorunlarını iterek, kakarak, vurup, çarparak çözmenin uygun olacağı, ceza vermeleri gerektiğinde onların da benzer şekilde cezalar verebilecekleri mesajını vermektedir. Çocuğunuzun bir dakika sürece şekilde, sesini çıkarmadan bir köşede oturmasını isteyebilirsiniz. *(Bu yöntem çok küçük çocuklarla kullanılamaz)* Bazı izinlerini ya da harçlığını geri alabilirsiniz. Arkadaşları ile çıkmasına ya da bazı okul/toplum etkinliklerine katılmasına izin vermeyebilir evden dışarı çıkarmayabilirsiniz. *(Bu ceza daha çok büyük yaşta çocuklar ve ergenler için uygundur)* Hata yaptıkları zaman çocukların bu hatalarını düzeltebileceklerine inanabilmeleri önemlidir. Hatalarını bulmalarına, gelecekte benzer hataları yapmaktan nasıl kaçınabileceklerini anlamalarına yardımcı olunuz. Takdir etme, ilgi, şefkat göstermenin en etkili ödüller olduğunu unutmayın. Kurallarınız ve disiplin yöntemleriniz konusunda tutarlı olun. Bir kural yaptıysanız onu yerine getirin ve vazgeçmeyin.

Evdeki şiddet çocuklar için korkutucu ve zararlıdır. Çocukların korku duymadan, sevgi içinde yaşayabilecekleri güvenli bir eve ihtiyaçları vardır. Evinde şiddete tanık olan çocukların, ileride mutlaka şiddet gösterecekleri söylenemese de karşılaştıkları sorunları şiddete başvurarak çözmeye yatkın olacakları söylenebilir. Bir ebeveyn olarak çocuğunuzu kontrol altında tutabilirsiniz.

Çocuklarınıza çevrenizdeki güvenli sokak ve caddelerin hangileri olduğunu öğretin. Her zaman için aydınlık, kalabalık yerlerde ve bir arkadaşla yürümelerini öğüt verin. Gördükleri kuşkulu davranışları ya da tanık oldukları suçları size, öğretmenlerine, güvenilir bir başka yetişkine ya da polise bildirmelerinin ne kadar önemli olduğunu anlamalarını sağlayın.

Anne Olmak Ya da Veli Olabilmek

Safiye NUR
Eğitimci

Hiç imtihan edildiniz mi? İbrahim (as)'ın imtihanı gibi çeyrek asra yakın evlat ile... Bütün veriler tamam denecek ama imtihan devam edecek. Sen sebeplere sarılacaksın... Hani ileride "keşke... sebeplere sarılsaydım. Eyvah geç kaldım"... dememek adına bir dizi ameliyatlar geçireceksin eşinle birlikte.

Sen eşinle birlikte imtihana dayanmaya çalışırken çevrenin sana acıma hisleriyle davranışı ve bakışları arasında ezildin mi hiç? Senin yanında üzülmelerin diye kardeşlerin çocuklarına sevgi ile dokunmadığına, ebeveyninin torunlarını kucklamaya çekindiğine hiç şahit oldun mu? Dostlarının sana iç çekerek bakışları seni hiç ıslattı mı? Önüne gelen ne amaçla sorduğunu bilmesen de "Hala olmadı mı?" sorularına cevap vermenin nasıl güç olduğunu hiç düşündün mü? Ailenin bilinçli veya bilinçsiz sözlerine cevap vermek için hiç ter döktün mü? Bilinçsizce çocuk yetiştiren ve çocuklarına veli olmaktan aciz insanları görüp hiç iç çektin mi? Yıllar süren tedavi için sermaye döküp sonuç olumsuz olunca eve

gelip eşinle sarmaş dolaş olup gözyaşlarınız birleşip sel oldu mu? Geceleri dua ve gözyaşlarını katık ettiğiniz oldu mu?

Böyle bir imtihan; sabır, yapılan bereketli çalışmalar ve seven dostlarının özel duaları ile çeyrek asır sonra kalkıverir. Hem de hiç düşünmediğiniz bir zamanda O yaratıcı "imtihanı kaldırdım" diye müjdecî gönderir. Hayret edecek bir şey yok. O Hâlık-ı Mutlak İbrahim (as)'ın imtihanını Kur'an da böyle aktarmaz mı? "Onun yanına girdikleri zaman, 'selam' dediler. (İbrahim) Biz sizden çekiniyoruz, dedi. Dediler ki: 'Korkma; biz sana bilgin bir oğul müjdeliyoruz. (İbrahim) Bana ihtiyarlık çökmesine rağmen beni müjdeliyor musunuz? Beni ne ile müjdeliyorsunuz? dedi. Sana gerçeği müjdeledik, sakın ümitsizliğe düşenlerden olma! dediler. (İbrahim) dedi ki: Rabbinin rahmetinden, sapıklardan başka kim ümit keser?"¹

Hamd olsun o imtihan bitti. Şimdi de yetiştirme imtihanı başladı.

Eyvah Kızım Büyüdü

Bir Kuş gibi elimden uçacak diye özen ile hep gözümde esiriyorum. Yüzüne baktıkça sesini duydukça Rabbimin emaneti diye bakıyorum. Allah'ın Kerem (Cömert), Hâlık (Yaratıcı) oluşunu hep haykırmak gelir içimden.

Anne olmaktan öte veli olmak gerek. Onun yemesi, içmesi, oturup kalkması, maddi ve manevi eğitimi kısaca her durumda ona veli olabilmek. İşte yeni imtihanın şekli. Acı bir gerçek benim öğrencilik yıllarımda yaşadığım sıkıntıları o da yaşayacak. Yıllar geçti, bilim adamları yeni buluşlarla uğraşüyor, insanlar yeni gezegenler keşfediyor, ülkeler aralarındaki duvarlar kaldırdı, Dünya bir ekrana sığacak kadar küçüldü, demokrasi getirmek için ülkeler savaşıyor(!), ikinci sınıf vatandaş diye itilenler ülkelerini yönetmeye başladı, ama benim kızım benim çeyrek asır önce yaşadığım başörtüsü sorununu yaşamaya devam edecek. İnsanlığın yozlaştığı, küçük değerler için insanların öldürüldüğü, menfaatler için kişiliklerin ezildiği bir ortamda "Nasıl korurum onu, nasıl sahip olabilirim?" diye bazen kaygılanıyorum.

Veli olmak fedakârlık istiyor. Her imtihan sabır istediği gibi evlat yetiştirmede de sabra ve fedakârlığa ihtiyaç var. Hz. Peygamber (sav) bu konuda bize geniş ufuk açar. Gerçek anne ve baba örneğini görmek isteyenler Hz. Muhammed (sav)'in hayatına bakmalı. Çocuklarını en iyi okullarda okutmak için en iyi dersanelere gönderenler, iyi miras bırakmak için ömrünü çürütenler, çok para kazanacakları meslekleri edinmeleri için manevi yaşantılarından taviz verenler Allah Resulü'nün hayatına tekrar bakmalıdır. Enes İbni Mâlik (ra)'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurdu: "Her kim iki kız çocuğunu yetişkinlik çağına gelinceye kadar büyütüp terbiye ederse, kıyamet günü o kimseyle ben şöyle yanyana bulunacağız." buyurdu ve parmaklarını bitiştiirdi.² "Ne mutlu bunun bilincinde olan, imtihanı kazanan ve veli olabilen ebeveyne.

1. Hicr Suresi 52-56

2. Müslim, Birr 149. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 13

Kur'an'a Göre İlim, Eğitim ve Tedris/Öğretim

Reşat Nuri EROL

Eğitimci, Yazar

resaterol@akevler.org

Kur'an insanların muhtaç olduğu bütün müesseseleri getirmiştir. Kur'an'ın getirdiği müesseselerden daha iyi ve daha üstün bir çözüm yoktur. Vardır diyenlerle her zaman tartışmaya hazırız. Yanlış ve eksik anlamışsak hatamızı derhal düzeltiriz.

Kur'an eğitim müesseselerini namazlarla tanzim etmiş, ayrıca imtihan müessesesi-ni getirmiştir. Her şeyin başı ve başlangıcı "ilim" olduğundan, Kur'an ilmî dereceleri tanzim ederek **başlangıç** (ümmî), **temel** (sâil), **ilk** (âmil), **orta** (zakir), **yüksek** (fakih) ve **üstün** (rasih) mertebelerine ayırmıştır.

Kur'an'a göre eğitimi (terbiyeyi) yatsıdan evvel (akşam ile yatsı arasında) bütün ocak (aşiret) halkı birlikte yaparlar.

Kur'an'a göre öğretim (tedris) ise her gün ikindi ile akşam arası yapılır ve bu öğretimi sadece ilimle meşgul olanlar yapar.

Namazlara yani eğitimlere beşikten meza-ra kadar herkes katılır.

Sınıf geçme yoktur, ders geçme vardır.

Kitap tedris edilir.

Kitap tedrisine kitabın başından sonuna kadar katılır.

* * *

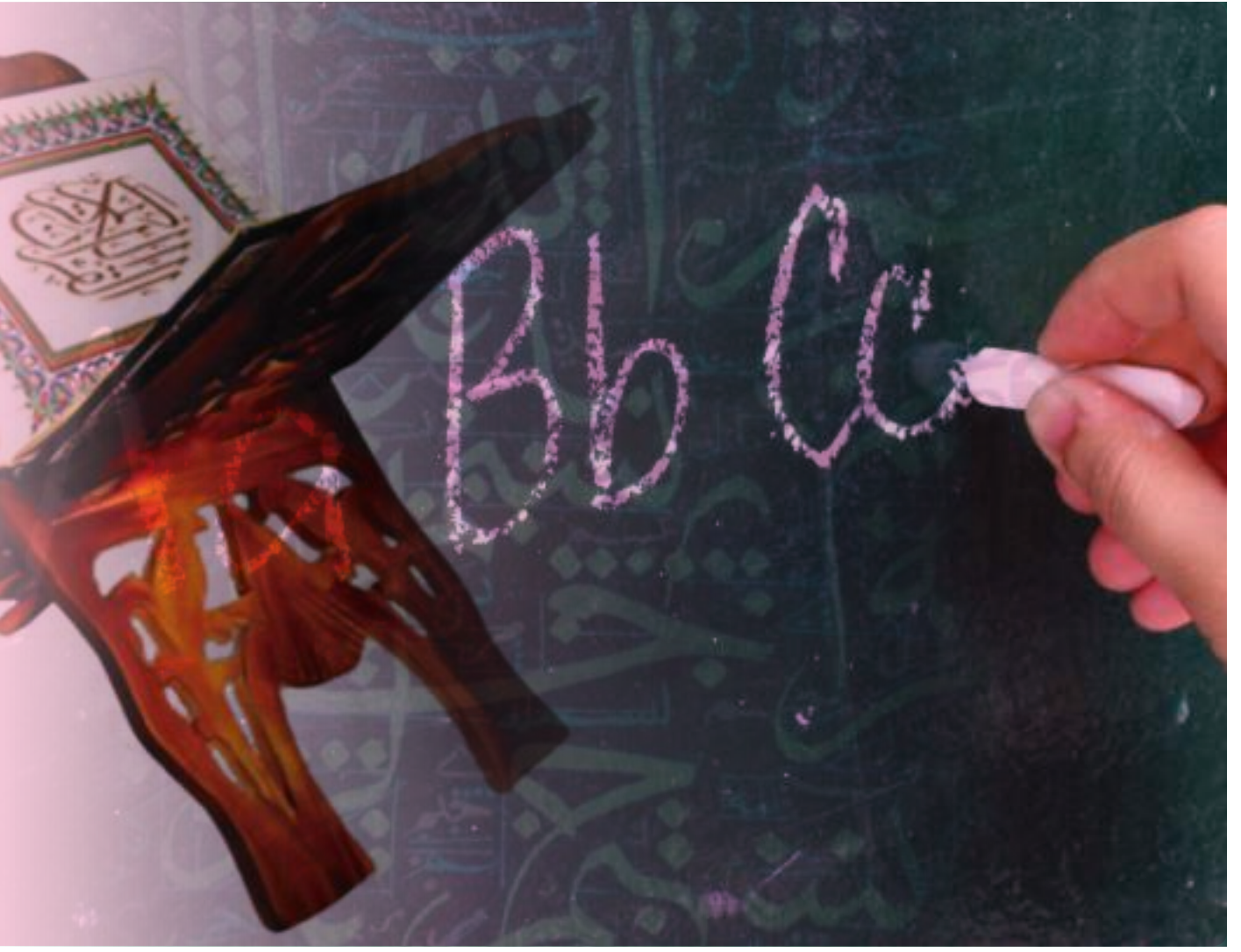
Öğrenci ders kitabına başlar, öğretmen göstererek başlatır. O dersi daha önce geçmiş olanlardan biri öğrenciye **rehberlik yapar**, onun **danışman arkadaşı** olur. O dersi alıp geçmiş olan öğrenci, kendisinden sonraki bir öğrenciye yardımcı olur.

Öğrenci dersi hazırladıktan sonra;

Önce rehberi **'tamam, sen bu dersi biliyorsun, öğrendin'** der.

Sonra öğrenci hocanın huzuruna çıkar ve hocası onun dersini alır.

Hoca öğrencinin o dersi öğrendiğini anladıktan sonra **'ikinci derse geç'** der.

Bir kitap/ders böylece biter. Sonra ondan sonraki derse veya derslere başlanır.

Öğrenci/çocuk on beş yaşına kadar okumaya velisi tarafından zorlanır, bu yaşa kadar velisinin kontrolü ve denetimindedir. Bu dönemde belli kitapları bitirebildiği kadar bitirir.

Ondan sonra yani buluğa erince kendi kararlarını kendisi verir ve kişi kendi isteği ile derslere devam edip rasihliğe yani en üstün ilmî mertebeye kadar yükselir.

İsteyen ömür boyu tedrise devam eder ve âlim olur;

İstemeyen tedrisi bırakıp sadece terbiyeye devam eder.

Tedrise yani **öğretime** ömür boyu devam edeceklerin hayat programlarının nasıl olması gerektiği üzerinde durmaya devam ediyoruz.

Namazlara yani eğitimlere veya öğretimlere beşikten mezara herkesin katılması gerektiğini, bunun farz olduğunu yukarıda hatırlatmıştık.

Özellikle ikindiden sonra veya yatsıdan önce yapılan toplantılar, işte böyle öğretim ve ilim amaçlı özel derslerle geçer.

Namaz ve mescit hayat programının merkezi ve direği olduğuna göre, imam namaz aralarında kısa sohbetler yapabildiği gibi kararlar orada alınıp uygulanır. Halk o uygulamalarda da eğitilir ve yetiştirilir. Nitekim en büyük öğretmen olan Hazreti Peygamber ümmetini/ashabını böyle yetiştirdi. Ashabı Suffe’de işte bu ders alma usulü uygulandı. Gerçi Ashabı Suffe’deki uygulamanın nasıl yapıldığına dair detaylı bilgimiz yoktur, ama o zaman başlayan “tedris/öğretim usulü” devam etmiş ve çağımıza kadar ulaşmıştır. Zamanla gelişerek önce **hadis ilmîne**, sonra

Matematikten de dört işlemi öğrenir. Bu üç yıllık tedris öğrencinin on yaşına kadar uygulanacak programdır. Her öğrencinin bir öğretmeni vardır, o öğretir. Öğretmen öğrenciyi imtihan ederek dersi geçirir.

fıkıh ilmine, sonra da tüm ilimlere intikal etmiştir. Kıyamete kadar da böyle devam edip gidecektir...

Kur'an'a göre tedris/öğretim

Kur'an'a göre neler tedris edilecektir, neler öğretilicektir, öğretim nasıl olacaktır?

Kur'an'a göre namaz hayatın merkezindedir.

Herkes yatsı sohbetlerine katılıp her akşam genel olarak başkanın öğrettiklerini dinleyecektir. Başkan, namaz kıldırın ocağın (aşiretin) başkanıdır. Başkan zaman zaman sohbeti başkalarına yaptırabilir, dışarıdan gelenlere de yaptırabilir. Çocuklar ve cemaat değişik kimseleri dinleye dinleye genel kültür alırlar. Bu eğitimidir/terbiyedir, öğretim/tedris değildir. Dolayısıyla namazda herkes Kur'an okur ama mânâsını herkes kendi seviyesine göre anlar. Burada hatip konuşur, dinleyiciler dinler. Sorular sorulur, cevaplar verilir. Herkes bizzat yaşayarak eğitim almış olur.

Bu arada tedris/öğretim de yapılır. İkinci ile akşam arası on beş yaşa kadar mecburi tedris vaktidir.

Tedris/öğretim nasıl yapılır?

Öğrenci önce okuma-yazmayı, Kur'an'ı okuyarak öğrenir. Kur'an'ı baştan sonuna kadar hatmeder. Öğrenci harekeli **Arap yazısını** öğrendiği gibi; diğer üç çeşit yazıyı yani **harf yazısını**, Çin'de olduğu gibi **hece yazısını** ve matematik ile kimyada olduğu gibi **şekil yazılarını** da öğrenir. Kur'an'ın bu dört yazı ile okunmasını öğrenir. Matematikten de dört

işlemi öğrenir. Bu üç yıllık tedris öğrencinin on yaşına kadar uygulanacak programdır. Her öğrencinin bir öğretmeni vardır, o öğretir. Öğretmen öğrenciyi imtihan ederek dersi geçirir. Gezgın öğretmenler istihdam edilebilir yahut topluluktaki yaşlılardan biri öğretmen olabilir.

Öğrenci bundan sonra beş sene Kur'an'da geçen kelimelerin mânâlarını yani lügati öğrenir. Kur'an'ın baştan sonuna kadar mânâsını öğrenir. Kur'an'ı kendi diline tercüme edecek hâle gelir.

Kur'an'a göre tedris/öğretim şöyle yapılır:

1. Kur'an'ın cümleleri Türkçeye çevrilir. Kelimeler aynen kullanılır. Kelimelerin kavramları şifahi olarak öğretilir. Öğrenci Kur'an'ı böylece tedris eder ve öğrenir.

2. Sonra Kur'an'ın kelimelerini kökleri ile kullanır ve Türkçe çekim kuralları ile tercümesini öğrenir. Önce, 'sana ibadet eder ve senden istiane ederiz' der. Sonra, 'sana ibadet eder ve senden avn isteriz' der.

3. Sonra kökleri de Türkçeleştirerek ve öz Türkçe ile tercüme ederek Kur'an'ı tamamlar. Bu arada Arapça sarf ve nahiv kurallarını öğrendiği gibi kendi dilinin sarf ve nahiv kurallarını da öğrenir. Böylece mukayeseli olarak ana dilini de iyice öğrenmiş olur.

4. Bundan sonra Kur'an'da geçen kelimelerin tasnifi yapılır. Köklerin ve kalıpların ortak anlamları geliştirilerek dilin yapısı incelenir. Karşılaştırmalı ana dilinin kuralları da öğretilmiş olur. Kelimelerin lugat mânâları ve bu mânâları kazandıran lugat kuralları öğretilir.

5. Beşinci senede ise kelimelerin müsbet ilimlerdeki anlamları ve mânâları yani ıslahi mânâları öğretilmiş olur. Böylece dil tedrisatı yapılmış olur. Buna mukabil şekil yazısı ve anadil terimleri ile matematik ilimleri tedris edilir. Bu tedrisat yapılırken beşinci sınıfta bunlar Kur'an terimleri ile birleştirilir.

Böylece zorunlu sekiz yıllık eğitim ve öğretim 3 + 5 şeklinde yapılacaktır. Bu eğitim ve öğretimin üç yıla kadar olanı ocak/apartman/aşiret içinde, sonraki beş yılı ise bucak/kabile içinde yapılacaktır. Bundan sonraki eğitim ve öğretim çalışmalarımız buna göre planlanmalı, buna göre her seviyede öğrenci katılabilir ve yetiştirilmeli, bu öğretim çalışmaları beşikten mezara kadar ömür boyu kesintisiz devam etmelidir. *Vesselâm...*

“İnsanlar altın ve gümüş madeni gibidirler, fıkıh (hidayet) yolunu tutarlarsa, cahiliyet devrinde hayırlı olanlar İslam’da da hayırlıdılar.”

İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah’a da şükredemez.”

Hz. Muhammed (s.a.v.)

İLM

TAHSİLİNİN

HÜKMÜ

Mehmet Emin ER
Eğitimci-Yazar

İlimleri tahsil etmenin dînî hükmü muhtevâlarına, faydalı ve zararlı olmalarına bağlı olarak değişir. Âlimler, insanlara faydalı veya zararlı olmalarına bakarak bir ilmi öğrenmenin hükmünü belirlemişlerdir.

Ancak bazı bilgiler vardır ki onları bütün Müslümanların öğrenmesi farz-ı ayndır. Peygamber Efendimizin (sav) "İlim öğrenmek her Müslüman erkek ve kadına farzdır." derken kastettiği ilim, "ilm-i hâl"dir. Bu hadiste kastedilen ve öğrenilmesi farz olan ilim her Müslümanın içinde bulunduğu hal ve şartlar içerisinde şer'î hükümlere uygun olarak nasıl hareket etmesi gerektiği hakkındaki ilimdir. Herkesin hususî şartları farklı olduğu için öğrenmeleri farz olan ilimler de farklıdır. Mesela zenginlerin zekât ile ilgili hükümleri, evlilerin evlilik, karı - koca hakları ve çocuk yetiştirmekle ilgili hükümleri bilmeleri farz-ı ayndır,

ancak zengin ve evli olmayanların bu bilgileri öğrenmeleri farz değil sünnettir. Yani her ne kadar öğrenmekle yükümlü değil iseler de öğrenseler sevap kazanırlar.

Bir ilmi öğrenmeye veya bir kitabı okumaya başlamadan önce bir Müslümanın o ilmin veya kitabın ilimler arasında hangi kısma girdiğini bilmesi gerekir.

Farz İlimler

Farz ilimler iki kısımdır: Farz-ı ayn ve farz-ı kifaye ilimler.

Farz-ı ayn ilimler

İnsanın dinini yaşamak için muhtaç olduğu kadar bilgi elde etmesi, beş vakit namaz, ihlâs, riya, ucub ve hasedin kötülüğünü bilmek bilgiler farz-ı ayndır.

El-Âlâmî, Fusûl adlı eserinde şöyle der: “Bir kulun dinini yaşaması, amellerini sadece Allah rızası için ihlâsla yapması ve Allah’ın kulları ile olan muamelelerini tanzim etmesi için ihtiyaç duyduğu bilgileri öğrenmesi İslam’ın farzlarından. Her mükellefe, din ve hidayet bilgisi elde ettikten sonra namaz, gusûl, abdest ve oruç hakkında bilgi elde etmek farzdır. Tacirlerin de her türlü muamelelerinde şüpheli ve sakıncalı şeylerden kaçınabilmeleri için İslam’da alış-verişle alakalı hükümleri bilmeleri gerekir.”

Tebyînu’l-Mahârim adlı eserde şöyle denmiştir: “Beş vakit namaz ve ihlâs hakkında bilgi edinmenin farz olduğunda şüphe yoktur. Nitekim yapılan amelin sıhhati bu bilgiye dayanır. Helâl ve haram bilgisi, farz olduğu gibi riya hakkında bilgi edinmek de farzdır. Çünkü riya hakkında bilgi bu nevidendir. Zira ateşin odunu yediği gibi hased ve ucub (kendini beğenmişlik) da amelleri yer bitirir. Alış-veriş, nikâh ve talak bilgisi de (bu işlere başlamak isteyen herkese) farzdır. Haram olan ve insanı küfre götürecektir lafızları da bilmek farzdır. Hatta çağımızda bunları bilmek hepsinden önemlidir. Zira avamın çoğu kendilerini küfre götürecektir sözler sarf ederler. Ancak bundan gafildirler.”

Farz-ı kifaye ilimler Farz-ı ayn ilimlerden fazla olarak başkalarına faydalı olmak amacıyla elde edilen bilgilerin öğrenilmesi farz-ı kifâyedir.

Tebyînu’l-mahârim adlı eserde ifade edildiğine göre, dünya işlerinin kıvamında gitmesi için kendisinden müstağni kalamayacağımız her ilim farz-ı kifâyedir. Buna göre, tıp, matematik, dil, kelâm ve kıraat ilimleri, isnâd bilgisi, vasiyet ve miras taksimine dair bilgiler, yazı , usûl ilimleri nâsih ve mensûh, âmm-hâss, nass ve zâhir bilgisi de farz-ı kifâyedir. Çiftçilik ve terzilik gibi önemli zenaatlar de bu cümledendir.

Mendup İlimler

Fıkıh ilminde derinleşmek, yani fikhî bilgiyi genişletmek ve kapalı konulara muttali olmak mendûptur. Kalp ilmi, yani ahlâk ilmi de mendup ilimlerden. Zira faziletlerin çeşitleri ve elde etme yolları, reziletlerin türleri ve onlardan kaçınma yolları ancak bu ilimle elde edilir. Kibir, riya, hased, ucub gibi nefsin âfetleri kaçınmamız gereken kötü vasıflardandır.

İhya-u Ulûmî’-d-Din’de insanı helâke götüren şeyler olarak zikredilen kibir, cimrilik, kin, düşmanlık, öfke, açgözlülük, cimrilik, ihanet, yağcılık, hakkı söylemekten çekin-

Haram olan ve insanı küfre götürecektir lafızları da bilmek farzdır. Hatta çağımızda bunları bilmek hepsinden önemlidir. Zira avamın çoğu kendilerini küfre götürecektir sözler sarf ederler. Ancak bundan gafildirler.

mek, hilekârlık, aldatmacalık, katı kalplilik, tûl-i emel (uzun emel) ve benzeri üzere nefsin âfetlerini bilmek de bu cümledendir. Zira şerri tanımayan, kendini şerrin içinde bulur.

Haram Olup Olmadığı Tartışılan İlimler

Bunların başlıcaları; inkârcı felsefe, şa’veze (illüzyon), tencîm (astroloji), remil (futuroloji), tabiatçılık (materyalizm) bilgisi ile sihir ve kehânet bilgisidir. Mantık, hurûfluk ve musikî de felsefeye dâhildir. İbn Abidin’e göre bu on ilim, öğrenilmesi haram olan ilimlerdir. Ancak bu konuda âlimlerin farklı görüşleri de mevcuttur

a) İnkârcı Felsefe

Felsefe, Yunanca bir kelimedir. Arapçası, mev’hûm hikmetler yani dışı süslü içi fâsîd düşünceler demektir. Mesela âlemin kadîm (ezeli) olduğunu iddia etmek gibi haram ve küfür sözler bu kabildendir.

Ebû Hâmid el-Gazâlî’ye göre felsefe başlı başına bir ilim değildir, dört ayrı ilimden oluşmaktadır. Bunlardan birincisi, hendese ve hesap (yani mühendislik ve matematik) bilgisidir. Bunları öğrenmek mübâhtır. Bunlar vasıtasıyla zararlı ilimlere kayacağından korkulmayan kimse dışında hiç kimse bu ilimleri tahsil etmekten men edilemez.

İkincisi, mantık ilmidir. Bu ilim tanım (hadd) ve delillerin çeşitlerini ve şartlarını konu edinir. Tanım ve delil ise kelam ilminin konularıdır.

Üçüncüsü, sadece felsefeye dayalı ilâhiyattır. Bu da Allah’ın zatını ve sıfatlarını vahye bakmaksızın, felsefî bir bakış açısından araştırır. Filozoflar bu konuda çeşitli görüşler serd etmişlerdir ki bazıları küfür bazıları da bid’at olarak değerlendirilebilir.

Dördüncüsü tabiiyâtıdır (fizik). Maddenin özelliklerini, nasıl değiştiğini ve başka maddelere nasıl dönüştüğünü (istihale) konu edindir. Fizikçiler doktorlara benzerler. Ancak doktorlar sadece insanın bedenine, hasta olup olmaması yönünden bakarlar. Bunlar ise hareket ve değişme kabiliyeti bakımından maddeyi (cisimleri) ele alırlar.

b) Şa'uze (illüzyon)

Sihir gibi el çabukluğu ve bir şeyi (gözü yanıltmak suretiyle) aslından başka bir şekilde gösterme becerisidir

c) İnkârcı Tabiatçıların Bilgileri

Tabîi ilim, maddenin değişken olup olmadığını inceler. İbn Hacer, Fetâva'sında bu ilmin materyalist felsefecilerin metodunu benimseyen kısmının haram olduğunu bildirmiştir.

d) Sihir

Bu ilim insana, birtakım gizli yollarla, garip fiiller sergileyebileceği nefsânî bir meleke kazandıran bir ilimdir. Pirzâde'nin el-İzâh hâşiyesinde ifâde ettiği gibi bu ilmi hem öğrenmek hem de başkalarına öğretmek haramdır. Bu mutlak ifâdeye göre, müslümanlardan zararı defetmek için bile sihir yapmak haramdır.

Tebyînu'l-mahârim adlı eserde İmam Ebû Mansûr el-Maturîdî'den nakledildiğine göre: "Sihir yapan kimsenin mutlak mânâda kafir olduğunu söylemek doğru değildir. Eğer sihirde imanın şartlarından birini ihlâl varsa küfürdür, aksi takdirde değildir."

e) Kehânet

Kehânet, kâinâtın geleceğine dair haber vermek ve kâinâtın sırlarını bildiğini iddia etmektir. Bazı kâhinler kendilerine haber getiren bir kısım varlıklara sahip olduklarını iddia etmişlerdir. Bazıları da bu bilgilere bir takım öncüllerle vardıklarını ve bu öncülleri konuşan kimsenin söz, fiil ve halinden çıkarabildiklerini iddia etmişlerdir..

f) Mantık

Buradaki mantıktan maksat, inkârcı filozofların bâtil düşüncelerini delillendirmek için kitaplarına yazdıkları şeylerdir. Öncülleri İslam kâideleri olan İslam mantığının haram olduğunu söylemek mümkün değildir. Hatta Gazâlî İslam mantığını Mi'yâru'l-ulûm (İlimlerin Ölçüsü) olarak isimlendirmiştir.

g) Simya

Simyadan maksat Ortaçağ kimya ilmidir ki temel amacı bakırı altına çevirmektir. Buna harf ilmi de denilmiştir. Bu ilmi öğrenmenin hükmü konusunda ihtilâf vardır. Bu ihtilâf şöyle özetlenebilir: Eğer maddenin aslı değişebilir diyorsak –ki doğru olan da budur– o takdirde bu ilmi öğrenmek caizdir.

h) Mûsiki ilmi

Riyâzî bir ilimdir. Onunla nağmelerin halleri ve çıkış yerleri, bestelerin yapılışı öğrenilir. Bu ilmin asıl konusu sesin ruhlara nasıl tesir ettiğini araştırmaktır. Gayesi ise ruhları ferahlatmak, değiştirmek ve güçlendirmektir.

Mekruh İlimler

Klasik Arap şairlerden sonra ortaya çıkan bazı şair diye geçinenlerin gazelleri ve kahramanlık şiirleri bu nevidendir. Mekrûh olan gazelden maksat kadınları ve oğlanları tavşif eden şiirlerdir. Kahramanlık ve savaş şiirleri, gazelden daha geneldir. Aynı zamanda mekrûh olan şeyin bu şiirlerin sanat haline gelmesi olduğuna da işarettir. Buhârî ve Müslim'in rivâyet ettiği "**Sizden birinizin karına irin dolması (müstehcen) şiir dolmasından hayırlıdır**" hadisi bununla tefsir edilmiştir. Bir takım edebiyat incelemeleri yapmak için bu şiirlerden az olmak kaydıyla kullanmakta sakınca yoktur.

Mübah İlimler

Herhangi bir müslümanla alay etmeyen, ırzına, namusuna dil uzatmayan, ayıplarını sayıp dökmeyen şiirleri öğrenmek mübâhtır.

Kula düşen görev, nerede olursa olsun Allah'tan sakınmak, insanlara güzel ahlâkla muâmele etmek ve her kötülükten sonra onu ortadan kaldıracak iyilikte bulunmaktır. Her kim Allah'tan sakınırsa dinini ve ırzını korumuş olur.

Bizim bu yazımızda zikrettiğimiz meseleler farz-ı ayn olan bilgiler veya buna taalluk eden hususlardır. Sana düşen önce farz-ı ayn bilgileri elde etmektir. İlim ve amele birlikte niyet ettikten sonra önem sırasına göre bunu takip et. Seni ilgilendiren şeyleri bırakıp ilgilendirmeyen şeylere dalma. Sâlihlerin sohbeti, Kur'ân'ın delilleri üzerinde tefekkür, sâbit olanı tasdik ve şüpheli şeylerden kaçınmak suretiyle imanını güçlendirmen gerekir. Bütün başarılar yalnızca Allah'tandır...

KUR'AN'DAN

EMRİ BİL MA'RUF

MÜMİN KADINLARA DA SÖYLE

Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini (harama bakmaktan) korusunlar; namus ve iffetlerini esirgesinler. Görünen kısımları müstesna olmak üzere, ziynetlerini teşhir etmesinler. Başörtülerini, yakalarının üzerine (kadar) ört-sünler. Kocaları, babaları, kocalarının babaları, kendi oğulları, kocalarının oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kendi kadınları (mümin kadınlar), ellerinin altında bulunanlar (köleleri), erkeklerden, ailenin kadınına şehvet duymayan hizmetçi vb. tabi kimseler yahut henüz kadınların gizli kadınlık hususiyetlerinin farkında olmayan çocuklardan başkasına ziynetlerini göstermesinler. Gizlemekte oldukları ziynetleri anlaşılsın diye ayaklarını yere vurmasınlar (Dikkatleri üzerine çekecek tarzda yürümesinler). Ey müminler! Hep birden Allah'a tövbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz.

(Nur Suresi - 31)

NEHYİ ANİL MÜNKER

LEŞ, KAN, DOMUZ ETİ

Leş, kan, domuz eti, Allah'tan başkası adına boğazlanan, boğulmuş, (taş, ağaç vb. ile) vurulup öldürülmüş, yukarıdan yuvarlanıp ölmüş, boynuzlanıp ölmüş (hayvanlar ile) canavarların yediği hayvanlar -ölmeden yetişip kestikleriniz müstesna- dikili taşlar (putlar) üzerine boğazlanmış hayvanlar ve fal oklarıyla kısmet aramanız size haram kılındı. Bunlar yoldan çıkmaktır. Bugün kâfirler, sizin dininizden (onu yok etmekten) ümit kesmişlerdir. Artık onlardan korkmayın, benden korkun. Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam'ı beğendim. Kim, gönülden günaha yönelmiş olmamak üzere açlık halinde dara düşerse (ölmeyecek kadar, haram etlerden yiyebilir). Çünkü Allah çok bağışlayıcı ve esirgeyicidir.

(Mâide Suresi - 3)

Şiddetsiz Eğitim

Yunus YEGİN
Eğitimci

Şiddeti istisnasız toplumun bütün katmanlarında iletişim ve etkileşim aracı olarak kullanmaktan vaz geçmedikçe etkili ve sağlıklı iletişim ortamları oluşturmamız mümkün değildir. Şiddet sadece kaba kuvvete dayalı fiziksel güç gösterisi olarak algılanmamalıdır. İletişim kanallarının ortadan kaldırılmasıyla bireyin fiziksel, psikolojik, sosyal, ekonomik, kültürel yaşamına istenmeyen şekilde yapılan her türlü müdahale şiddet kapsamında değerlendirilmelidir. Bu, bireysel ya da toplumsal olarak yapılsın sonuç değişmez. Ya da herhangi bir şekilde tüzel (Resmi) kişiliklerce yapılsın, bunun insani, İslami, vicdani, ahlaki, sosyal, kültürel bir açıklaması yapılamamıştır. Böyle bir izahatın yapılması da trajediden öte mümkün değildir.

Şiddetten uzak, iletişime açık, problemlerini konuşarak, tartışarak çözebilecek nesillerin yetiştirilebilmesinde eğitimcilere büyük görevler düşmektedir. Bunu sağlamanın en etkili yollarından birisi olumlu modeller sunabilmektir. Hayatını İslami referanslarla sürdürmeye çalışan eğitimcilere ve diğer toplum önderlerine bir kat daha fazla görev düşmektedir. Hz. Peygamber(s.a.v)'in hayatında şiddetin hiçbir şekline rastlamak mümkün değilken, bizler halen daha şiddeti eği-

timin olmazsa olmazlarından görmekteyiz. Bu kolay olanı tercih etmeden öte bir anlam taşımamaktadır. Çünkü şiddet tutumu ve davranışı aynı zamanda zayıflığın, acziyetin ve çaresizliğin farklı bir ifadesidir. Toplumun şiddetten uzak olmasını istiyorsak; sınıfta, okulda, evde, sokakta, karakolda ve bütün alanlarda bireysel yaşam biçimimizi şiddetin olmadığı standartlarla yapılandırmamız gerekir. Aslında şiddeti uygulayanın ve bunu bir etkileşim aracı olarak kullanan kişi ya da kişilerin mutlaka kendilerince mantıklı(!) bir açıklaması da vardır. Ancak böyle bir mantığın(!) olması fiziksel ve psikolojik şiddetin içerdiği reddetme, aşağılama, yok sayma, onur kırma, sindirme, haddini bildirme, öz yaşamını tehdit etme gibi telafisi mümkün olmayacak duygusal çöküntülerin yaşanması gerçeğini değiştirmemektedir. Şiddet telafisi mümkün olmayan izler bırakabileceği için terbiye etme yöntemi olarak kullanılmaktan bilaistisna uzak durulmalıdır.

Aslında şiddet içeren davranışların sonuçlarına bakıldığı zaman, bunun eğitici, öğretici, terbiye edici, sakinleştirici, normalleştirici, farkında oluşu sağlayıcı ... vb herhangi bir sonucun ortaya çıkmadığı gerçektir. Bu vakia iken halen şiddetin günlük yaşamımızdan sökülüp atılamamış olması ve özellikle eği-

tim camiasının kendisini bundan soyutlayamamış olması gerçek anlamda bir garabettir. Anne-babalar ve öğretmenlerin özellikle küçük yaştaki çocukların ve ergenlerin birincil modelleri olduğumuzu unutmamalıyız. Bizlerin davranış biçimleri çocuklar ve ergenlerce her hangi bir sorgulamaya ve değerlendirmeye tabi tutulmaksızın çoğunlukla model kabul edilmektedir. Bilindiği gibi öğüt ve nasihatlerimizden çok yapıp ettiklerimiz, yani davranışlarımız karşı taraf üzerinde çok daha etkilidir. “Ainesi iştir kişinin lafa bakılmaz.” özdeyişi aslında bizlerin referans kaynağı olmalıdır.

Yine yüce Kuran-ı Kerimin veciz ifadesiyle “Yapmadığınız şeyleri niçin söylersiniz?” ayeti kerimesi bizler için referans kaynağı olmaktan öte bir yaşam biçimidir. Bu arada şiddet ve özellikle de fiziksel şiddetin cennetten çıkma olmadığını, bunun bir uydurmadan öte bir anlamının olmadığını açık bir şekilde ifade etmek istiyorum. Çünkü halen daha bu anlayışın toplumun büyük bir kesiminde hüküm sürdüğü ve uygulama alanı bulduğu maalesef bir gerçektir. Oysaki etkili iletişim ve etkileşim ortamları oluşturabilmenin en önemli şartı güvenli ortamın sağlanmasıdır. İletişime açık ortamların oluşturulması güven ortamının sağ-

lanabilmesinin ön şartlarındandır. Okullarımızda özellikle de ilköğretim ikinci kademe ile orta öğretim öğrencilerimiz için yani ergenlik dönemi gençleri için sağlıklı iletişim ve etkileşim ortamlarının sağlanmasından başka bir yolun bulunmadığı açıktır. Çünkü gençlerimiz bu çalkantılı dönemlerinde kişilik gelişimlerine olumlu katkı sağlayacak doğru kişilikleri kendilerine model olarak seçeceklerdir. Eğer örnek olması gereken kişi ya da kişiliklerin böyle bir derdi kaygısı yoksa gençlerde istenilen düzeyde kişiliklerin ortaya çıkması ancak hayal edilebilir. Bu çerçevede içerisinde kimseye doğru tutum ve davranış biçimlerini anlatmak niyetinde değilim, ancak yeniliklere, yeni gelişmelere, yeni davranış biçimlerine, yeni yaklaşımlara en çok ihtiyaç hissetmesi gereken eğitimciler bunu etkili bir biçimde sağlayamaz ise eğitim seferberliği ilan etsek de arzu edilen standartları yakalamanın zorluğu ortadadır.

Sevgili Evladım

Evlatlarımızdaki temel esaslarımıza ait özün yeşermesi ve serpilmesi için bir çapalama anlamında hasbihal örneği
(Gönüller arası iletişim)

Yılmaz BÖLÜKBAŞI
Eğitimci

Sevgili Evladım,

Günahkar, fakir ve hakir birisi olarak Rab-bime sığınıyorum. Onun bağışlamasını ve lüt-fu ile muamele etmesini diliyorum. Onun sevgili habibi ve kulu Hz. Muhammed'in (s.a.v.) ümmeti olarak yaşamak, onu örnek almak ve güzel ahlakıyla ahlaklanmış birisi olmak istiyorum.

İslam'ın insana ve insanlığa büyük bir nimet olduğunun bilincindeyim. İyi, doğru, güzeli, faydalı olanı, kârlı ve kazançlı olanı doğru görmeyi sağlayan "hidayet ışığı" olmadan insanın İslâm'ı ve onunla edinilen nimetleri görmesinin mümkün olmadığını da biliyorum.

Sevgili Evladım,

Rabbimden o hidayet ışığının devamlı parlamasını sağlayan “kalb” akümüzü şarj edecek “ihlâs ve salih amel” den ayırmamasını diliyorum. Bu manada “iman, Kur’an, namaz, oruç” vb. ile kurduğum arkadaşlığımın sürekli olabilmesi için “imanlı, Kur’an’lı, namazlı, oruçlu” dostlar edinmeye gayret ediyorum. İmansız, Kur’an’sız, namazsız, niyatsız insanlarla dostluklardan verim alamıyorum.

“Kişi sevdiği ile beraberdir.” hadisi şerifi gereğince beraberlikler kurmaktan hoşlanıyorum. Hoşlanmadığım, sevmediğim kişilerle beraber olamıyorum.

Sevgili Evladım,

Kendim için istediğimi sevdiklerim için de istiyorum. Hatta, tüm insanlık âlemi için istiyorum.

Biliyorum ki, “Dünya geçici... Üç gün-lük...”

Ayrıca, bu dünyada kimi cefa, kimi de sefa çekiyor... Kimi acından, kimi de karnının şişinden vs. yakınıyor... Fedakârı, vefakârı olduğu gibi, şükürsüzü, zalimi, haini, vicdansızı da var... Ne ararsan buluyorsun... Bu handa cehennem için grup oluşturan ve onların sayısını artırmak için yırtınanlar da var, cennet için var güçleriyle çaba gösterenler de...

Sevgili Evladım,

Bilesin ki, Allah kimseye zulmetmiyor...

Belasını arayan belasını, mevlâsını arayan mevlâsını buluyor... Her ikisi de son nefeslerine kadar içlerinde fırtınalar yaşıyor... Her ikisi de etraflarında olup bitenleri görüyor... Her ikisi de içlerinden kendilerine fısıldayan sesi işitiyor...

Sevgili Evladım,

Aramızda konuşuyoruz, hasbıhal ediyoruz... Görenle görmeyen, bilenle bilmeyen arasında zaman zaman sıkıntılar yaşanabilir... Gören ve bilen iyi niyetle ve doğru bir davranışla diğerine bir takım gerçekleri aktarmak ve gereğince uyarmak zorundadır. Önünde, az ilerde mayın olduğunu, tuzak olduğunu gören ve bilen bunu söylemezse veya “bana ne” derse, ya o mayını döşeyenlerle işbirliği içindedir veya parçalanmış vücutları görmekten hoşlanan zalimin tekididir.

Gören ve bilenler, sadece kendileri tuzağa basmadığı için sevinemezler. Başkalarının da tuzağa basmaması için yırtınmak zorundadırlar. Bazıları bunları anlayamayabilir. Hatta

Hiçbir mazeret, yapılacak işin ve dürüstlüğün yerini tutamaz. Hapisteki hırsızların, meyhanedeki sarhoşların sıraladığı mazeretlerin hepsi, belki de daha fazlası dürüstler ve içmeyenler için de söz konusudur... Ancak bir kere mazeret üretmeye başlayan ve bunun kendisini haklı çıkardığını zannedenler, her zaman yanılırlar... Sonunda perişan olmuş bir hayat ve kaybedilmiş itibar ile yaşanan zillete mahkûm olurlar.

bunları çeşitli şeylerle itham etmeye ve zan altında bırakmaya çalışabilirler. Ancak bunlar, her şeye rağmen vicdanlarında rahat edemez ve uyarmaya devam ederler. Biz buna, iyiliği emir ve kötülükten sakındırma konusunda bildiklerini aktarma, yani “tebliğ” diyoruz.

Tuzaklardan sakındırmak, yanılsa gitmekten veya mayına basmaktan korumak yetmez. Ondan sonrasıyla ilgili de yol ve yön göstermek gerekir. Aksi takdirde olduğu yerde kalmış, mayınlara basmamak için korku içinde titreşip duran insanlar da kurtulamazlar.

Şimdi bu gerçekleri görmek için, illa bu hallerin hepsini tek tek yaşamak gerekmez. Tecrübelerini, büyükleri (ilimde, yolda) dinlemek ve onların dediklerine kulak vermek bize yol ve hız kazandırır. Bilesin ki bilge kişilerin nasihatleri önemlidir. Kim ki nasihate karnım tok, diyor; o kişi bela yolunda ilerliyor, demektir. Hepimiz nasihate muhtacız. Samimi olarak bildiklerini aktaranlara minnettar olur, dua ederiz...

Sevgili Evladım,

Hiçbir mazeret, yapılacak işin ve dürüstlüğün yerini tutamaz. Hapisteki hırsızların,

Ahiretimiz berbat olacaksa; nefsimize hoş gelse de, canımız çok çekse de biz o işte yokuz. Çünkü dünya geçici, ahiret ebedi...

meyhanedeki sarhoşların sıraladığı mazeretlerin hepsi, belki de daha fazlası dürüstler ve içmeyenler için de söz konusudur... Ancak bir kere mazeret üretmeye başlayan ve bunun kendisini haklı çıkardığını zannedenler, her zaman yanılırlar... Sonunda perişan olmuş bir hayat ve kaybedilmiş itibar ile yaşanan zillete mahkûm olurlar.

Sabır zordur... Herkesin işi değil, er kişinin işidir dersek yanlış anlaşılmalıdır.

Çocukluk ve gençlik dönemi, ya “er kişi” olma yönünde veya “her kişi” olma yönünde gelişme sağlamanın dönemidir.

40’ından sonra kalıba girmek zordur.

Çocukların ve gençlerin saflıkları henüz bozulmamıştır. Bazılarında bir kısım hatalı davranışlar görülmeye başlamış olsa da “kartlaşma” oluşmamıştır. Gelişmeleri ve sesleri izlerler. Modalardan, idollardan etkilenirler. Böyle olunca anneler, babalar ve eğitimciler, kendilerinin ve insanlığın geleceği adına çocuklara ve gençlere sahip çıkmak için nasihat ederler...

Sevgili Evladım,

Nefis ve şeytan, insanla maç yaparken çok iyi paslaşır ve ona gol atmaya çalışırlar. Kendine güvenen ve bu ikisi ile tek başına yapacağı maçı kazanabileceğini zannederler sürekli gol yerler. Öyleyse bu ikiliye karşı bizim de takım oluşturmamız gerekir.

Bize takım arkadaşı olarak “Allah’ın ölçülerine kayıtsız ve şartsız teslim olma anlamında Müslüman’ım” diyenler verilmiştir. Bu takımın teknik direktörü “Peygamberimiz” ve teknik direktör yardımcısı da “günümüzdeki liderimizdir”. Bu takım, oyununu kurarken ve oynarken hep ölçüleri dikkate alır. Çünkü şeytan ve nefis bu ölçülerle oyun oynayan takıma karşı bu güne kadar galip gelememiştir. Kıyamete kadar da galip gelemeyecektir.

Ancak,

Şeytan ve nefis, ölçüleri olan bu takımla karşılaşmadan önce takımın oyun düzenini bozmanın çabasına girer ve girmektedir. Bu oyun düzenini bozan takımlar da hep perişan olmaktadır...

Dün böyle oldu, bugün böyle, yarın da böyle olacak...

Çünkü Allah nefisleri, şeytanı ve koyduğu ölçülerin inceliklerini ayrıntılarıyla bilendir. Ve Allah ne demişe o gerçektir, gerçekleşmiştir ve gerçekleşecektir.

Bugün kendi başına kalarak şeytana ve nefisine yenik düşenlerden olmayalım.

Sevgili Evladım,

İnsanız... Nefis taşıyoruz ve şeytanın içimizden bizleri ayartmak için nasıl fısıldadığını duyuyoruz. Aklımıza nelerin geldiğini, yerli yersiz nelere “tövbe, tövbe” dediğimizi biliyoruz... Bunların aklımıza nasıl olup da geldiğini, istemediğimiz halde bu gibi hinliklerle neden hep karşılaştığımızı artık anlıyoruz. Çünkü imtihan olduğumuzu biliyoruz.

İmtihanda çeldiriciler çok fazla... Ancak, doğru net... Üstelik o doğruyu bulabilmemiz için yardım almamız ve kopya çekmemiz emredilmiş... Hakka karşı kulağımızı, gözümüzü ve kalbimizi açarsak ve bunun çabası içine girersek kazanırız.

Kaybeden, eyvah diyen olmak istemiyoruz. Ahiretimiz berbat olacaksa; nefsimize hoş gelse de, canımız çok çekse de biz o işte yokuz. Çünkü dünya geçici, ahiret ebedi... Ebedi olanı üç günlük dünyaya değişemeyiz.

Bu nedenle canım istemiyor veya sevmiyorum, kelimelerine kayıtsız kalamayız. Neyi canımız istemiyor veya neyi sevmiyoruz. Eğer ölçülere uygun olanı ve ölçülerin istediğini sevmiyor ve istemiyorsak “ayarımızı düzeltmemiz” gerekir. Tersliği görmemiz ve kendimizi ölçülere uydurmamızın yolunu bulmalıyız. Asla “ölçüleri kendimize uydurmaya çalışmamalıyız.” Ölçüleri bozanın oyunu kaybedeceğini unutmamalıyız.

Hem dini, hem dünyayı, hem de ahireti kaybetmek... Ne büyük felaket...

Evladım, seni seviyorum... Dünyan ve ahiretin için senin saadetini istiyorum... Senin saadetini kendi saadetim biliyorum. Ancak bunun kolay olmadığını biliyorum. Her zoru kolaylaştıranın Allah olduğunu biliyorum. Öyleyse, Allah’a emanet olasin, Allah yar ve yardımcın olsun...

Peygamberimiz'den Hayat Suyu

Peygamberimize Göre Çocuk ve Çocuk Eğitimi

"Hepiniz çobansınız ve hepiniz güttüklerinizden sorumlusunuz."

(Buhari)

"Siz kıyamet gününde kendi isimleriniz ve babalarınızın isimleriyle çağrılacaksınız. Öyleyse çocuklarınıza güzel isimler seçin."

(Ebu Davut)

"Çocuğunuza bırakacağınız en güzel miras, onu dünyada da ahirette de saadete eriştirecek bir terbiyedir."

(Tirmizi)

"Allah'tan korkun ve çocuklarınız arasında adaleti gözetin."

(Buhari)

"Kişinin öldükten sonra geride bıraktığı şeylerin en hayırlısı, kendisine dua eden salih bir evlat, sevabı kendisine ulaşan sadaka-i cariye, kendisinden sonra halkın amel ettiği ilimdir."

(Ebu Davut)

"Çocuklarınıza "ilk söz" olarak "La İlahe illallah"ı öğretiniz."

(İbn Mahled)

"Çocuklarınıza ikramda bulunun ve onların edebini güzelleştirin."

(İbn-i Mace)

"Kim üç kız veya üç kız kardeş veya iki kız kardeş veya iki kız yetiştirir, terbiyelerini, edeplerini eksik etmez, onlara iyi davranır ve evlendirirse cenneti hak etmiştir."

(Ebu Davut, Tirmizi)

"Kimin iki kızı olur da bunları öldürmez, alçaltmaz, oğlan çocuklarını bunlara tercih etmezse Allah onu cennete koyar."

(Ebu Davut)

"Hiç bir ana-baba evlâdına iyi bir eğitimden, iyi bir ahlâktan daha değerli bir miras bırakamaz."

(Tabarânî)

"Çocuklarınız size ihsan, hürmet ve itaatte âdil olmalarını istediğiniz gibi, siz de onlara hediye vermede ve bağışlamada adaletle riayet ediniz."

(Taberânî)

"Ana-babanın çocuklara olan vazifeleri, onlara yazmayı, yüzmeyi, ok atmayı öğretmeleri ve sağlıklı ve helâl yiyecekler temin etmeleridir."

(Beyhâkî)

"Bizim küçüğümüze merhamet etmeyen, büyüğümüzün hakkını bilmeyen kimse bizden değildir. Bizleri aldatan da bizden değildir. Kendi nefsi için sevdiğini, diğer müminler için de sevip istemedikçe, hiç bir kul hakkı ile mümin olamaz."

(500 Hadis; 220/346)

"Kim Kur'an'ı okur, öğrenir ve onunla amel ederse, kıyamet günü, anne ve babasına nurdan bir taç giydirilir. Onun ziyası, güneş ışığı gibidir. Onun ana-babasına iki hülle giydirilir ki dünya onlarla boy ölçüşemez. Onlar: "Ne karşılığında bunlar bize giydirildi?" derler. "Çocuğunuzun Kur'an tutması sebebiyle" denilir."

(Et-Terğîb, 2, sayfa: 355)

Ebu Hureyre (r.a) anlatıyor: Bir gün Peygamber (sav) Hazreti Ali'nin oğlu Hasan'ı öpmüştü, yanında Habis'in oğlu Akra' vardı. O:- Benim on çocuğum var, hiç birini öpmedim dedî, Rasulullah (s.a.v) (hayretle) onun yüzüne baktı ve dedi ki: "Merhamet etmeyene merhamet olunmaz."

(Buharî-Müslim)

"Kim erginlik çağına varan iki kızına, onlar yanında kaldıkları veya kendisi onların yanında kaldığı müddetçe iyilik yapar ihsanda bulunursa, bu kızlar onu mutlaka cennete götürürler."

(Kütübü Sitte, Hadis No: 7090)

"Kim üç yetimi yetiştirir, nafakasını temin ederse, sanki ömrü boyu geceleri namaz kılmış, gündüzleri oruç tutmuş ve sabahtan akşama yalın kılıç Allah yolunda cihat etmiş gibi sevap alır. Keza, ben ve o, şu iki kardeş (parmak) gibi cennette kardeş oluruz." buyurdu ve şahadet parmağı ile orta parmağını birbirine yapıştırdı."

(Kütübü Sitte, Hadis No: 7095)

Çocuk ve Kur'an

Mecit DÖNMEZBİLEK
Eğitimci, Yazar

Sevgili Okuyucular,

Bundan önceki yazımızda Kur'an ile ilişkimizden bahsetmiştik. Bu yazımızda da; **"Sevgili yavrularımızı Kur'an ile nasıl buluşturalım, onlara Kur'an'ı nasıl tanıtalım ve Kur'an yavrularımıza neler söylüyor?"** gibi konulara temas etmek istiyorum.

Çocuk denilince aklımıza, doğumundan ergenlik çağına kadar olan eşref-i mahlûkat gelir. O, saflığı, dürüstlüğü, neşeli tavrı ve gülen yüzü ile en üstün varlık olan Âdemoğlunun küçük bir halidir. Zaman zaman "keşke çocuk kalsaydık" dediğimiz, hâldir çocukluk. Çünkü fıtraten İslam üzerine olan o yavruların yüzlerine baktığımızda meleklerle karşılaşmış gibi oluruz çoğu zaman...

Kur'an-ı Kerim'de yüce Allah'ın bizleri saadete ve mutluluğa ulaştırması için sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'e gönderdiği on dört asırdır günümüze kadar bozulmadan gelmiş ve kıyamete kadar da bozulmadan ulaşacak olan yüce Rabbimiz tarafından bize vaad edilmiş kutsal kitabımızdır.

Dünya hayatı bir yolculuktur. Doğmak, dünyaya gözlerine açmak çıkılan bu yolculuğun ilk adımıdır. Adım adım büyür, gelişir ve bir çiçek gibi büyür tüm insanlar. Bu yolcunun bir yol göstericiye ihtiyacı vardır. Çünkü bu dünya insanlar için bir imtihan yeridir.

Dünya hayatında doğruyu, iyiyi, güzeli, faydalıyı gösterenler olduğu gibi bir de şeytan gibi doğru yoldan ayırarak kötü işler yapmaya çağırانlar vardır, o güzelim yavrunun karşısında... Tam yol ayrımına geldiği sırada tutmalıyız o yavrucukların ellerinden... Bize emanet edilen bu değerli çiçekleri korumalıyız ayırık otlarından... Mutluluk yoluna doğru yönlendirmeliyiz onları... Mutluluğun kurallarını açıklayan yüce kitabımız Kur'an ile buluşturmalı ve tanıştırmalıyız onları...

Her peygamber Allah'ın sözlerini bize ulaştıran birer elçidir. Allah'ın sözlerinin toplandığı kitaplara "ilahi kitap" denir. Bugün dünyada Allah'tan geldiğine inanılan dört büyük kitap vardır. Bunlar Zebur, Tevrat, İncil bozulmuş ve hükmü kalkmıştır. Bizim kitabımız Kur'an-ı Kerim'de orijinal hâli ile bulunmaktadır. Bundan sonra da kutsal kitap gelmeyecektir.

Sevgili Peygamberimizin sağlığında yazılan Kur'an, hafızlar yardımı ile ezberlenerek ve kitap hâline getirilerek günümüze kadar gelmiştir. Sevgi Medeniyeti'nin çocuklarını yetiştirirken onlara Kur'an ile diğer kutsal kitaplar arasındaki farkı anlatmalıyız.

Akla, fenne, bilime ve mantığa uygun tek kutsal kitabın Kur'an olduğunu örnek ayetlerle ifade etmeliyiz. Sevgili Peygamberimizin yaşayan bir Kur'an olduğunu örnekler vererek açıklamalıyız. Sahabeden bazılarının sevgili Peygamberimizin eşi Hz. Aişe (r.h) "O'nun ahlakı nasıldı?" diye sorduklarında O annemizin "Onun ahlakı Kur'andı" karşılığını verdiğini anlatmalıyız.

Peygamberimizin davranışlarının Kur'an'a tipatıp uyduğunu, sevgili yavrularımıza misaller vererek açıklamalıyız.

Yüce Rabbimizin sevgili Peygamberimize Kur'an'ı Hz. Cebrail aracılığı ile 22 sene 2 ay 22 gün içerisinde parça parça gönderdiğini ve gelen ilk ayetin "Oku!" diye başladığını ve onu okumanın ibadet olduğunu, her harfine 10 sevap kazanacağımızı anlatmalı ve onları Kur'an ile kucaklatmalıyız.

Kur'an-ı Kerim'deki her cümleye "ayet" denildiğini, 604 sayfadan oluşan Kur'an'da 6236 ayet bulunduğunu, ayetlerden oluşan bölümlere "sure" ismi verildiğini ve yüce kitabımızda 114 sure olduğunu, bu surelerden bir kısmının sevgili Peygamberimizin doğum yeri olan Mekke'de, bir kısmının da hicret ettiği ve daha sonra vefat ettiği Medine'de indirildiğini söylemeliyiz. Kur'an-ı Kerim hakkında kısaca bilgi verdikten sonra, yavrularımıza; onu okuyup anlamamız gerektiğini, yaşantımıza geçirmemizin şart olduğunu ve onun rehberliğinde hayatımızı tanzim etmemiz gerektiğini anlatmalıyız. Kur'an-ı Kerim'i okumanın yetemeyeceğini İstiklâl Marşımızın Şairi merhum Mehmet Âkif Ersoy'un; **"Hele Kur'an, inmedi ne mezarlıkta okunmak, ne de fal bakmak için"** ifadelerinin gereğini düşünüp uygulamaya koymamız gerektiğini anlatmalıyız.

Onu anlayınca; Yanlışın yerini doğrunun, zararlının yerini faydalının, çirkinin yerini güzelliğin, karanlığın yerinin aydınlığın, kötülüğün yerini iyiliğin, düşmanlığın yerini dostluğun, kin ve nefretin yerinin sevginin, haksızlığın yerini hak ve adaletin, huzursuzluğun yerini mutluluğun aldığını göreceğimizi yavrularımıza örnekler vererek anlatmalıyız.

Nasıl ki her dersin bir kitabı, bir öğretmeni varsa yaşamak dersinin de kitabı Kur'an, öğretmeni Resulullah'tır. Nasıl yaşayacağımızı öğrenmek için başvurmamız gereken kitap elbette Allah'ın kelimidir. O bize iyi bir insan, iyi bir Müslüman olmanın yollarını bu kitapla anlatmış, Efendimiz de öğretmenlik yapmıştır. Örnek hayatı, sünneti ile tüm zamanların ve mekânların öğretmenliğini yapmaya da devam etmektedir.

Kur'an-ı Kerim'in ana konusu Allah ve yarattıklarıdır. Yarattıkların içerisinde en mükemmeli insandır. Kur'an her konuda insanları doğru yola iletir. Allah'a ve Peygambere itaat edilmesini ister. Kur'an'da insan ve toplum hayatı ile ilgili pek çok ayet vardır. Kur'an-ı Kerim bize iman esaslarını, ibadetlerimizi, dua etmeyi, ahlaklı olmayı, iyiliği ve kötülüğü helali ve haramı, sevmeyi ve sevmeyi, aile hayatında fertlerin birbirlerine karşı görevlerini, iyiliği emredip kötülükten sakındırmayı, Allah yolunda cihadı, onun dininin yer yüzünde hâkim olması için neler yapmamız gerektiğini öğretir.

Kısaca Kur'an-ı Kerim, mutluluk yolunun anayasasıdır.

Makalemizin konusu "Çocuk ve Kur'an" olunca, yüce Rabbimizin Kur'an-ı Kerim'de çocuklara verdiği öğüt ve mesajlara da te-

mas etmemiz gerekir diye düşünüyorum. Bu konuda Lokman suresinin 13-19 ayetlerinde mealen; " 13-Hani Lokmân oğluna öğüt vererek şöyle demişti: 'Yavrum! Allah'a ortak koşma! Çünkü ortak koşmak elbette büyük bir zulümdür.' 14-"İnsana da, anne babasına iyi davranmasını emrettik. Annesi onu her gün biraz daha güçsüz düşerek karnında taşımıştır. Onun sütten kesilmesi de iki yıl içinde olur. (İşte onun için) insana şöyle emrettik: 'Bana ve anne babana şükret. Dönüş banadır.' 15-"Eğer, hakkında hiçbir bilgi sahibi olmadığın bir şeyi bana ortak koşman için seninle uğraşırlarsa, onlara itaat etme. Fakat dünyada onlarla iyi geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy. Sonra dönüşünüz ancak banadır. Ben de size yapmakta olduğunuz şeyleri haber vereceğim." 16-"Lokman öğütlerine şöyle devam etti:) 'Yavrum! Şüphesiz yapılan iş bir hardal tanesi ağırlığında olsa ve bir kayanın içinde yahut göklerde ya da yerin içinde bile olsa, Allah onu çıkarır getirir. Çünkü Allah en gizli şeyleri bilendir, (her şeyden) hakkıyla haberdar olandır." 17-"Yavrum! Namazı dosdoğru kıl. İyiliği emret. Kötülükten alıkoy. Başına gelen musibetlere karşı sabırlı ol. Çünkü bunlar kesin olarak emredilmiş işlerdendir." 18-"Küçümseyerek surat asıp insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme! Çünkü Allah hiçbir kibirleneni, övüngeyi sevmez." 19-"Yürüyüşünde tabii ol. Sesini alçalt. Çünkü seslerin en çirkinini herhalde eşeklerin sesidir!" burulmuştur.

Sonuç olarak; çocuklarımıza Kur'an-ı Kerim'i sevdirmeli, onlara yüce kitabımızı doğru ve güzel okumayı öğretmeli, okudukları yeri anlamaya çalışmalarını, anlamadıkları bölümleri araştırıp, bilenlere sorarak öğrenmeye çalışmalarını, öğrendikleri yeri uygulamaları, hayata geçirmelerini, Kur'an-ı Kerim'siz bir hayatın anlamının olmayacağını vurgulayarak edindikleri bu güzellikleri diğer çocuklarla da paylaşmaları gerektiğini ve ancak bu şekilde iyi bir insan, iyi bir Müslüman ve mutlu bir kişi olunabileceğini öğretmeliyiz

Anne-baba ve iyi bir Müslüman çocuk yetiştirme amacıyla olan şuurlu öğretmenler olarak Ümmet-i Muhammed'in yavrularını vatanına, milletine, dinine ve topluma yararlı bir birey olması için hiç durmadan çalışmamız gerektiğini biliyor, bu konuda yüce Rabbimizden yardım bekliyoruz.

Ne mutlu çocuklarını Kur'an-ı Kerim ile buluşturan ebeveyn!

Ne mutlu nesilleri Kur'an-ı Kerim'e hizmet suuru ile yetiştiren öğretmenlerimize!

EĞİTİM TARİHİMİZ 8

ABBASİLER VE TABİ DEVLETLER DÖNEMİNDE EĞİTİM

İbrahim Halil ER
Eğitimci, Yazar

Eğitim Kurumları Medrese Öncesi Eğitim

- a. **Küttap:** Bir nevi sıbyan mektebi demek olan küttaplar, İslamın gelmesinden önce de vardı. Zaten Küttap kelimesi yazdırmak ve yazı öğretmek manasına gelen "tektip" kökünden türemiştir ve yazı öğrenilen yer demektir. Bu nedenle küttap, çoğunlukla okuma-yazma öğretimine tahsis edilen küçük yerler için kullanılmaktadır. Küttaplar, daha çok kendi evlerinde ders ver-

mekteydi. Bunlar; bir nevi okuma-yazma öğretiyorlardı. Bir diğer küttap çeşidi ise Kur'an okunmasını ve temel dini bilgilerin öğretilmesi işlevini görüyordu.

Küttapların öğretim programları hakkında Philip K. Hitti şöyle der: "İlk okulların programları Kur'an etrafında toplanmıştı. Kur'an, talebelerin okumayı öğrenirken, mütalaa ederken kullandıkları ve yazı öğrenimi için de yazacakları parçaları seçtikleri bir kitaptı. Talebeler, okuma yazma öğrenimi ile birlikte

Arap dili gramerini, peygamberlerin kıssalarını ve bilhassa Peygamber Muhammed'in hadislerini de öğreniyorlardı."¹

Kufe'de Ebu Kasım Belhi (ö.723) tarafından kurulan kütüptap okulu en belirgin olanıdır. Burada 300 kadar talebe eğitim görmekteydi.

Abbasiler döneminde kütüphaneler İslam dünyasının her tarafında yayılmışlar, hatta köylere bile girmişlerdir. Bu dönemde kütüptap eğitimi ile hemen hemen herkesi okuryazar yapma hedeflendiğinden, dönemine göre büyük bir atılımdır.

Camii: Daha önceki konularımızda camilerin eğitim ve öğretim açısından önemi ve işlevi anlatılmıştı. Burada eğitim kurumlarını sıralarken camilere tekrar değinmemek bir eksiklik olacaktır. Daha Hz. Peygamber döneminden itibaren camiler dini ve eğitim merkezi haline gelmiştir. Fethedilen her yerde ilk yapılan bina cami olmuştur. Müslümanlar ibadetlerini ve ilim öğrenimini burada yerine getirmişlerdir. İlk dönemlerde hemen bütün ilimler camilerde öğretilirdi. Camilerde bir sütun önünde kendi halkasını kuran ilim adamı burada talebelerine dersler verirdi. Abbasiler döneminde camilerde şerhler, imla çalışmaları ve tartışmalar da yapılmaya başlandı. Kendisini yeterli görmeye başlayan öğrenci yeni bir ders halkası kurmak için hocasından ayrılırdı.

Abbasiler döneminde camilerde şerhler, imla çalışmaları ve tartışmalar da yapılmaya başlandı. Kendisini yeterli görmeye başlayan öğrenci yeni bir ders halkası kurmak için hocasından ayrılırdı.

762 yılında yapılan Mansur Camisi bir eğitim kurumu olarak kendisini göstermiştir. Daha sonra Hatip el-Bağdadi burada öğretmenlik yapmış, Meşhur dil âlimi Kisai, burada ders vermiştir. Ferra, Ahfeş onun öğrencilerindendir. Dil ve hadis âlimi Ebu Ömer ez-Zahid devlet adamlarının çocuklarına hocalık yapmasının yanında dilbilimi ile ilgili eseri Yakutt'u bu camide yazmıştır.

Genel olarak camilerdeki eğitime baktığımızda, Müslümanların, camilerini yaşadıkları devirlerde ulaşabildikleri bütün ilimlere açtıklarını görürüz. Bu nedenle tarih boyunca camii, ismine uygun olarak bütün ilimleri toplayan bir yer olmuştur. Camilerde yürütülen eğitim ve öğretime örnek olarak bazı camileri incelediğimizde şunları görürüz.

Ümeyye Camii: Şam'daki bu camide Şafii ve Hanefi'lerin ders halkaları bulunuyordu.

Ezher Camii: 970 yılında Cevher Sıkıllı tarafından yapılan bu camii, 988 tarihinden itibaren eğitim ve öğretime tahsis edilmiş ve günümüze kadar bu gelenek devam etmiştir. Bu camide ayrıca her gün öğleyin tıp dersi veriliyordu.

Amr Camii: Bu camide çeşitli ilimlerin yapıldığı sekiz köşe bulunmaktaydı. Bunlardan İmam Şafi Zaviyesi, Mecidiye Zaviyesi ve Sahibiyye Zaviyesi meşhurdur. Bu ders halkalarının sayısı kırkı geçmiştir.

Mansur Camii: Bağdat'ta 762'de yapılmış olan bu camide de Hatib Bağdadi ve Kisai öğretmenlik yapmış, şair Ebu Atahiyye de burada şiir dersi vermiştir.

Kurtuba Camisinde de Nefteveyh, talebelerine Arap dilini öğretiyordu. Ebu Bekir b. Muaviye Kuraşi de hadis okutuyordu.

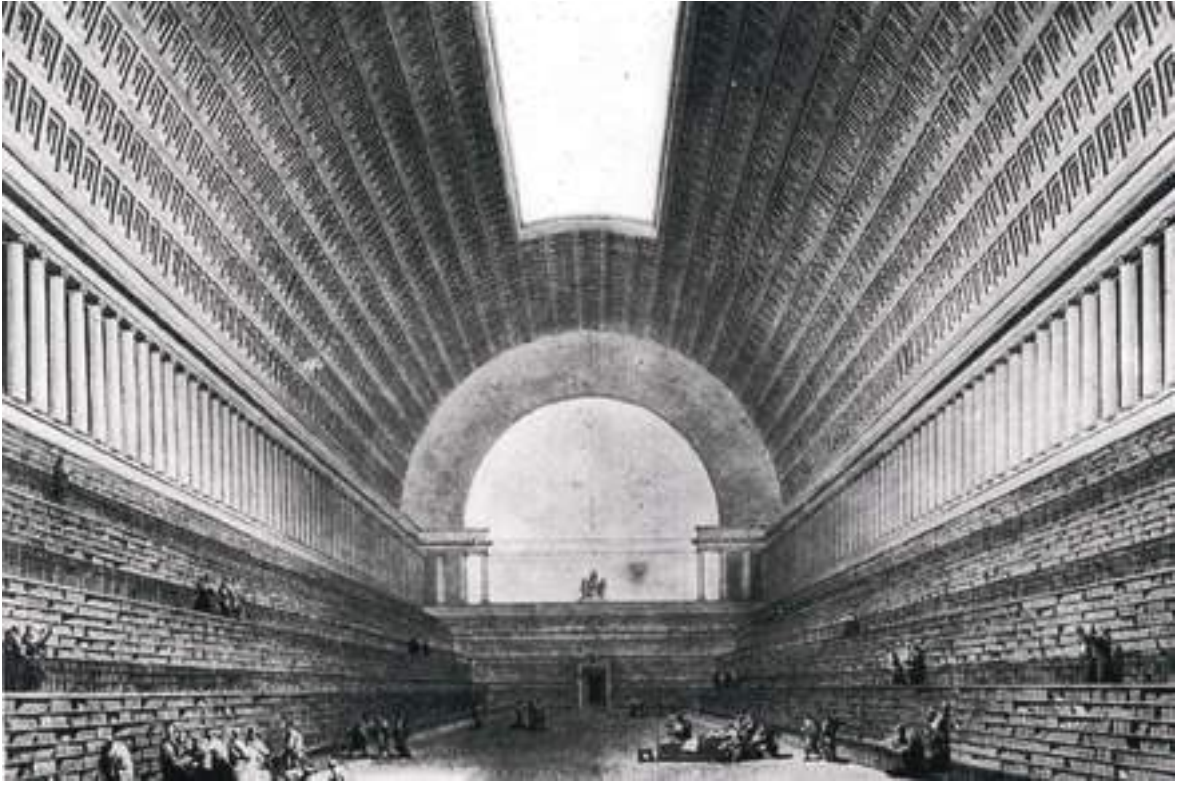
Mısır'daki Tulunoğlu camisinde de tefsir, hadis, fıkıh, kıraat yanında tıp astronomi tedris ediliyordu.

Ayrıca, Fatih Sultan Mehmet, Ali Kuşçu'yu İstanbul'a davet ederek Ayasofya camisinde matematik ve astronomi dersleri verdimiştir. Osmanlılar, camileri bu açılardan daha yoğun kullanmış, her camide

bir dar ul-hadis ve kurra bölümü açmışlardır.²

b. Dar ul-Kurra: Kur'an öğretilen yerdir. Hicretin ikinci yılından itibaren Medine'de Merheme b. Nevfel'in evinde başlamıştır. Hicri ikinci asırdan itibaren Ashaptan nakledilen yedi kıraati öğrenmek ve bunun eğitimini vermek için dar ul-kurrular ortaya çıktı. Bunlar; Mekke'de Abdullah b. Kesir (737), Medine'de Nafi b. Abdurrahman (785) Şam'da İbni Amir (736), Basra'da Ebu Amr (770), Yakub (820), Kufe'de Hamza (803) Asım (744)'dır. Bunların etrafında ilk kıraat halkaları meydana geldi.

c. Saray Okulu: Saray eğitimi Abbasiler döneminde de devam etmiştir. Ünlü dil âlimi Ahber,³ Harun Reşid'in oğlu Emin'in özel öğretmenliğini yapmıştır. Saraylardaki eğitimi iki grupta toplamak mümkündür.

Birincisi saray adamlarının, görevlilerinin yetiştirilmesi için verilen eğitim, diğeri de dönemin ulehasının yetişkinlere yönelik verdiği açık eğitimdir. Emevi ve Abbasi saraylarında da bu nevi toplantılar yapılmaktadır. Harun Reşid, âlimleri, şairleri, fakihleri, kurruları sarayında toplamıştır. Kendisi de şairdir.

Kütüphanelerde Eğitim ve Öğretim: Abbasiler döneminde tercüme ve telif hareketinin gelişmesi, kâğıt sanayinin ilerlemesi, buna bağlı olarak kırtasiyecilerin çoğalması ve ilmi müzakereler için âlim ve ediplerin toplanacağı geniş yerlerin yapılması, dini, ilmi ve edebi kitapları toplayan kütüphanelerin çoğalmasını sağladı. Daha sonra bu kütüphaneler İslam kültürünün en mühim merkezleri haline geldiler. Bu dönemdeki en önemli kütüphane Bağdattaki Beytül Hikme'dir. Moğolların Bağdat'ı istila etmesine kadar varlığını sürdürdü. Bu kütüphane dönemin bütün ilimleriyle ilgili kitapları kapsıyordu. Bu kütüphaneye devam eden âlim ve ediplerin, Abbasiler döneminde ilmi hareketin gelişmesinde ve Müslümanlarla diğer dinlere mensup halklar arasında kültürün yayılmasında büyük etkileri olmuştur.

Kütüphanelerden bahsederken İskenderiye Kütüphanesi konusunda yapılan bir yanlışlığa değinmeden geçemeyeceğiz.

İskenderiye Kütüphanesinin Yakılması Olayı

Büyük İskender tarafından Mısır'da kurulmuş olan bu kütüphane antik çağların en önemli ilim merkeziydi. Fakat bu kütüphane zamanla ilgisizlikten önemini yitirdi ve yok oldu. İlim camiası bu kütüphanenin Hz. Ömer'in emriyle Amr b. As tarafından yakıldığını iddia etmektedirler. Bu konudaki ilk haberler 13. Yüzyıl yazarlarının kitaplarında bulunmaktadır. Bu yazarlar Abdullatif (Ö.1231), İbni Kifti (Ö.1248), Ebul Ferec (Ö.1286). Fakat bu yazarların verdikleri bilgilere güvenmek de zordur. Bu yazarların verdikleri bilgiler yanlışlıklarla doludur. Örneğin İbni Kifti'nin Johannes Philoponos'un Amr b. As ile konuştuğunu söylemektedir. Fakat aslında bu kişi Mısır'ın fethinden 100 yıl kadar önce yaşamıştır. Ayrıca Abdullatif, Büyük İskender'in hocası Aristo'nun İskenderiye'de yaşadığını belirtmektedir. Hâlbuki Aristo Atina ve Makedonya'da yaşamıştır. Bu yazarların verdiği bu yalan yanlış bilgiler sonraki kuşaklarca olduğu gibi alınmıştır. Örneğin Kâtip Çelebi bunu aynen nakletmiştir.

Bir diğer çelişki de bu konudaki ilk bilgiler neden 13. yüzyılda yazıldı da ondan önceki 500 yıllık dönemlerde yaşayan tarihçilerce hiç değinilmedi. Eğer böyle bir olay olsaydı en azından önceki tarihçilerce kısmen değinilmiş olacaktı. Bunları göz önüne aldığımızda İskenderiye Kütüphanesinin Müslümanlardan çok önce yaklaşık 390'lı yıllarda yakılmış olduğu anlaşılmaktadır. Modern araştırmacılar-

dan Bernad Lewis bu hikâyenin asılsız olduğunu ve olayın bir efsane olduğunu belirtir.

Kaynaklar İskenderiye Kütüphanesi'ni Hz. Ömer tarafından yakılması olayını da şöyle naklederler: "İskenderiye'nin ünlü âlimlerinden olup mezhep ayrılıklarından dolayı Rumlar tarafından baskı ve sıkıntıya uğratılmış olan Yuvannis (Yahya), İskenderiye'nin Amr b. As tarafından fetholunduğu zamana kadar yaşamıştır. Bir gün Amr'ın huzuruna çıkmak ister. Amr Yahya'nın ilmini ve irfanını iyi bildiğinden onu çok iyi karşılayarak huzuruna alır. Amr akıllı, anlayışlı ve ileri görüşlü bir valiydi. Yahya'nın, Araplarca bilinmeyen felsefi düşüncelerini beğenerek kendisini yanından ayırmamaya çalıştı. Bir gün Yahya, Amr'a "İskenderiye'deki geliri vesaireyi ele geçirdiniz. Size yararı olan şeylere karışmıyız. Ancak size yararı olmayan şeyleri bize veremez misiniz?" der. Amr, ne istediğini sorar. Yahya, kral kütüphanesinde bulunan bilimsel kitapların kendisine verilmesini ister. Amr, "Müminlerin Emiri Hz. Ömer'den izin almadan bunları veremem." cevabını verir. Amr, Yahya'nın sözlerini ve isteğini belirten bir mektubu Hz. Ömer'e gönderir. Bunun üzerine Hz. Ömer'den gelen mektupta şu cümleler yer almıştır. "Belirttiğin kitaplara gelince bunlar Allah'ın kitabına

uygun şeylerden ise Allah'ın kitabı bizi onlara muhtaç olmaktan korumuştur. Allah'ın kitabına aykırı şeyler ise onlara zaten ihtiyaç yoktur. Bunları yak." Amr b. As, bu kitapları İskenderiye hamamlarına dağıtarak külhanlarda yaktırmaya başlamış ve altı ay içinde kitaplar tüketilmiştir.

Evdward Gibben kütüphanenin Mısır'ın fethinden önce başka bir yere taşındığını düşünür. İskenderiye Kütüphanesinin Müslümanların yaktığıyla ilgili verilen bilgilerde Amr b. As'ın Yuhanna en-Nahvi'nin sözü üzerine olayı Hz. Ömer'e yazdığı rivayet edilir. Fakat Yuhanna en-Nahvi, Mısır'ın fethinden 30 veya 40 yıl önce ölmüştü.

d. Ribat ve Kervansaraylarda Eğitim: İslam'ın eğitim tarihinin önemli bir grubunu teşkil eden müesseselerin başında ribatlar gel-

mektedir. Ribatlar, sınır boylarıyla kara ve denizlerin stratejik bölgelerinde ortaya çıkan ve içinde gönüllü mücahitlerin barındığı yerlerdir. Başlangıçta askeri hizmet ve dini yayma amacını taşıyan bu müessese, sınır bölgelerinde aynı fonksiyonu sürdürmekle beraber iç bölgelerde tarikatlar için tekke, yolcular, hacılar ve kimsesizleri için misafirhane, talebeler için eğitim ve öğretim hizmeti görülen bir yerdir. İbni Halikan, Maveraünnehir bölgesinde 10.000 ribat bulunduğunu zikrederken, İbni Havkal, Sicilya'daki Palermo yakınındaki ribatlardan haberler vermektedir. Malta Adaları arasında yer alan Gozo adasında ise Rabato şehri bulunmaktadır.⁴ Kervansaraylar da daha çok ticari faaliyetler için kullanılmış, yolcuların barındığı yerler olmuştur. Buralarda da çeşitli eğitim faaliyetleri yapılmıştır.

İskenderiye Kütüphanesinin Müslümanlardan çok önce yaklaşık 390'lı yıllarda yakılmış olduğu anlaşılmaktadır. Modern araştırmacılardan Bernad Lewis bu hikâyenin asılsız olduğunu ve olayın bir efsane olduğunu belirtir.

e. Tekke ve Zaviyeler Eğitim: İslam'ın en köklü müesseselerinden birisi olan tekke ve zaviyeler ise zahiri ve Bâtini ilimlerin tahsil edildiği dini yerler olmanın yanında insan-ı kâmil yetiştirmeyi gaye edinmesiyle de psiko-sosyal bir eğitim gerçekleştirmiştir. Tarikatların gelişmesini sağlayan tekkeler, birer yaygın eğitim kurumu olarak İslam dünyasının her tarafında yayılmış, tarihte kurulmuş 250'den fazla tarikatın adab ve erkânını

öğretme yanında 17. yüzyıla kadar camii, medrese ve tekke işbirliğini başarıyla yürütmüştür.

Tekkeler ve onların küçükleri olan zaviyelerin bir çoğunda tarikat adab ve erkanının eğitim ve öğretim yanında tefsir, hadis, fıkıh, siyer ve İslam tarihi, Arapça ve Farsça ilimlerin öğretildiği bilinmektedir. Selçuklu ve Osmanlı'da birçok tekke şeyhinin müderrislikten gelmiş olmaları da medrese-tekke münasebetlerini asırlarca sağlıklı bir biçimde yürütüldüğünü ortaya koymaktadır.⁵

f. Loncalar ve Fütüvvet Teşkilatlarında Eğitim: Esnaf ve sanatların dayanışma amacıyla kurdukları aynı zamanda mesleki eğitim ile dini ilimlerin öğretildiği yerlerdir. Buralarda bir çeşit eğitim verilmiştir. Özellikle Osmanlılarda sanat ve meslek eğitimi

İslam tarihinde Ulemanın birçoğunun evinin eğitim ve öğretim yeri haline getirdiği bilinmektedir. İbn-i Sina bunların en meşhurlarından biridir. O, geceleri evini Şifa ve Kanun okumaya tahsis etmiş ve iki ayrı grup gelerek ondan bu iki kitabı okumuşlardır. Diğer bir meşhur ev de İmam-ı Gazali'nin evidir. O, Nişabur Nizamiyesi'nden ayrıldıktan sonra talebelerini evde kabul etmiştir.

loncalarda verilmektedir. Bir nevi mesleki eğitim okulları olmuşlardır.

g. Kitapçı Dükkânlarında Eğitim ve Öğretim: İslam Kültür ve Medeniyeti geliştikçe birçok şehirde kitapçı dükkânları açıldı. Bu dükkânların Abbasilerin kuruluş döneminde açıldığı kabul edilmektedir. Zamanla bu kitapçı dükkânları, İstanbul'daki Sahaf- lar Çarşısı gibi müstakil çarşılar oluşturmuş ve perakende olarak da mahallelere kadar yayılmıştır.

Kitapçı dükkânlarını açanlar, bu işi sadece ticaret için yapanlar olmayıp birçoğu kültürlü, bilgin kişilerdi. Bunlar hem müellifleri tanırılar hem teliflerin kime ait olduğunu bilirler hem de buralara gelenlere okuduklarını anlamada ve ilgilenilen konularda yardımcı olurlardı.⁶

h. Ulema Evleri ile Zengin Konaklarında Eği- tim: İslam tarihinde Ulemanın birçoğunun evinin eğitim ve öğretim yeri haline getirdiği bilinmektedir. İbn-i Sina bunların en meşhurlarından biridir. O, geceleri evi-

ni Şifa ve Kanun okumaya tahsis etmiş ve iki ayrı grup gelerek ondan bu iki kitabı okumuşlardır. Diğer bir meşhur ev de İmam-ı Gazali'nin evidir. O, Nişabur Nizamiyesi'nden ayrıldıktan sonra talebelerini evde kabul etmiştir. Evlerini okul haline getirenler sadece ilim adamları değildi. Zengin ve ilim sevdalısı kişiler de evlerini bu amaçlar kullanmakta, ilim adamlarını davet etmekteydiler.

i. Edebi Çevrelerde Eğitim ve Öğretim: İlim meclislerinin sadece saray veya evlerde değil, panayırlar ve uygun olan her yerde toplandığına şahit olmaktayız. Cahiliye dönemindeki Ukaz Panayırı geleneği İslami dönemlerde de sürmüştür. Emevi ve özellikle Abbasiler dönemindeki edebi salonlar daha öncekilerden farklıdır. Bu salonlar daha gösterişli ve herkesin giremeyeceği salonlar haline gelmiştir. Bu salonlar belli kurallar çerçevesinde toplanır ve kapanırdı.

Edebi salonlarda ele alınan konular daha öncekilerden farklılık arz ederdi. Emeviler döneminde konular daha çok Tarih, Fars kralların tarihleri ve devlet düzeni hakkında olmaktadır. Abbasiler döneminde edebi meclisler daha yaygın hale gelerek sadece halifelerin saraylarında değil, vezir ve diğer devlet adamlarının konaklarında da yapılmaktaydı.

KAYNAKLAR

1. Yıldız, Hakkı Dursun, İslam Tarihi, C.14. Çağ Yayınları.
2. Baltacı Cahit, İslam Medeniyeti Tarihi,
3. Ahmer el-Nahvi şöyle der: "Oğlu Muhammed Emin'in eğitimi için beni çağıran Harun Reşid'in huzuruna girdiğimde bana şöyle dedi: 'Ey Ahmer, Halife sana canını ve gönlünün meyvesini verdi. Öyleyse ona sahip çık, o da sana tam olarak itaat etsin. Halifenin sana verdiği şu görevi yap. Ona Kur'an okut, hadis ve şiir öğret, sünnetlere alıştı, nasıl konuşacağını ve güleceğini öğret. Ben-i Haşimden biriyle karşılaştığında onlara saygı göstermesini sağla ve serserilerle beraber olmasına engel ol. Bir işin yoksa onunla bir aatten fazla birlikte olma ki, zihni bağımlılığa alışmasın. Gevşeyecek kadar ona müsamaha gösterme. Mümkün oldukça yakınlık ve yumuşaklıkla ona iş yaptır. Şayet yapmazsa şiddet ve baskı kullan.'"
 4. Baltacı Cahit, İslam Medeniyeti Tarihi
 5. Baltacı Cahit, İslam Medeniyeti Tarihi
 6. Baltacı Cahit, İslam Medeniyeti Tarihi

Sözün Gücü

Aydın FERŞADOĞLU

Her işe besmele ile başla! Temiz ol, daima iyiliği adet edin! Dünyanın mutluluğuna mağrur olma! Kimseye kızma, eziyet ve cefa etme! Ömrün uzun olsun istersen, kimsenin nimetine haset etme! Kimseyi kötüleyip, atıp tutma! Senden üstün kimsenin önünden yürüme! Dişin ile tırnağını kesme! Çok uyumak, kazancın azalmasına sebep olur! Akıllı isen yalnız yolculuğa çıkma! Seher vakti Kur'an-ı Kerim oku! Daima Allah-ü Teâlâ'yı zikret! Kendini başkalarına methetme! Namahreme bakma, harama bakmak gaflet verir. Kimsenin kalbini kırıp, viran eyleme! Edepli, mütevazı ve cömert ol! Yalnız bir evde yatmaktan sakın! Veli, insanlardan gelen sıkıntılara tahammül edip katlanan kimsedir. O, toprak gibidir. Toprağa her türlü kötü şey atılır. Fakat topraktan hep güzel şeyler biter...

(Akşemseddin Hz.)

Kur'ân Dahilerinden Bir İsim

“SALİM MEVLA EBU HUZHEYFE (ra)”

Dr. Nuh SAVAŞ
Eğitimci, Yazar

Baba tarafından Muhacir, anne tarafından Ensar olan Salim, Ebu Huzeyfe'nin azadlısıdır. Künyesi Ebu Abdullahdır. Babasının adı hakkında iki farklı rivayet vardır; Bir tanesinde babasının adı Ubeyd b. Rabia, diğer bir rivâyette ise Mûsâ bin Ukbe Sâlim bin Ma'kıl olarak zikredilir. Salim, Subeyte binti Yuâr-il-Ensâr'nin kölesi iken onu Ebû Huzeyfe (r.a.)'ye bıraktı. Böylece Hz. Ebû Huzeyfe'nin kölesi oldu.

Ebu Huzeyfe ilk Müslümanlardandır. Salim de Ebu Huzeyfe kendisini azad etmesine rağmen, hayatı boyunca onunla kalmayı tercih etmiştir. Bu nedenle o da Ebu Huzeyfe gibi genç yaşlarda Müslüman olmuş ve ilk Müslümanlardan olma şerefine nail olmuştur. O, Ebu Huzeyfe kendisini âzâd ettikten sora onu terk etmediği için, insanlar kendisini, Ebu Huzeyfe'nin oğlu zannetmeye başlamıştı ki kendi öz babalarının isimleriyle zikredilmesini ve bu kimsenin kendi çocuğu gibi mirasçı olamayacaklarını beyan eden (Ahzab/5) süresi bunun yanlış olduğunu açıklayarak buna son noktayı koymuştur.

Salim Eshâb-ı kirâmın meşhurlarından ve Kur'an-ı Kerim'i en güzel okuyan ve tamamını hıfz edenlerdendir. Çok güzel bir Kur'an öğretmeni idi. Onun Kur'an okuyuşu çok hoştu. Rasulullah (sav) onun Kur'an okuyuşunu dinlemekten kendini alamazdı. Bu nedenle Hz. Muhammed (sav) bir defasında ashabına kimlerden Kur'an öğreneceklerini tavsiye ederken: “İbn Ümmü Abd, Muaz b.Cebel, Ubey b. Ka'b ve Salim Mevla Ebu Huzeyfe'den alın.” diyerek Salim'i de zikretmiştir.¹

Salim (ra), Hz. Muhammed'in Medine'ye hicreti esnasında Kuba Mescidi'nde Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer gibi seçkin sahabelere imamlık yapmıştır. Zaten başta Hz. Ömer olmak üzere sahabe'nin büyük çoğunluğu onun ilimdeki üstünlüğünü kabul etmiş durumda idiler. Nasıl kabul etmeyeceklerdi ki! Özellikle Kur'an ilminin üstünlüğünü Rasulullah (sav) bile her defasında onun Kur'an okuyuşunu beğeni ile dinleyerek tasdik ediyordu.

Görüldüğü gibi, Salim'in Hz. Ömer nezdinde büyük bir değeri vardı. Çünkü o biliyordu ki Salim (ra), savaş alanında büyük bir kahraman, orduları idare edecek büyük bir komutandı. Çünkü o biliyordu ki Salim (ra) ilim sahasında bir dahi idi. Özellikle Kur'an öğretiminde o büyük bir âlim idi. Çünkü o biliyordu ki Salim, Kur'ân okuyuşu ile Rasulullah'ı bile mest eden büyük bir hafız ve değerli bir Kur'an öğretmeni idi

Aynı zamanda Salim, Kur'an öğretmeni-liğinin yanı sıra, savaş alanında da bir öğretmendi. O başta Bedir ve Uhud olmak üzere Rasulullah (sav)'in katıldığı tüm savaşlara katıldı. Hatta Rasulullah (sav)'in vefatından sonra, Hz Ebu Bekir'in Hilafeti döneminde Müseylemetü'l Kezzab'a karşı yapılan savaşta en tehlikeli görevlerden biri olan "sancakdarlık" görevini üstlenmişti. Kendisine sen değerli bir Kur'an âlimisin, bu görev tehlikelidir bizden birimiz bu görevi üstlenelim denildiğinde: **"Ben bu sancağı taşımaz isem! İşte o zaman kavmimin en bedbahtı ben olurum."** cevabını vermiştir. Adı geçen savaşta Hz. Salim, muhacirlerin sancağını taşıyordu. Harp sırasında Benî Hanîfe kabilesi sancağı düşürebilmek için sancağın bulunduğu yere ve sancaktar Sâlim'e (ra) çok şiddetli bir hücum yaptılar. Sâlim'in (ra) sancak tutan kolunu azılı kâfirlerden birisi çok şiddetli bir kılıç darbesiyle kesti. Sâlim (ra) **"Allah!..."** diye öyle bir bağırdı ki, sanki harp meydanı yankılara boğuldu. Fakat İslam sancağını yere düşmeden diğer eliyle tuttu. Bir kılıç darbesiyle diğer kolu da kesildi. Ama İslâm sancağı yine de yere düşmüyordu. Çünkü Sâlim (ra) bu sefer de vücudu ve kesik kolları ile sancağa sarılmıştı. Kâfirlerin

bütün şiddetli darbelerine rağmen Salim sancağı asla yere bırakmadı. Sanki Salim Mevla Ebû Huzeyfe'ye (ra) vurulan her kılıç darbesi onun sancağa biraz daha sıkı sarılmasına vesile oluyor ve durduğu yerde daha kuvvetle dik durmasını sağlıyordu. Ne zaman ki İslâm askeri yetişti ve sancağı aldılar, o zaman yere düştü. Böylece Salim (ra) kâfirlerin en şiddetli kılıç darbeleri altında şehit düşerken : **"Ve mâ Muhammedün illâ rasûl..."** **"Ve Muhammed ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler geçmişti. Ölür veya öldürülürse geriye mi (küfre mi) döneceksiniz!? Geriye dönen Allah'a hiç bir zarar vermez. Allah şükredenlerin mükâfatını verecektir."**² Ayetini okuyarak Salim, ölürken dahi onlara öğretmenliğini gösteriyor ve onları haktan ayrılmamaları hususunda uyarıyordu. Şehadet şerbetini içmeden önce Hz. Ebu Huzeyfe'yi soruyor, Onun şehit olduğu haberini alınca **"Beni de onun yanına defnedin."** diyerek kabirde de efendisinin yakınlarında olmayı tercih ediyordu.

İşte böylesi ahlak, cesaret ve vefa dolu, aynı zamanda bir ilim hazinesi olan sahabe için Hz. Ömer son nefesinde halife seçimi için

" Şura" toplanmasını emrettiğinde şöyle diyordu: **"Salim yaşıyor olsaydı şuraya gerek yoktu".**

Görüldüğü gibi, Salim'in Hz. Ömer nezdinde büyük bir değeri vardı. Çünkü o biliyordu ki Salim (ra), savaş alanında büyük bir kahraman, orduları idare edecek büyük bir komutandı. Çünkü o biliyordu ki Salim (ra) ilim sahasında bir dahi idi. Özellikle Kur'an öğretiminde o büyük bir âlim idi. Çünkü o biliyordu ki Salim, Kur'ân okuyuşu ile Rasulullah'ı bile mest eden büyük bir hafız ve değerli bir Kur'an öğretmeni idi.³

Değerli meslektaşlarım! İşte gördünüz! Hz. Salim'in Halife Hz. Ömer nezdindeki değerini. Onun hayatı her öğretmene en değerli örnektir. Çünkü öğretmen demek, her şey demektir. Yerine göre o bir ana, yerine göre o bir baba, yerine göre o bir idareci, yerine göre o bir halife, yerine göre savaş alanında bir sancaktar, büyük bir kahraman. İşte öğretmenler olarak her birimiz birer Salim olmalıyız. Şuurlu öğretmenden kastımız budur.

KAYNAKLAR

1. Müslim, Fadailü's-Sahabe, 116.
2. Âl-i İmran, 144.
3. Hilvet-ül-Evliyâ c,I, s,176; Tabakât-ı İbn-i Sa'd, c, III, s,85; El-İsâbe c,II, s,70

Çocuk Kitapları

Ahmet TURAN
Eğitimci, Yazar

Çocuk kitapları konusunda şu soruların cevaplanması gerekiyor:

“Çocuk kitabı” nedir? Çocuk kitabı denince çocuklara yönelik yazılan kitaplar mı yoksa çocuklar tarafından yazılan kitapları mı anlayacağız?

Bir kitap neden çocuklar için yazılsın? Çocuk kitapları sadece dil açısından mı yoksa içerik açısından da mı, yetişkin kitaplarından farklı olur?

Eksiksiz bir çocuk kitabı nasıl olur? Bugün elimizde yeteri kadar çocuk kitabı var mıdır?

Geçmişte ve günümüzde çocukların kitap yazması yaygın bir durum olmadığına göre çocuk kitabı hangi yaş grubundakiler tarafından yazılırsa yazılsın çocuklar için yazılan kitaptır.

Çocukluk insan hayatının en hassas dönemidir. İnsanın kişiliğinin yerleştiği, geleceğe yönelik eğilimlerinin şekil bulduğu bir zaman dilimidir. Ayrıca çocukluk, deneyim ve bilgi eksikliğinden dolayı insanın bazı bilgileri kavramakta güçlük çektiği bir çağdır. Bu durum, çocuklara yönelik kitaplar yazmayı gerektirir.

Bir çocuk kitabı, çocukluğun bu iki yönü de dikkate alınarak yazılmış olmalıdır. Çocukluğun bir şekillenme dönemi olduğunun bilinmesi, kitabın içeriği; çocukların bazı konuları yetişkinler kadar kolay anlamayabileceklerinin farkında olunması ise kitabın dili konusunda titiz olmayı gerektirir.

İslam, çocuğa önem vermiş; çocuğu, dine çağrı çabalarının içinde tutmuştur. Peygamberimiz (saV)'e ilk inananlardan biri o günlerde henüz çocuk olan Hz. Ali (ra)'dir. Medine döneminde de Enes b. Melik (ra), Abdullah b. Zübeyir (ra), Abdullah b. Abbas (ra) ve Abdullah b. Ömer (ra) örneklerinde olduğu gibi Peygamberimiz (sav) çocuk eğitimi üzerinde özellikle durmuş. Kendi torunları Hz. Hasan (ra) ve Hz. Hüseyin (ra)'e gösterdiği ilgi ile bu eğitimi daha da somutlaştırmıştır.

Müslümanlar, Peygamberimizi (sav) örnek alarak çocuk eğitimi üzerinde genellikle durmuşlar, bu yönde ciddi yatırımlar yapmışlar, bu eğitimi yapacak kişilerin (öğretmenlerin) eğitimini önemsemişler, onlar için ciddi kriterler getirmişler; ama bu eğitimin ana malzemesini oluşturan çocuk kitapları konusunda doyurucu çalışmalar yapmamışlardır.

İmam Gazali gibi birkaç istisna dışında çocuklar için eser yazanlar olmamış. Çocuk eğitimi ne yazık ki daha çok yetişkinlere yönelik kitaplarla yapılmış. Çocuğun eğitim çalışmaları dışında kendi kendine okuyacağı kitaplar ya hiç yazılmamış ya da sözü edilecek bir sayı ve niteliğe ulaşmamıştır. Çocuklar, siyer, sahabe hayatları, menkıbe gibi kolay anlayacakları kitapları bile ancak büyüklerinin bunları okudukları ortamlarda bir köşede oturma şansı bulmasıyla tanışmışlardır.

Müslümanların eğitim yaşını çocukluk döneminde başlatmasıyla çocuk kitaplarına verdikleri önem konusunda bir çelişki içinde olduklarını söylemek mümkündür. Müslümanlar, Peygamberimizi (sav) örnek alarak çocuk eğitimi çocukluk döneminde başlatmışlar, ama bu eğitimin en önemli malzemesi olan kitap konusunda kayda değer bir çalışma yapmamışlar. Bir bakıma çocuk eğitimi malzemesiz bırakmışlar, ezber yapmışlar veya çok az kitapla yapmışlardır. Belki bilginin ve ilgilerin sınırlı olduğu dönemlerde bu tarz eğitim büyük bir sorun teşkil etmemiştir. Ama

bilgi çağında Müslümanları güç durumda bırakmış ve onların çocuklarının kitap ihtiyacını sadece Batıların yazdıklarıyla karşılamalarına neden olmuştur.

İslam toplumu, bilgiye açık bir toplumdur. Bilgiyi nerede bulursa bulsun yararlı olması koşuluyla almakta bir sakınca görmez. Ancak söz konusu çocuklar olunca daha dikkatli olmak gerekir. Ne var ki Müslüman kitleler bu dikkati gösterecek bilinç ve imkândan yoksundurlar. Batı'da yazılan ve bazen Hristiyanlık, bazen Yahudilik, bazen ateizmden izler taşıyan kitaplar olduğu gibi dilimize çevrilmiş ve çocuklara okutulmuştur. Bunu yapmak istemeyen şuurlu Müslümanlar da çocuklarına Müslüman ellerden çıkmış ve İslam bilinci gözetilerek yazılmış kitap bulmakta sıkıntı çekmişlerdir. Bugün önemli bir ilerleme sağlanmasına rağmen çocuk kitapları konusu bizim için sıkıntı olmaya devam ediyor.

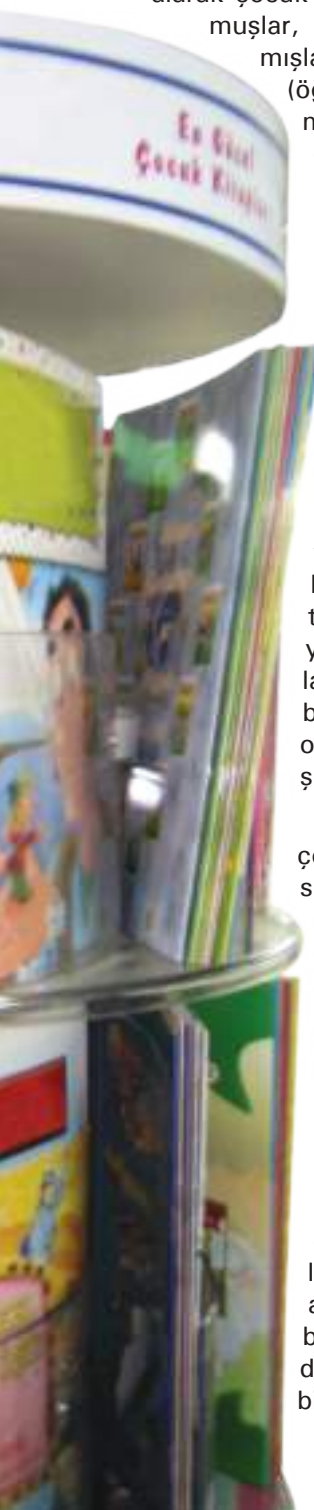
Çocuk kitabı, çocuk üzerinde doğrudan bir etki bırakır ve onun geleceğini etkiler; bu durumda geleceğin toplumunun nasıl olmasını istiyorsak çocuklar için seçeceğimiz kitapların o değerleri kazandıracak nitelikte olmasını istemek durumundayız. Örneğin, biz gelecekte Hristiyan kültürü ağırlıklı bir toplum istiyorsak çocuklara Hristiyan kültürü ağırlıklı kitaplar seçeceğiz, geleceğin toplumunun bireyci, çıkarıcı, topluma yönelik hiçbir hedefi olmayan bireylerden oluşmasını istiyorsak çocuklar için bu yönde kitaplar tercih edeceğiz.

Bu zor durum, bizi çoğu zaman Müslüman ellerden çıkmış kitapların niteliği ile ilgili sorunlarla yüz yüze bırakıyor.

Bu konudaki şikâyetler iki yönlüdür:

1.Çocuk kitaplarının diliyle ilgili şikâyetler: Müslümanların genellikle Osmanlı kültürünün etkisiyle kitaplarında Arapça ve Farsça terimlere sıkça yer verdikleri ve bunun bu kitapların anlaşılmasını güçleştirdiği hatta çocukları kitap okumaktan soğuttuğu iddia ediliyor.

Bu şikâyet yerindedir. Ancak her kültürün kendisine ait bir terminolojisinin olduğunu da unutmamak gerekir. Ne yazık ki geçen yüz yılın başında kültür emperyalizmi doğrultusunda, özel bir çabayla Müslümanlarla İslam kültürü terminolojisi arasında kalın bir duvar örülmüş; Müslümanlar kendi terimlerine yabancılaştırılmış, hatta düşman edilmiştir. Kendimizi ve çocuklarımızı bu düşmanlıktan arındırmamız gerekir.

Kimi İslami kitaplarda Arapça ve Farsça terimlerin ifadelerin anlaşılmasını güçleştirecek kadar çok olduğu da doğrudur. Bu konudaki sıkıntı da ancak eğitim öğretimin içinde olan kişilerin (öğretmenlerin) kaleme sarılmasıyla aşılar. Öğretmen, çocuğun kendisini anlamasını her zaman gözetlemek zorunda olduğu için kitaplarını ağır bir dille yazamaz.

Ne var ki çocuk kitabı yazma konusunda genel anlamda bir çekingenlik vardır. Bu çekingenliğin kaynağında iki durum söz konusudur:

a) Kitap yazma yeteneğine sahip kişilerin çocuklar için kitap yazmayı “çocukça bir iş” olarak görmeleri, dolayısıyla bu alanda kalem oynatmayı kendilerine yedirememeleridir.

Bu, doğru değildir, çünkü çocuk kitabı yazmak kolay bir iş kabul edilemez.

b) Çocuk kitabı yazmayı imkânsız denemek kadar zor bir iş olarak görmek. Bu da doğru değil. Çünkü iyi bir çabayla yapılabilecek kadar zor bir iş yoktur.

2. Çocuk kitaplarının içeriği ile ilgili şikâyetler:

Çocuk kitaplarının içeriği ile ilgili şikâyetler genellikle yazarların pedagoji eğitimi almamalarından dolayı, kitaplarda çocuk psikolojisine uygun olmayan ifadelerle yer vermelerinden kaynaklanmaktadır. Öğretmen yazarlar artıkça bu engel aşılabacaktır.

Ancak bir sorun daha vardır. O da İslam’ı öğretmeye yönelik kitaplarda yazarların yaklaşım tarzıdır. Bu tarz yaygın olarak kitaplarda tek yönlülüğe yol açmaktadır. Öyle ki kitaplar, hatta yazarlar arasında sıkı bir sınıflandırma bile yapılabilir:

a) Çocukları sadece korkutarak iyiliklere ısındırmaya çalışanlar: Bunlar, hep cehennem ateşinden söz eder. Çocuğu cehennemden korkuttukça kötü amellerden uzaklaştıracığını düşünür.

b) Çocuğu sadece cennet ödülüyle iyiliklere ısındırmaya çalışanlar: Bunlar, cennet üzerinde o kadar durur ki çocuk, cehennem varlığından bile habersiz hale gelir ve sonradan bu konuda anlatılanları duymak bile istemez.

c) Çocuğu eylemlerin sadece dünyadaki karşılığıyla iyiliklere ısındırıp kötülükten uzaklaştırmaya çalışanlar: Bunlar, “İyilik yapan iyilik bulur; kötülük yapan kötülük görür”

öğretisini sadece dünyayla sınırlandırır. Bazı iyiliklerin ve bazı kötülüklerin karşılığının ahirete kalacağına dair inancı adeta yok eder, çocuğun hem sorunlara gerçekçi yaklaşmasını engeller hem de onda ahiret inancının kökleşmesini engeller.

d) Melek, şeytan, mucize gibi kavramlara hiç yer vermeyerek çocuğu adeta materyalist dünya görüşüne yönlendirenler

e) Sadece melek, şeytan, mucize, keramet gibi kavramları öne çıkarıp çocuğu görünen gerçeklerden tamamen uzaklaştıranlar.

Kitap seçme konusunda tek yönlülük aşılamayacak bir durum değildir. Anne baba, çocuğuna okutacağı kitabı önce kendisi okursa çocuğu için bu kitaplardan karma bir liste oluşturabilir. Kitapların tek yönlülüğünü farklı kitapları bir listede birleştirerek aşabilir.

Kitap yazma konusunda bu durumu aşmaya gelince doğrusu farklı yönleri bir kitapta buluşturmak kolay değildir. Ancak bu zorluğa rağmen çocuk kitabı yazmaya çalışanların çocuk eğitiminde önemli bir paya sahip olan masal türü dışında romantizmi bırakmaları ve gerçekçi bir anlayışa yönelmeleri gerekir.

Çocuk kitabı mucize ile olağan olayı birleştirecek kadar gerçekçi olmalı, ahiretin varlığını geleceğin varlığı kadar çocuğun gözünde doğallaştırmalı; ancak çocuğu hayatın günlük gerçeklerinden de uzaklaştırmamalıdır. Daha doğrusu çocuğu mucizeye inandırırken olağan gerçeklerden, ahirete yönlendirirken dünya hayatından koparmamalıdır.

Çocuğa düşünce dikte etmenin imkânsız ve her zaman zararlı olduğunu düşünenlerin mutlak doğru bir iddiada bulundukları söylenemez. Her öğretmen dikte etmenin eğitimin bir parçası olduğunu bilir. Ancak bizim çocuk kitapları konusunda “Ey oğul!” seslenişinin damgasını vurduğu dönemi de aşmamız, o dönemde bu hayırlı işi yapanların yaptığıyla yetinmemiz, ona yenilikler eklememiz gerekir.

Yenilik mutlaka gereklidir. Ancak yeniliğin bir kök üzerinde oturması gerektiği de unutulmamalıdır. Bunun için yapmamız gereken geçmişte terk değil, geçmişin temelleri üzerine oturmuş yenilikler yapmaktır.

Bu yeniliğin şuurlu öğretmenlerin elleriyle gerçekleşmesi durumunda yararlı olacağından kuşku yoktur. Bunun için şuurlu öğretmenler engelleri aşarak kaleme sarılmalı ve çocuklar için rengârenk kitaplar yazmalıdır.

BÜRO

TELEFON

FAKS

SHOWROOM

TELEFON

FAKS

E-MAIL

: Karşıyaka Mah. Haymana Cad. No:6 Gölbaşı / ANKARA

: 0 312 484 97 86 (PBX) 0 312 484 02 80

: 0 312 484 58 37

: Karşıyaka Mah. Haymana Cad. No:6 Gölbaşı / ANKARA

: 0 312 484 97 86 (PBX) 0 312 484 02 80

: 0 312 484 58 37

: info@akabemadencilik.com.tr

ANLAMAK VE ANLAŞILMAK OKULU

Durmuş KOÇ
Şair-Yazar

Çok kolay söylenen ancak içeriği derin mi derin, engin mi engin, sırlı mı sırlı olan bu iki kelimeyi ifade etmek çok zor ve çok çetindir. Her ikisi de ayrı ayrı iki derya, ayrı ayrı iki dünya gibidir. Kişiye göre değişen, gelişen, farklılaşan, bazen de çözülmesi mümkün olmayan denklemler gibi olan, sanki bitmek tükenmek bilmeyen bir uzay yolculuğunu andıran, ibretlerle, hikmetlerle dolu gizemli bir yol gibidir.

Bir iletişimin iyi gerçekleştirilebilmesi için bireyler arasında karşılıklı iletişim çok önemlidir. Çünkü alıcı ve verici bozursa iletişim de bozuk olur. Alıcı ve verici sağlam olursa iletişim de sağlam olur. Bu nedenle bir şeyi doğru anlatmak kadar doğru anlamak da önemlidir.

İnsanın ağlaması, gülmesi, kendi iç ve dış dünyasındaki incelikleri keşfetmesi, ruhi yapısındaki yücelikleri bilmesi, ruh ve beden arasındaki kopmaz bağı fark etmesi çok harikulade bir durumdur.

Kendini, çevresini, çevresindeki olup bitenleri, tabiatı, kâinatı ve bütün dünyanın şekil ve şemalini anlaması, eşini, işini, aşını, arkadaşını, yaşayışını, ferdi ve toplumsal sorunlarını, görev bilincini, insanlar arasındaki iletişimi sağlaması, bilmesi büyük gayret, tecrübe ve deneyim gerektirir.

Peki, anlaşılacak kolay mıdır? O anlamaktan daha zordur. Bu iş çeliğe çivi çakma kadar çetindir. Günümüzde kendini başkalarına anlatabilmek, başkalarını anlayabilmek, farklı duyguları hissedebilmek deveyi hendekten geçirmek kadar zordur. İnsanların kimi anlamaz, kimi de anlaşılır. Anlamayan ve anlaşılmayan insanla hiçbir engel aşılmaz.

Kişiliğiniz, sözleriniz, yazılarınız, fikir ve düşünceleriniz, davranışlarınız, sosyal münasebetleriniz ne kadar güzel olursa olsun karşı taraftakiler bunlardan yoksunsa duygu ve hislerinizi, dert ve meramlarınızı onlara anlatamazsınız. Bir iletişimin iyi gerçekleştirilebilmesi için bireyler arasında karşılıklı iletişim çok önemlidir. Çünkü alıcı ve verici bozursa iletişim de bozuk olur. Alıcı ve verici sağlam olursa iletişim de sağlam olur. Bu nedenle bir şeyi doğru anlatmak kadar doğru anlamak da önemlidir.

Bir arı beyin, arıları koordine etmesi; bir karınca topluluğunun birlikte çalışması ve bir çobanın kavalıyla sürüleri bir araya toplaması insanı hayrete düşürmektedir. Suçu hep başkasına atmak, kaçamak cevap vermek,

gerçeklere bile bile kulak tıkamak, özeleştiri yapmamak ve hiç anlaşılmadığımızı söyleyip durmak doğru bir davranış değildir.

Oysa herkes kendisini sorguya çekse, kendi kendini yargılasa, nefis ve his tuzağına düşmese sanırım o zaman anlamak ve anlaşılacak kolay olacaktır. İnsanlıktan kaçan insanlığı, mutluluktan kaçan huzuru, adaletten kaçan hakça bölüşmeyi, sorumluluktan kaçan insan görev bilincini bilemez.

Şayet bizler anlamayı ve anlaşılmayı bilmiş olsaydık bugün aile içi kavgalar, küskünlükler, dargınlıklar, büyük ve küçükler arasındaki iletişim bozuklukları, toplumsal yozlaşmalar ve sayamayacağımız daha nice olaylar hiç olur muydu?

Şayet bizler anlamayı ve anlaşılmayı bilmiş olsaydık bugün aile içi kavgalar, küskünlükler, dargınlıklar, büyük ve küçükler arasındaki iletişim bozuklukları, toplumsal yozlaşmalar ve sayamayacağımız daha nice olaylar hiç olur muydu?

Eğer karı-koca, öğretmen-öğrenci, ana-baba, yöneten-yönetilen, büyük-küçük, zengin-fakir, âlim-cahil, idare eden ve idare edilen birbirini anlamıyorsa o toplumda nasıl birlik, dirlik, uzlaş, barış olacak?

O halde gelin hep birlikte "anlamak" ve "anlaşılacak" okulunu kendi kendimize okuyalım. Peşin hüküm, peşin yargıdan vazgeçelim. İğneyi önce kendimize

batıralım. Yargısız infaz yapmayalım. Arıların çiçeklerden en güzel bal yaptığı gibi bizler de iyilikleri buluşturalım, güzellikleri oluşturalım. Toplumsal huzuru ve toplumsal refahı birlikte yaşayalım. Mutlu, müreffeh, adil, barış ve huzurla dopdolu bir toplum olmanın sevincini beraber paylaşalım.

Bu mutluluğun aşk kalesinden, sevgi pinarından, muhabbet şalesinden, merhamet ırmağından, gönül çiçeklerinden ve inci deriyasından geçtiğini bilelim. Hep birlikte mutlu yarınlara, mutlu bir şekilde, mutluluklara gidelim.

Sanatla Tebliğ

**Anladım işi, sanat, Allah'ı aramakmış;
Marifet bu, gerisi yalnız çelik çomakmış.**

N.F.K

Muharrem ÇELİK
Sanat Tarihçisi

Yaşanılan toplumun içinde gelişen güzel-liklerden bireyi ya da bireyleri haberdar etme, ortaya çıkan yeniliklere dâhil etme adına çeşitli yöntemler kullanılır. Kullanılan yöntemlerden biri de sanat aracılığıyla tebliğdir (duyurma, bildirme, haber verme). Tebliğ daha çok peygamberler aracılığı ile ümmetlere (topluluklara) yaptırılan bir öğretme metodudur. Bunun şekli de çoğu kez peygamberlerin elinde olsa da denetimi Yüce Allah(cc)'a aittir.

Günümüzde birçok kurum, kuruluş ve kişiler düşünce ve fikirlerini insanlara anlatma gereğini ve mecburiyetini hissetmişlerdir. Bunu da yaparken birçok yönetime başvurmuşlardır. Özellikle siyasi partilerimizin seçim arefelerinde düşüncelerinin topluma daha iyi anlatması için halk tarafından sevilen ve benimsenen müzik yöntemlerine başvurmuşlardır. Saatlerce konuşulan konuşmalardan daha etkili olan müzik aynı zamanda mevcut partinin oy oranını yükseltmesini de sağlamaktadır.

Henüz yazının bulunmadığı zamanlarda hiyegrofik resim anlatım yöntemi geçmiş kavimler arasında iletişimi sağlamıştır. Mağara duvar resimleri de dönemin inançsal ve bü-yüsel yapısının yanı sıra toplumdaki sosyo-lojik durumu da haber vermektedir. Ortaçağ karanlığında insanlar Kilise duvarlarına çizilen resimlerle dini konuda bilgileniyor ona göre inanç vazifelerini yerine getiriyordu.

Geçmişte medreselerde de tasavvuf ehli kişiler Allah'ın varlığı ve sevgisini söyledikleri kaside, ilahilerle dile getirirlerdi. Hat sanatı ayetlerin mesajları yanında yazımdaki zarafet ile tebliğ görevini yerine getirmektedir. Aynı şekilde hikmetlerle dolu olan Cenab-ı Allah'ın sevgisinin su üzerine görünümü şeklinde algılanan Ebru Sanatı da kalpleri fethederek tebliğ görevini yapar.

Günümüzde birçok sanatçı kendi düşünce biçimini gençlere dayatmak adına çeşitli sanat yöntemlerini kullanır. Bu da kimi zaman

saz, kimi zaman söz, kimi zaman tiyatro, kimi zaman sinema, kimi zaman da resim veyahut heykel olur. Velhasıl verilen mesajlar karşısında kişiler o düşünceye bağlanır hatta o düşünce uğruna çalışmalar yapar. Olumsuz yönde düşünceleri sanat yoluyla topluma yayan sanatçı toplumu manevi değerlerinden uzaklaştırıp çeşitli manevi hastalıklara sebebiyet verir.

Özellikle günahsız ve temiz çocuklarımızı batılı zihinler, çizgi filmleri ve animasyonlar aracılığı ile Allah ve peygamberinden uzaklaştırmaktadırlar. Selena ve Bez Bebek dizileri ise çocuğun Allah'tan yardım isteme, Allah'ı sevme yönündeki düşüncesi yerine sihir ve benzeri inançları koymasına neden olmaktadır. Bu diziler aracılığıyla çocuğa yalan söylemenin normal bir şey olduğu anlatılmakta olup, çocuğun kişisel bozukluğuna neden olmaktadır. Hatta oyuncuların sevgili ve aşk gibi oyunlarını da çocuklar model almaktadır. Oyun ve öğretim çağında olan çocuklar bu

tür dizileri izleyerek kendilerini tanıma fırsatı bulamamaktadırlar.

Sanat güzeli, doğruyu, faydalıyı en önemlisi de Yaratanımızı anlatma yönünden mesajlar vermelidir. Burada sanatçıya büyük sorumluluklar düşmektedir. Allah'ın verdiği kabiliyetler O'nun rızası doğrultusunda kullanılmalı, O'nun emirlerini topluma duyurmalıdır. Manevi köklerine bağlı sanatçılar batılı sanatlar karşısında alternatifler üreterek kendilerini ifade etmek zorundadırlar. Temiz bir nesil, özlerine bağlı olarak kalkınmış bir topluluk istiyorsak sanatımızı da bu yönde kullanmalıyız. Toplumda var olan her şeye nemelazım dememeliyiz. Bunun içinde toplumu iyi tanımak, toplumun beklentilerini bilmek, hazırlanan oyunları iyi analiz edebilmek gerekir.

Renkler, motifler, şiirler, yazılar, tablolar, bedensel işaretler bir şeylerin anlatılması için kullanılan malzemelerdir. Geçmişte ecdadımız da kendi

dönemindeki insanlara bir şeylerin anlatılması için bunları kullanılmışlardır. Mehmet Akif Ersoy, Necip Fazıl Kısakürek şiiri kullanırken, Mimar Sinan mimarisini kullanmıştır. Matrakçı Nasuh Minyatürü kullanırken, Osmanlı hilal motifini kullanmıştır.

İnsanoğlunun hangi malzeme ile doğru yolu bulacağı bilinemez. Ancak her bir sanat ürünü kendine göre bir alıcı bulur. Kimi insan bir mısralık şiirle etkilenir doğru yolu bulur, kimisi bir tablo karşısında duygulanarak Allah'ın büyüklüğünü ve kişilere verdiği ilhamı fark eder, kimisi de edebi bir metinden etkilenir. Bu tür örnekleri çoğaltmak mümkündür. Önemli olan delalete düşmeden sorumlulukları yerine getirmektir. Bunun içinde sanat ve sanatçı basite alınmamalıdır.

İyinin, doğrunun, faydalının, güzelin ve adaletin yeryüzüne yayılması için sanat ve sanatçı önemli bir unsurdur.

Çocukları Öpmekte Meleklerle Yarışmak...

BEYAN YAYINLARI

BEYAN

Mine Alpay GÜN
Eğitimci, Yazar

Aşağıda okuyacağınız yazı dergimizin yazarlarından Fahrettin Gün'ün kaleme aldığı *"Çocukları Öpmekte Meleklerle Yarışmak"* başlıklı kitabının önsöz bölümüdür. Okuyucularımıza yararlı olması dileğiyle bu önsözü aktarıyoruz.

"Çocuklarımız geleceğimize, geleceğimizin rüyalarıdır. Yaşam onlarla güzel, onlarla anlamlıdır. Hatta çoğu kez mutluluklarımız bile onlara endekslidir, tabii bazen acılarımız ve üzüntülerimiz de..."

Çocukların mis kokusunu cennetin kokusuna benzeten Sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed (s.a.v.), *"çocukların ergenlik çağına kadar günahları yazılmaz, sevapları yazılır"* şeklindeki zarif buyruğuyla dikkati çeker. Bu yüzden olsa gerek ki, sürekli olarak çocukların meleklerle benzediğini, melekleri çağrıştırdığını söyler ve meleklerle çocuklar arasındaki günahsızlık konusunda bir paralellik kurarız. Hatta bununla da yetinmez çocukların daha küçük yaşlarda uykularında bile gülümsemelerini meleklerle atfederiz.

Aslında bütün bu deyişlerimiz de, tespitlerimizde haksızda sayılmayız. Çünkü çocukların da ergenlik çağına değin günahları yazılmadığına göre, onlar da bir çeşit melek özellikleri taşırlar, bir nevi meleklerdir.

Yine sevgili Peygamber Efendimizin çocuklara karşı sevgi ve şefkat gösterilmesi üzerinde ısrarla durması ve müminlere bunun bir nişanesi olarak: *"Çocuklarınızı çok öpün, zira her öpücük için size cennette bir derece verilir ki, iki derece arasında beş yüz yıllık mesafe mevcuttur. Melekler öpücüklerinizi sayarlar ve sizin için yazarlar"* şeklindeki hadisiyle çocukların öpücüklerle gark edilmesi gerektiğine vurgu yapar.

Bu noktada hemen belirtelim ki, melekler tek boyutlu varlıklar olup yalnızca iyilik yapabilirler; isteseler bile kötülük yapamazlar. İnsanlar ise çift boyutlu varlıklardır, iyiliğe ve kötülüğe meyilli olarak yaratılmışlardır. İnsanların yaratılıştaki kötülük yapma iradelerini kullanmayıp, yalnızca iyiliğe pirim verdikleri takdirde sevap boyutunda melekleri aşan bir

konuma yükseleceği evrensel inancımızda açık bir biçimde irdelenmiştir. Dolayısıyla insanların diledikleri, istedikleri takdirde, Allah katında melekleri aşan bir boyuta, bir dereceye ulaşmaları, kavuşmaları mümkündür. Bir başka ifadeyle, sevap yarışında melekleri geçmeleri mümkündür.

Ayrıca, yine çocuklar söz konusu olduğunda, insanların anne baba, dede nine, hala teyze, amca dayı, hısım akraba, konu komşu olarak bir başka yarıştan daha bahis açmak mümkündür. Bu yarış, insanların birer melek olan çocukları öpücükte, onları doğar doğmaz güldürdüğünü, hatta uykularında öpererek onları tebessüm ettirdiğini söylediğimiz meleklerle, çocukları öpmek konusunda bir yarışır.

Bir başka deyişle, her biri günahsız oldukları için birer melek olan ya da melekleri çağırıştıran “çocuk melekleri” öpmekte, Allah’ın melekleriyle yarışa çıkmaktır...

Çok kârlı bir yarışır bu. Çünkü her öpücükle hem cennette bir derece verilecek, böylece yüzlerce, binlerce, milyonlarca derece birbirine ilâve olunarak sonunda melekler de rahat ettirilecektir. Dolayısıyla böyle bir yarışa en çok da melekler memnun olurlar.

Bu gizemli ve soylu yarıştan hem melekler, hem çocuklar, hem de anne babalar kazançlı çıkacaktır.

Çocukları öpme yarışı, kaybedenin, zarara uğrayanın olmadığı da bir yarışır...

Kısaca bunun adı, **“ÇOCUKLARI ÖPMEKTE MELEKLERLE YARIŞMAKTIR...”**

İşte bu bakış açısıyla çocuk eğitimi ele almaya, analiz etmeye çalıştığımız ve ebeveynleri çocuklarını dövme ve ezme değil, sevme ve öpme yarışına katılmaya çağırdığımız makalelerle sizleri baş başa bırakıyorum.

Bütün anne babaları ve eğitimcileri sevap defterlerini kabartacak anlamlı bir yarışa katılmaya davet ediyorum.

Bu anlamlı davetin yüreklerde yer bulması dilek ve temennisiyle...”

Sizin bu çok boyutlu yaklaşımınız güzel

Sadullah EMEKLİ
Sınıf Öğretmeni

Sayın Milli Şuur dergisi yetkilisi kardeşlerim,

Milli Şuur'u bir dost tarafından hediye edilmesiyle tanıdım.

Hepimiz biliyoruz ki, bilimsel gerçekler bile sorgulanmalı, üzerlerinde tekrar tekrar araştırma yapılmalı incelenmelidir. Sürekli gelişen, hızlı bir değişim içerisinde, hayat içerisinde ise eğitim- öğretimde gerek metod gerek uygulama gerekse içerik yönünden gelişmelere ve yeniliklere açık olunması gerekir. Bunu yaparken açık olunması gerekir. Bunu yaparken "Öz" den uzaklaşmadan, Öz'le bağlarımızı koparmadan yapmalıyız. Sizin bu "Öz" le ilgili yaklaşımlarınız çok güzel. Bazı dergi ve kitaplar ise ideolojik. Sırf bir fikrin veya bir siyasi düşüncenin empozesi ile uğraşmaktadır. Her fırsatta kendi hayat felsefelerinin güzelliğini mükemmelliğini vurgulama gayreti vardır. Bu düşüncelerin kaleleri de tarumar olsa da inatla savunmaya devam ederler. İnsanların davranışlarına sahip çıkmaları güzel bir olay ama kuru inatların savunulacak bir tarafı yoktur.

Sizin bu kuru olmayan yemyeşil yaklaşımlarınız güzel.

Bir kısım kitap ve dergiler ise taraflılık ilkesi doğrultusunda hareket ediyorlar. **"Biz yaparsak doğru, siz ne yaparsanız yanlış"**, **"Ben söylüyorsam uygun, sen söylüyorsan olmaz."** mantığı ile hareket edilmemeli. Eğitim öğretim mevzusundaki her artı ve eksiler incelenmeli. Yönetmeliklerin, müfredatların fayda ve zararları tarafsızca incelenmeli. Artılar ve eksiler hiç senlik- benlik davası, ideolojik dava, iktidar ve muhalefet düşüncesi

olmadan dost doğru olarak ortaya konulmalıdır. Eğitimimiz **"Milli Eğitim"** ise siyaset, milletimizi, ihtiyaçları göz önünde bulundurularak **"Milli"** kavramının gerçekleri yerine getirilerek uygulanmalıdır.

Sizin bu tarafsızlığınız güzel.

Eğitim ve öğretimi sadece okullardaki öğretimle elbetteki bitmiyorsa derginizin anneye, babaya, aileye, toplumdaki her kesime hitap edecek bilgiler vermesi çok güzel. Okul - öğrenci - veli işbirliğini hiçbir eğitimci inkâr edemez.

Sizin bu aileye de toplumdaki her kesime hitap eden yaklaşımınız güzel.

Kimi kitap ve dergilerde yazarlar kendilerinin bilimsel kariyerlerini konuşturmak adına akademik kariyerlerinin yüceliğini ispatlamaya çalışırlar. Mutlak ifadeler, bilimsel terimler, yabancı kelimeler ve yoğun olarak ta batı kaynaklı örnekler ve bilim adamlarından alınırlar... Bunları okumakta bir çok eğitimciye zor geliyor.

Sizin bizlere hitap eden anlatımınız güzel.

Kimi kitap ve dergiler eğitim - öğretimi bir boyutu ile inceler. Kimi ekonomik ,kimi sosyal, kimi bilimsel ,kimisi de bunlardan birkaçı ile ilgili bir boyuttan bakıyor olaylara .Oysa bütün bu unsurların yanında tıbbî boyutu da, dinî boyutu da göz önünde bulundurulmalı .

Sizin bu çok boyutlu yaklaşımınız güzel.

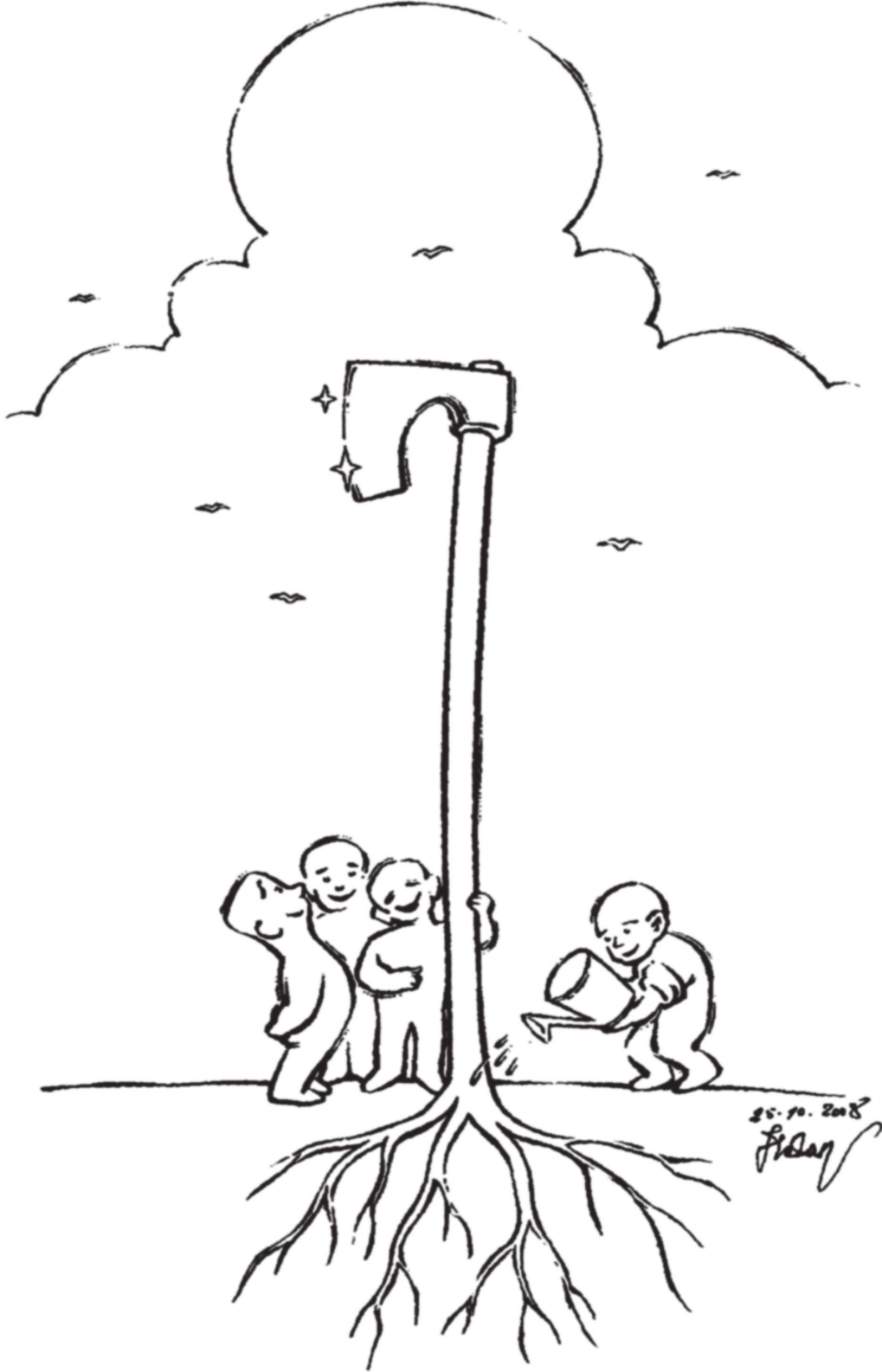
Kısaca derginizi elime geçince bir bardak su gibi içiyorum.

Hepinizin Allah yar ve yardımcısı olsun.

karikatür

Hasan AYCIN
Çizer

BULMACA

Hazırlayan: **Nazif ŞAHİN**
Eğitimci

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1					Peygamberimiz, Efendimiz Mensub olduğu kabile	Genç	Hane	Uşak'ın bir ilçesi			3	Oyunda ebe yapmak Aza, üye		Bir pamuk türü
2												Arapçada baba		
3					Güzel yazı				Nurdan yaratılmış varlık Peygamber Efendimizin Müezzini					
4								10				Bir göz rengi		13
5					Peygamber Efendimizin hizmetkarı			Kısaca milimetre		İş, ibadet İnanmak				
6	Efendimizin doğduğu yarımada Karakter		Kemerli olan									Gözleri görmeyen Aynı kelimeyi tekrarlama		
7				Karışık olmayan Osmanlıda albay				Peygamber Efendimizin annesi Kendini aklıltı sanan						
8	Efendimizin güzel isimlerinden biri Efendizin baş düşmanı						Haberci Fasıla	8				Bir harfin okunuşu Kesme aracı		
9						Beyaz İsim			Yarım					Hacda şeytan taşlanan yer
10			5		Cennet ile cehennem arası Gözetme, gözetim			14		Tüküren hayvan Kimyada Baryumun simgesi		2		
11	Duyuş, düşünüş Utañ verici olay								Efendimizin arkadaşı (Hz. Ebu...) Bir nota					
12			Bir harf Tekirdağın ilçesi			Osmiyumun simgesi	Büyük kaynak							
13	Bir hayvan Amerika'da En uzun ırmak		7					Kur'anda 79.Sure		Bir isim Efendimizin süt annesi				9
14								Dünyanın uydusu	Sayıları gösteren işaretler		12			
15	Temel yasa	Efendimizin lakabı		Yüz bakım aracı		Sivasın bir ilçesi								
16						Çoluk-çocuk anlamına gelen bir kelime								
17	Efendimizin doğduğu şehir Bir ay					İşaret		Bir bağlaç Evet		6				
18					Suçlama, suçlu görme			11						
19	İzmirin ilçesi Dinin direği							4	Hala (Halk dilinde)					

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15